

การคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์
ของผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล

นางสาวอรอุมา ต้อยแก้ว

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2561

**The Protection of Personal Electronic Health Information
for Hospitalized Persons**

Miss Onuma Toikeaw

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Public Law

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2018

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์
ของผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล
ชื่อและนามสกุล นางสาวอรอุมา ต้อยแก้ว
วิชาเอก กฎหมายมหาชน
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. ธวัชชัย สุวรรณพานิช

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2561

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ร. ๖๕

ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย สุวรรณพานิช)

ดร. อนุ

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ลาวัลย์ หอนพรัตน์)

ดร. ภาณุ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ขัดเงางาม)

ประธานกรรมการประจำสาขานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษา คั่นคว่ำอิสระ การคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล

ผู้ศึกษา นางสาวอรอุมา ต้อยแก้ว **รหัสนักศึกษา** 2594000719 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ดร.ธวัชชัย สุวรรณพานิช **ปีการศึกษา** 2561

บทคัดย่อ

การศึกษาคั่นคว่ำอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยทั่วไป และข้อมูลสุขภาพของบุคคลที่เข้ารับการรักษาพยาบาลเพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลของบุคคลที่เข้ารับการรักษาพยาบาลทั้งของไทยและต่างประเทศเพื่อศึกษาปัญหาของการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เข้ารับการรักษาพยาบาล และเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ ของผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล

การศึกษาคั่นคว่ำอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาคั่นคว่ำจากตำราและตัวบทกฎหมาย ของไทยและต่างประเทศบทความวิทยานิพนธ์สารนิพนธ์รายงานการวิจัยวารสารเอกสารต่าง ๆ รวมทั้ง คำพิพากษาของศาลทั้งไทยและต่างประเทศและข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ

ผลการศึกษาพบว่า กฎหมายของต่างประเทศดังได้ศึกษามาในบทที่ 3 ได้แก่ประเทศอังกฤษ เยอรมัน และออสเตรเลีย จะเห็นว่าแต่ละประเทศจะมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และจะมีบทบัญญัติที่กล่าวถึงการคุ้มครองข้อมูลทางด้านสุขภาพไว้ในขณะที่ประเทศไทยยังมิได้มีการประกาศใช้บังคับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... ซึ่งขณะนี้ร่างกฎหมายดังกล่าวเพิ่งผ่านการรับรองของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2561 แต่อย่างไรก็ตาม ร่างกฎหมายดังกล่าวยังมีความบกพร่องในการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของบุคคล กล่าวคือประการแรก ร่างกฎหมายมีบทบัญญัติบางประการที่ไม่สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะหลักความยินยอมของเจ้าของข้อมูลซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญที่นานาประเทศถือปฏิบัติ โดยเฉพาะการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้หรือเผยแพร่แก่บุคคลอื่น โดยไม่ได้รับความยินยอมซึ่งจะขัดต่อหลักการพื้นฐานตามแนวปฏิบัติสากลคือ Organization for Economic Co-operation and Development Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data (1980) ประการที่สอง ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฯ ยังมีบทบัญญัติบางเรื่องที่ทำให้เกิดแนวทางปฏิบัติหรือการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน โดยเฉพาะมาตรา 14 ได้บัญญัติให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการปฏิบัติงานหรือมีอำนาจหน้าที่ในบางเรื่องแทนคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งชาติ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนที่แตกต่างกันได้ ประการที่สาม โครงสร้างของ“คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งชาติ”(มาตรา 7) โดยเฉพาะกรรมการ โดยตำแหน่งซึ่งเน้นเฉพาะหน่วยงานด้านความมั่นคง

คำสำคัญ การคุ้มครองข้อมูล สุขภาพส่วนบุคคล คุ้มครองข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

Independent Study title: The Protection of Personal Electronic Health Information for Hospitalized Persons

Author: Miss Onuma Toikeaw; **ID:** 2594000719; **Degree:** Master of Laws;

Independent Study advisor: Dr. Thawatchai Suvanpanich, Professor; **Academic year:** 2018

Abstract

The objectives of the study were to study the concept, theories about the protection of personal information and health information of the hospitalized patients to study the laws related to the protection of personal health information the hospitalized patients both in Thailand and abroad to study the problems of electronic health information protection of the hospitalized patients and to find ways to improve the law in order to protect the personal electronic health information of those admitted to the hospital.

In this study, the qualitative research method was used by studying and researching from textbooks, Thai and foreign laws, articles, theses, independent studies, research reports, law journals, documents, including judgments of both Thai and foreign courts and information from various websites.

The studying was found that foreign laws, such as England, Germany and Australia, had the personal data protection laws and there would be provisions that addressed the health information protection. While Thailand has not yet enacted a draft of the Personal Data Protection Act B.E ....which was currently approved by the Cabinet on 22 May 2018. However, the draft law also has deficiencies in the protection of personal health information as follow: First, the draft law has some provisions that are inconsistent with the principles of personal data protection. Particularly the principle of consent of the owner of information, which is an important principle that many countries practice the use of personal information to be used or distributed to other people without consent which is contrary to the basic principles in accordance with international practices, namely the Organization for Economic Co-operation and Development Guidelines on the Protection of Privacy and Trans border Flows of Personal Data (1980). Secondly, the draft of the Personal Information Protection Act also contained some provisions that created different practices or protection of personal information between the government and the private sector. In particular, Section 14 stipulates that the Information Commission of the Government shall perform duties or have the authority and duties in certain matters instead of the National Personal Information Protection Committee which may cause different problems in enforcing laws between the government and the private sector. Third, the structure of the "National Personal Information Protection Committee" (Section 7), especially the position committee, which focuses only on security agencies.

Keywords: The Protection of Information, Personal of Health, The Protection of Electronic Data

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งที่ได้
ประสิทธิ์ประสาทวิชาและให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้
 ณ ที่นี้และขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ชวิชัย สุวรรณพานิช อาจารย์ที่ปรึกษา และ
คณะกรรมการสอบทุกท่าน ที่ได้สละเวลาและให้คำแนะนำอันมีประโยชน์งานการศึกษาค้นคว้า
อิสระสำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือในทุก
ด้านจนทำให้งานวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์

อรอุมา ต้อยแก้ว

ธันวาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	5
3. สมมติฐานในการศึกษา.....	5
4. ขอบเขตในการศึกษา.....	6
5. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพ.....	8
1. แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.....	8
2. มาตรการทางกฎหมายในการรักษาความลับของข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วย.....	29
3. แนวคิดเกี่ยวกับ eHealth.....	32
บทที่ 3 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์.....	37
1. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลสารสนเทศทางด้านสุขภาพ ส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของไทย.....	37
2. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลสารสนเทศทางด้านสุขภาพส่วนบุคคล ทางอิเล็กทรอนิกส์ของต่างประเทศ.....	54
บทที่ 4 ปัญหาการคุ้มครองข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพ (eHealth).....	80
1. ปัญหาการนำกฎหมายไปใช้เพื่อปฏิบัติงาน.....	80
2. ปัญหาเกี่ยวกับข้อห้ามการใช้อำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายในการขอข้อมูลด้าน สุขภาพของบุคคล.....	82
3. ปัญหาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลในลักษณะต่างๆ.....	83
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	92
1. บทสรุป.....	92
2. ข้อเสนอแนะ.....	95

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บรรณานุกรม.....	98
ประวัติผู้ศึกษา.....	104

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบันถือว่าสิทธิผู้ป่วยเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนซึ่งในปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้บัญญัติรับรองว่ามนุษย์ทุกคนมีเกียรติศักดิ์และสิทธิ และถือว่าบุคคลมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับการรักษาพยาบาล¹ และในหลักการที่ถือปฏิบัติขององค์การอนามัยโลกได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับสิทธิของผู้ป่วย โดยเห็นว่าผู้ป่วยควรจะมีสิทธิที่จะได้รับบริการด้านสุขภาพซึ่งถือว่าเป็นสิทธิพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนควรได้รับ นอกจากนี้ผู้ป่วยควรจะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแพทย์ผู้รักษา เพื่อการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการรักษารวมทั้งสิทธิที่จะปฏิเสธการรักษา และมีสิทธิส่วนบุคคลที่จะไม่ถูกเปิดเผยในข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของผู้ป่วย ซึ่งบุคลากรทางด้านสุขภาพมีหน้าที่จะรักษาไว้เป็นความลับ

สิทธิผู้ป่วยเกี่ยวกับความลับด้านสุขภาพกระทรวงสาธารณสุขและสภาวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุขได้ร่วมกันประกาศสิทธิของผู้ป่วย ดังนี้²

“ข้อ 6 ผู้ป่วยมีสิทธิได้รับการปกปิดข้อมูลของตนเอง เว้นแต่ผู้ป่วยจะให้ความยินยอมหรือเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ เพื่อประโยชน์โดยตรงของผู้ป่วยหรือตามกฎหมาย

ข้อ 7 ผู้ป่วยมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วนในการตัดสินใจเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการเป็นผู้เข้าร่วมหรือผู้ถูกทดลองในการทำวิจัยของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ

ข้อ 8 ผู้ป่วยมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเฉพาะของตนที่ปรากฏในเวชระเบียนเมื่อร้องขอตามขั้นตอนของสถานพยาบาลนั้น ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิหรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้อื่น”

ทั้งนี้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการรักษาพยาบาล บุคลากรของโรงพยาบาลจะต้องมีการสอบถามประวัติของผู้เจ็บป่วย ตลอดจนข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไว้และมีการบันทึกในเวชระเบียนซึ่งเป็นเอกสารทางการแพทย์ทุกที่ใช้บันทึกและเก็บรวบรวมเรื่องราว

---

¹ปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 25.

²ประกาศรับรองสิทธิและข้อพึงปฏิบัติของผู้ป่วย ประกาศ ณ วันที่ 12 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558.

ประวัติของผู้ป่วยทั้งประวัติส่วนตัว ประวัติครอบครัว ประวัติการแพ้ยา เอกสารการยินยอมให้ทำการรักษาพยาบาล ประวัติการเจ็บป่วยในอดีตและปัจจุบัน ข้อมูลบ่งชี้เฉพาะของบุคคล การรักษาพยาบาล ค่ารักษาพยาบาล ผลจากห้องปฏิบัติการ ผลการชันสูตรบาดแผลหรือพลิกศพ ผลการบันทึกค่าทั้งที่เป็นตัวเลข ตัวอักษรรูปภาพหรือเครื่องหมายอื่นใด จากอุปกรณ์ เครื่องมือในสถานบริการสาธารณสุขหรือเครื่องมือทางการแพทย์ทุกประเภท หรือเอกสารการเก็บรวบรวมข้อมูลของบุคคลทั่วไป รวมทั้งการบันทึกการกระทำใดๆ ที่เป็นการสั่งการรักษา การปรึกษาเพื่อการรักษาพยาบาล การส่งต่อผู้ป่วยไปทำการรักษาที่อื่น การรับผู้ป่วยรักษาต่อกรกระทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจในการรักษาพยาบาลตามที่สถานบริการสาธารณสุขกำหนดไว้

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า การจัดเก็บข้อมูลของผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลในปัจจุบันได้มีการจัดเก็บในลักษณะสารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์แทนการจัดเก็บในรูปเอกสารที่เป็นกระดาษซึ่งแต่โรงพยาบาลแม้ว่าจะเป็นโรงพยาบาลรัฐก็มีแนวทางจัดเก็บและระบบที่แตกต่างกันซึ่งอาจกล่าวได้ว่าอยู่ในลักษณะที่กระจัดกระจาย(Fragmented) ขาดแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน รวมถึงขาดการบูรณาการการพัฒนาาร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ โดยอาจส่งผลดังนี้³

ประการแรก ระบบข้อมูลสารสนเทศสุขภาพมากมายหลายระบบส่วนใหญ่ตอบสนองการบริหารจัดการและการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลรวมทั้งยังเป็นระบบสารสนเทศที่มีตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นผู้ให้บริการและประชาชนค่อนข้างน้อยนอกจากนั้นระบบสารสนเทศสุขภาพที่มีเหล่านี้ไม่สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ทำให้ข้อมูลสุขภาพไม่มีการบูรณาการร่วมกัน

ประการที่สอง ขาดการดำเนินการเพื่อวางรากฐานด้านระบบสารสนเทศสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านมาตรฐานข้อมูลสุขภาพมาตรฐานกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงปลอดภัยและการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของข้อมูลสุขภาพ

ประการที่สาม ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลสุขภาพของตนได้

ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุขได้ผลักดันการขับเคลื่อนระบบสุขภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลผ่านยุทธศาสตร์เทคโนโลยีสารสนเทศสุขภาพ(eHealth Strategy) มุ่งเน้นการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (Digital Economy) และเพื่อตอบสนองปัญหาความท้าทายด้านสาธารณสุขในหลายๆด้านเช่นหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขสามารถเชื่อมโยงกันด้วยเครือข่ายภายใน (MoPH Intranet) ได้อย่างปลอดภัยและได้มาตรฐานสากลการขยายบริการ Internet ความเร็วสูงแบบพิเศษให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุกแห่งทั่วประเทศการ

³สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, รายงานผลการดำเนินงานคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาระบบสารสนเทศด้านมาตรฐานและข้อมูลการแพทย์ในคณะกรรมการการสาธารณสุขสถานิติบัญญัติแห่งชาติ ,กรุงเทพฯ:สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2559, หน้า 27

เชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศภาครัฐ (GIN) ให้ครอบคลุมโรงพยาบาลชุมชนทุกแห่งทั่วประเทศ การจัดการระบบสำรองข้อมูลของโรงพยาบาลศูนย์/ทั่วไปทุกแห่งทั่วประเทศ เป็นต้น⁴

อย่างไรก็ตาม โดยที่ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลผู้ป่วยดังกล่าวไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของไฟล์ก็ควรที่จะได้รับการคุ้มครองและยังมีการเชื่อมโยงกันรวมทั้งมีการจัดเก็บอย่างมีมาตรฐานก็ตาม การให้ความคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ซึ่งอยู่ในความครอบครองของโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลก็ยังคงมีความสำคัญ แต่ในปัจจุบันได้มีการประกาศใช้บังคับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลออกมาใช้หลายฉบับ โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลโดยผู้เก็บรักษาข้อมูลจึงสามารถอ้างถึงข้อห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อปฏิเสธ ไม่เปิดเผยข้อมูลแก่บุคคลผู้ไม่เกี่ยวข้องได้ แต่กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันไม่ได้คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ครอบคลุมทุกด้าน เป็นเหตุให้ข้อมูลส่วนบุคคลบางประเภทยังถูกละเมิดอยู่นั่นเอง

หากพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติรับรองสิทธิส่วนบุคคลไว้ในมาตรา 32 ความว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูล ส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ”

จะเห็นได้ว่าเป็นเพียงการบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวไว้เช่นเดียวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์อื่นๆ โดยมีได้มีการกำหนดรายละเอียดการให้ความคุ้มครองแต่อย่างใด แม้จะมีพระราชบัญญัติต่างๆ ที่มีการให้ความคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวในข้อมูลส่วนบุคคลอยู่บ้าง แต่เป็นเพียงการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของพระราชบัญญัตินั้นๆ โดยมีได้มุ่งคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวในข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการรักษาพยาบาลโดยเฉพาะ

แม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการรักษาพยาบาลโดยตรง คือ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการรักษาพยาบาลที่เป็นข้อมูลประวัติสุขภาพไว้ในมาตรา 7 บัญญัติว่า "ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล เป็นความลับส่วนบุคคล ผู้ใดจะนำไปเปิดเผยในประการที่น่าจะทำ

⁴ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, ยุทธศาสตร์เทคโนโลยีสารสนเทศสุขภาพกระทรวงสาธารณสุข (2560–2569), นนทบุรี: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2560, หน้า 15

ให้บุคคลนั้นเสียหายไม่ได้ เว้นแต่การเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรง หรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจ หรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่น เพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตน ไม่ได้"

และมาตรา 49 บัญญัติว่า "ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 7 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดตามมาตรา 7 นี้เป็นความผิดอันยอมความได้" และพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 มาตรา 23(3)(ข) ได้บัญญัติให้คณะกรรมการแพทยสภาด้วยความเห็นชอบของสภานายกพิเศษสามารถออกข้อบังคับแพทยสภาได้ ซึ่งคณะกรรมการแพทยสภาด้วยความเห็นชอบของสภานายกพิเศษ ได้ออกข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 254 หมวด 4 ว่าด้วยการประกอบวิชาชีพเวชกรรม ข้อ 27 แต่ก็มีปัญหากฎหมายหลายประการ กล่าวคือ

ประการแรก ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการรักษาพยาบาลที่เป็นข้อมูลประวัติสุขภาพไว้ในมาตรา 7 มุ่งเน้นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพจากการเปิดเผยเป็นหลัก แต่ไม่ครอบคลุมไปถึงการคุ้มครองในกระบวนการเก็บรวบรวม และการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล จึงยังไม่ครอบคลุมทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลอย่างครบวงจร

ประการที่สอง ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525

มาตรา 21(3)(ข) ได้บัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการแพทยสภาด้วยความเห็นชอบของสภานายกพิเศษออกข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2549 หมวด 4 ว่าด้วยการประกอบวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งมีการบัญญัติให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้ดังนี้

ข้อ 27 กำหนดไว้ว่า "ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมต้องไม่เปิดเผยความลับของผู้ป่วย หรือผู้ป่วยที่เสียชีวิตแล้วซึ่งตนทราบมาเนื่องจากการประกอบวิชาชีพ เว้นแต่ได้รับความยินยอมโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเมื่อต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือตามหน้าที่"

บทบัญญัติดังกล่าวได้มุ่งเน้นการควบคุมวิชาชีพเวชกรรมในการรักษาความลับของผู้ป่วยหรือผู้ป่วยที่เสียชีวิตแล้ว

ประการที่สาม หากมีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วย ซึ่งผู้ป่วยต้องมีภาระการพิสูจน์ถึงการละเมิดข้อมูลการรักษาของตน อันเป็นความยุ่งยากของผู้ป่วยซึ่งจัดว่าเป็นผู้อ่อนแอที่สุดในการให้บริการทางการแพทย์ ประกอบกับการกล่าวอ้างต้องอาศัยพยานหลักฐานซึ่งพยานที่มาให้การในศาลอาจเป็นแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ ศาลส่วนใหญ่ก็มักเอนเอียงไปทางให้ความเชื่อมั่น

ศรัทธากับการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์ จึงอาจทำให้ผลดี เป็นผลดีแก่แพทย์มากกว่าจะเป็นการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิ หรือข้อมูลส่วนบุคคล

แต่ในต่างประเทศ ได้แก่ สหภาพยุโรป (EU) ซึ่งได้ตรากฎหมายคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลสหภาพยุโรป (GDPR EU / General Data Protection Regulation–EU) อังกฤษ เยอรมัน และออสเตรเลีย ได้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ เพื่อให้โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลสามารถคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของผู้ป่วย ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำให้การรั่วไหล หรือการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการรักษาพยาบาลมีปริมาณที่ลดน้อยลง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงความสนใจที่จะศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของบุคคล ศึกษาเปรียบเทียบไทยกับต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษามาใช้ในการปรับปรุงกฎหมายของไทยเพื่อให้ความคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลให้มีสอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจรวมทั้งการสาธารณสุขของไทยต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยทั่วไป และข้อมูลสุขภาพของบุคคลที่เข้ารับการรักษาพยาบาล

2.2 เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลของบุคคลที่เข้ารับการรักษาพยาบาลทั้งของไทยและต่างประเทศ

2.3 เพื่อศึกษาปัญหาของการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เข้ารับการรักษาพยาบาล

2.4 เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล

3. สมมติฐานในการศึกษา

การให้ความคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของบุคคลที่เข้ารับการรักษาพยาบาลที่มีการจัดเก็บไว้ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศไทยเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของกฎหมายที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 แต่ยังคงขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน

อีกทั้งในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วจึงทำให้ก่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในด้านข้อมูลสุขภาพของบุคคลที่เข้ารับการรักษาพยาบาลเป็นอย่างมาก จึงสมควรที่จะศึกษามาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลของไทยและต่างประเทศเพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายของไทยต่อไป

4. ขอบเขตในการศึกษา

ในสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาถึงปัญหาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล โดยมีขอบเขตการศึกษาพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 รวมทั้งร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ...ฉบับคณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2561

นอกจากนี้ ยังศึกษาถึงหลักเกณฑ์และวิธีการในการให้ความคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลของต่างประเทศได้แก่ สหภาพยุโรป อังกฤษ เยอรมันและออสเตรเลียเพื่อนำมาเป็นข้อพิจารณาหรือเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือพัฒนาการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลของไทย

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ข้อมูลสุขภาพ หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของบุคคล ตั้งแต่เกิด เจ็บป่วย จนตาย ข้อมูลด้านนี้จึงเป็นเรื่องราวของสถิติชีพ อันได้แก่ ข้อมูลการเกิด การเจ็บป่วย และการตาย

5.2 ระบบสารสนเทศสุขภาพ หมายถึง สารสนเทศที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชน รวมถึงข้อมูลด้านทรัพยากรสาธารณสุขและกิจกรรมสาธารณสุข

5.3 เทคโนโลยีสารสนเทศด้านสุขภาพ (eHealth) หมายถึง เทคโนโลยีและบริการ ICT ที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ให้บริการด้านสุขภาพและประชาชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทัวถึง เป็นธรรมและปลอดภัย

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพ

ในบทที่ 2 นี้จะเป็นการศึกษาข้อความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับแนวความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มาตรการทางกฎหมายของไทยเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของบุคคล แนวความคิดเกี่ยวกับ eHealth หลักแห่งความได้สัดส่วนเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไปในบทที่ 4

1. แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

1.1 ความทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

ในหัวข้อจะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความหมายและประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล

1.1.1 ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลเป็นกลุ่มอักขระไม่ว่าตัวเลข ตัวอักษร รูปภาพ เสียงหรือสัญลักษณ์ใดๆ ที่นำมารวมกันแล้วก่อให้เกิดความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เช่น คน สิ่งของ สัตว์ ข้อมูลเป็นรูปแบบที่ใช้สำหรับการสื่อสาร การแปลความหมายและการประมวลผลข้อมูล โดยการประมวลผลนั้นอาจทำได้จากการสังเกต การรวบรวม การวัด หรือการประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลเป็นสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวเรามีประโยชน์ในการดำรงชีวิตไม่ว่า จะเป็นการสื่อสาร การเรียน หรือการตัดสินใจ ข้อมูลสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท กล่าวคือ

หากจำแนกตามแหล่งที่มาสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) อันเป็นข้อมูลที่เก็บจากแหล่งกำเนิดโดยตรง และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้อื่นเก็บรวบรวมไว้ สามารถนำมาใช้ได้โดยไม่ต้องเก็บรวบรวมเอง หากแบ่งตามลักษณะของข้อมูลสามารถ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) คือข้อมูลที่แสดงออกเป็นตัวเลข แสดงความแตกต่างในเรื่องของปริมาณหรือขนาด เช่น อายุ ผลสัมฤทธิ์ผลในการเรียน หรือคะแนนความถนัดในด้านต่างๆ เป็นต้น และข้อมูลเชิงคุณลักษณะหรือเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลซึ่งมิได้แสดงออกเป็นตัวเลข แต่แสดงถึงลักษณะของนั้นๆ เช่น เพศหญิง หรือชาย ศาสนา หรือฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

หากแบ่งตามสภาพของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่าง สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data) ข้อมูลสิ่งแวดล้อม (Environmental Data) และข้อมูลพฤติกรรม (Behavioral Data) นอกจากนี้ข้อมูลยังสามารถถูกจำแนกตามการนำไปใช้กับคอมพิวเตอร์ได้ 5 ประเภท คือ ข้อมูลตัวเลข (Numeric Data) ข้อมูลตัวอักษร (Text Data) ข้อมูลเสียง (Audio Data) ข้อมูลภาพ (Images Data) และข้อมูลภาพเคลื่อนไหว (Video Data) อีกด้วย

สำหรับข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data) นั้นเป็นประเภทหนึ่งของข้อมูล โดยเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล โดยตรงหรือทำให้สามารถเชื่อมโยงไปยังเจ้าของข้อมูลได้ง่าย เช่น ชื่อ ที่อยู่ อายุ อาชีพ หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน หรืออีเมล เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงข้อมูลส่วนบุคคลแล้วอาจก่อให้เกิดความสงสัยว่ามีความครอบคลุมถึงข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคลมากน้อยเพียงใด จะจำกัดไว้เฉพาะชื่อ นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หรืออีเมลของ เจ้าของข้อมูลหรือไม่

หากพิจารณาตาม Directive 95/46/EC ได้ให้ความหมายข้อมูลส่วนบุคคลใน Article 210 ว่า เป็นข้อมูลใดๆ ซึ่งเชื่อมโยงไปยังบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลหรือเป็นข้อมูลที่อาจจะระบุตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เช่น หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน หรือปัจจัยทางกายภาพที่ทำให้สามารถระบุตัวได้ อย่างไรก็ตามข้อมูลส่วนบุคคลตามความหมายของ Directive 95/46/EC นี้ให้หมายถึงข้อมูลของปัจเจกบุคคลเท่านั้นจึงทำให้ไม่รวมไปถึงข้อมูลของนิติบุคคล ประเทศอังกฤษได้ให้ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ใน The Data Protection Act 1998 Section 1(1) 11 ว่าหมายถึงข้อมูลซึ่งสามารถระบุตัวเจ้าของข้อมูลนั้นได้โดยอาศัยข้อมูลนั้นเองหรืออาศัยข้อมูลนั้นประกอบกับข้อมูลอื่นที่อยู่ในความครอบครองของผู้ควบคุมข้อมูลหรือข้อมูลที่ผู้ควบคุมข้อมูลมีโอกาสในการได้รับ รวมไปถึงการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเจ้าของข้อมูลหรือการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือบุคคลอื่น

1.1.2 ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล

ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสามารถแบ่งความคุ้มครองแก่ข้อมูลออกเป็นสองประเภทแตกต่างกัน คือ ข้อมูลทั่วไป (Non-Sensitive Data) และข้อมูลประเภทที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Data) โดยข้อมูลแต่ละประเภทมีลักษณะดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไป (Non-Sensitive Data) คือ ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลซึ่งสามารถบ่งชี้เฉพาะเจาะจงไปยังเจ้าของข้อมูลได้ เช่น ชื่อ ที่อยู่ อาชีพ อายุ เบอร์โทรศัพท์ การศึกษา สถานภาพในการสมรส ตำแหน่งหน้าที่ที่ทำงาน หรือลักษณะทางกายภาพของบุคคล เป็นต้น ข้อมูลประเภทดังกล่าวเป็นข้อมูลซึ่งมิได้มีความละเอียดอ่อนจนอาจนำมาสู่

ปัญหาต่างๆ ได้ จึงทำให้ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่อาจเก็บรวบรวม เปิดเผย หรือใช้ได้ ทั้งนี้ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้

2) ข้อมูลประเภทที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Data) คือ ข้อมูลของบุคคล ซึ่งถือเป็นเรื่องเฉพาะตัวของตัวบุคคลเป็นข้อมูลซึ่งมีความละเอียดอ่อนสูง กล่าวคือ ข้อมูลประเภทดังกล่าวเป็นข้อมูลซึ่งหากมีการเปิดเผยอาจก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ตามมา เช่น กระทบต่อความรู้สึกของเจ้าของข้อมูลหรือประชาชนทั่วไปเป็นข้อมูลที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของเจ้าของข้อมูล หรือเป็นข้อมูลซึ่งหากมีการเปิดเผยอาจก่อให้เกิดการตั้งข้อรังเกียจหรือเลือกปฏิบัติหรือเกิดอันตรายต่อเจ้าของข้อมูล เป็นต้น โดยข้อมูลประเภทดังกล่าวเจ้าของ ข้อมูลประสงค์ที่จะเก็บข้อมูลประเภทนี้ไว้เป็นความลับหรือไม่ประสงค์ให้มีการเปิดเผยข้อมูล เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิศาสนา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือ สถานะทางการเงิน เป็นต้น

สำหรับหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองต่อข้อมูลทั้งสองประเภทดังกล่าวมีความ แตกต่างกัน เนื่องจากการเก็บรวบรวม เปิดเผย หรือใช้ข้อมูลส่วนบุคคลประเภทที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Data) อาจนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้น ในหลายๆ ประเทศข้อมูล ประเภทที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Data) จึงถูกกำหนดให้เป็นข้อมูลที่ห้ามทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลโดยเด็ดขาด เว้นแต่ได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูล หรือเป็นกรณี อื่นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเป็นการจำเป็นเพื่อการดำเนินคดี เป็นต้น แต่ข้อมูลประเภทข้อมูลทั่วไปนั้น (Non-Sensitive Data) กฎหมายกำหนดให้สามารถทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลได้ หากได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล

นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลในประเด็นเกี่ยวกับ ความ อ่อนไหวที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหากมีการเปิดเผยหรือล่วงรู้ข้อมูลนั้นได้ เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความอ่อนไหวในระดับต่ำ (Low-sensitivity) ข้อมูลประเภทนี้เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเป็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหวเนื่องจากข้อมูลเหล่านี้ ทำให้มีโอกาสได้มาซึ่งข้อมูลที่มีระดับความอ่อนไหวสูงขึ้น

2) ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความอ่อนไหวระดับปานกลาง (Moderate-sensitivity) ข้อมูลประเภทนี้เป็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหวมาก กล่าวคือที่มีโอกาสอย่างมากที่จะก่อให้เกิดความเสียหายเมื่อข้อมูลถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด ข้อมูลประเภทนี้ครอบคลุมถึงข้อมูลประเภทที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งมีความครอบคลุมในทุกเรื่องในชีวิต ข้อมูลที่มีความ

อ่อนไหวระดับปานกลางนี้สำคัญเช่นเดียวกับข้อมูลที่มีความอ่อนไหวระดับสูงและไม่ควรถูกเก็บรวบรวมโดยสิ้นเชิง

3) ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความอ่อนไหวระดับสูง (High-sensitivity) ข้อมูลประเภท นี้ ได้แก่ ข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของบุคคลที่เกี่ยวกับประวัติทางการแพทย์ พฤติกรรมทางเพศ หรือหรือ ข้อเท็จจริงด้านอื่นๆ ของชีวิตของบุคคล โดยส่วนใหญ่แล้วนับว่าเป็นเรื่องเป็นเรื่องส่วนตัวหรือลับ เฉพาะข้อมูลประเภทที่มีความอ่อนไหวสูงนี้จึงมีความสำคัญและไม่ควรถูกเก็บรวบรวมโดยสิ้นเชิง เช่นเดียวกับข้อมูลข่าวสารที่มีความอ่อนไหวระดับปานกลาง

1.1.3 แนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

หลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ การดำเนินธุรกิจล้วนอาศัยข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญ ดังนั้นประเทศต่างๆ จึงให้ความสำคัญแก่ข้อมูลส่วนบุคคลโดยนำหลักการทั่วไปในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งหลักการขององค์การต่างๆ เช่น องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) หรือองค์การสหประชาชาติ เป็นต้น มาเป็นแนวทางในการร่างกฎหมาย เพื่อที่จะสามารถทำความเข้าใจกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนานาประเทศได้ดีจึงควรศึกษาหลักการทั่วไป และหลักการขององค์การต่างๆ ซึ่งมีหลักการพื้นฐานของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับสากลนั้นมีหลักการสำคัญซึ่งเป็นหัวใจของเรื่องอยู่ 9 ประการ ได้แก่

1) หลักการจำกัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลอย่างจำกัด (Collection Limitation Principle) หลักการดังกล่าวกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องเก็บรวบรวมและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอย่างจำกัดเพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลต้องกระทำโดยวิธีการที่เป็นธรรมและชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ต้องกระทำภายใต้ความรู้ และความยินยอมจากบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

2) หลักการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีคุณภาพและได้สัดส่วน (Data Quality and Proportional Principle) หลักการดังกล่าวกำหนดให้ข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการประมวลผลนั้นต้องมี ความเกี่ยวข้อง เพียงพอ และได้สัดส่วนหรือเกี่ยวเนื่องกับวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากนี้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต้องมีถูกต้องสมบูรณ์และมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะทำการประมวลผลและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น อย่างไรก็ดีหลักการนี้ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลประเภทที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Data) เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจาก

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยชัดแจ้งซึ่งข้อมูลประเภทที่มีความอ่อนไหว เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับชาติกำเนิด ความเชื่อทางศาสนา หรือความเชื่อ ทางปรัชญา เป็นต้น

3) หลักการระบุวัตถุประสงค์และระยะเวลาในการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล (Purpose Specification Principle) หลักการดังกล่าวกำหนดให้ต้องมีการระบุวัตถุประสงค์ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลก่อนหรือในขณะที่ทำการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลภายหลังสามารถกระทำได้หากเป็นเพียงเพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือเพื่อการอื่นที่ไม่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้ อย่างไรก็ตาม หากมีการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องระบุวัตถุประสงค์การใช้ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นทุกราวด้วย นอกจากนี้การเก็บและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต้องไม่เกินกว่าระยะเวลาที่จำเป็นเพื่อให้วัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้สำเร็จลุล่วง

4) หลักการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างจำกัด (Use Limitation Principle) หลักการดังกล่าวห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยทำให้สามารถเข้าถึงได้หรือนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้เพื่อการอย่างอื่นนอกจากจากวัตถุประสงค์อื่นซึ่งไม่ขัดหรือแย้ง กับวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้ เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือเป็นการใช้อำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อความมั่นคงของประเทศ ความสงบเรียบร้อยของสังคม ประโยชน์สาธารณะ เพื่อการปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเพื่อประโยชน์มหาชนอื่นๆ นอกจากนี้ยังกำหนดให้บุคคลใดซึ่งมิใช่ผู้จัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลจะนำข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไปเปิดเผยโดยเจ้าของมิได้ ยินยอมมิได้ แม้ทั้งการเปิดเผยนั้นจะมีได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็ตาม นอกจากนี้เมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอนุญาตให้มีการเปิดเผยแล้ว เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิในการเพิกถอนความยินยอมเพื่อยุติการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ตลอดเวลา

5) หลักการป้องกันรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล (Security Safeguard Principle) หลักการนี้กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดให้มีระบบการ ป้องกันรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเพื่อ มิให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นสูญหาย ถูกเข้าถึง ถูกทำลาย มีการใช้หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือมีการเปิดเผยข้อมูลโดยบุคคลซึ่งปราศจากอำนาจ

6) หลักเปิดเผยโปร่งใส (Openness Principle) หลักการดังกล่าวกำหนดให้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องประกาศนโยบายในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงการจัดเก็บหรือการรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล หรือการนำ ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ไปใช้ระบบการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องสามารถแสดงให้เห็นถึง ความมีอยู่และประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งชื่อ และสถานที่ตั้งของนายทะเบียนผู้ทำหน้าที่ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

7) หลักการมีส่วนร่วมของเจ้าของข้อมูล (Individual Participation Principle) หลักการดังกล่าวกำหนดสิทธิให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นปัจเจกบุคคลดังต่อไปนี้

(1) ได้รับแจ้งหรือยืนยันจากนายทะเบียนว่าได้ทำการประมวลผล ใช้ หรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลของตนหรือไม่

(2) ได้รับการติดต่อจากนายทะเบียนเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ของตน

ก. ภายในเวลาอันสมควร

ข. อาจมีค่าใช้จ่ายได้แต่ต้องไม่เกินสมควร

ค. โดยวิธีที่เหมาะสม

ง. โดยรูปแบบที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเข้าใจได้

(3) ได้รับเหตุผลเมื่อคำร้องตามข้อ (1) และ (2) ถูกปฏิเสธ และมีสิทธิในการอุทธรณ์การปฏิเสธนั้น

(4) คัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับตน และหากการโต้แย้งนั้นรับฟังได้มีสิทธิขอให้ลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล ปรับปรุงหรือ แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถูกต้องและสมบูรณ์

8) หลักข้อจำกัดในการส่งหรือ โอนข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่บุคคลอื่นข้ามพรมแดน (Restriction on Onward Opposition) หลักการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้มีการส่งหรือ โอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังผู้รับที่อยู่ในประเทศซึ่งปราศจากกฎหมายและวิธีปฏิบัติที่สามารถเป็นหลักประกันการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเพียงพอ เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือมีสัญญาส่งโอนข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างกันที่ให้หลักประกันอย่างเพียงพอ

9) หลักความรับผิดชอบของนายทะเบียน (Accountability Principle) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องปฏิบัติตามหลักการที่ (1) ถึง (8) อย่างเคร่งครัด หากฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวและก่อให้เกิดเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเสียหายจากการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดชอบทั้งในทางแพ่งและทางอาญา และรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายเพื่อแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลให้ถูกต้อง รวมไปถึงต้องลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลอีกด้วย

1.2 หลักแห่งความได้สัดส่วน(Principle of Proportionality)

เป็นหลักกฎหมายระดับรัฐธรรมนูญ ซึ่งหมายความว่า หลักกฎหมายนี้มีผลผูกพันการใช้อำนาจขององค์กรใช้อำนาจรัฐทุกประเภท และเป็น หลักการที่ศาลใช้อ้างเป็นมาตรฐาน (Norm Of Reference) ในการตรวจสอบ “ความเหมาะสมแก่กรณีเฉพาะเรื่องของคำสั่งทาง

ปกครอง”อันเป็นการตรวจสอบ โดยพิเคราะห์ลึกลงไปถึง “คุณภาพของคำสั่งทางปกครอง”ในทางวิชาการได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของ “หลักความได้สัดส่วน” ไว้ดังนี้บรรเจิด สิงคะเนติอธิบายความหมาย “หลักความได้สัดส่วน” ตามกฎหมายในประเทศสาธารณรัฐเยอรมันว่าเป็นหลักการที่สำคัญในการตรวจสอบการกระทำของรัฐทั้งหลายอันมีผลสมบูรณ์หรือความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของรัฐนั้น ๆ โดยมีสาระสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ หลักความเหมาะสม หลักความจำเป็น และหลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ⁵

สมคิด เลิศไพฑูรย์อธิบายความหมาย “หลักความได้สัดส่วน” ว่า หากฝ่ายปกครองจะใช้อำนาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องใช้อำนาจเท่าที่จำเป็น การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากการละเมิดนั้นมีขนาดเกินสมควรเมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองและการใช้อำนาจนั้นต้องสัมพันธ์และได้สัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป้าหมายและการตัดสินใจ โดยต้องพิจารณาวิธีการ เป้าหมาย และข้อเท็จจริงที่เป็นพื้นฐานของนิติกรรมทางปกครองนั้น ๆ ดังนั้น หลักความได้สัดส่วน จึงเป็นหลักกฎหมายที่เรียกร้องให้ฝ่ายปกครองต้องนำกฎเกณฑ์ที่ดีที่สุดมาใช้บังคับกับเอกชน⁶

วรพจน์วิศรุตพิชญ์อธิบายความหมาย “หลักความได้สัดส่วน” ว่า เป็นหลักการขั้นพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้อำนาจกับผู้ตกอยู่ภายใต้อำนาจบังคับให้ผู้ใช้อำนาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของตนอย่างพอเหมาะพอประมาณ (moderation) และถือว่าหลักความได้สัดส่วนเป็นหลักรัฐธรรมนูญทั่วไปและมีค่าบังคับเสมอกันกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญทุกประการ⁷

ดังนั้น หลักความได้สัดส่วน จึงเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของแนวคิดตามหลักนิติรัฐ (Legal State) ซึ่งเป็นหลักการที่เป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจขององค์กรต่างๆของรัฐ โดยรัฐจะกระทำการใดๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจเป็นสำคัญต้องทำทุกอย่างตามกฎหมาย ต้องปฏิบัติตามกฎหมายโดยมีองค์กรตุลาการมีอำนาจตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารหรือฝ่ายปกครองว่ามีการใช้อำนาจถูกต้องตามกฎหมายเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายที่

⁵บรรเจิดสิงคะเนติ, *หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*, กรุงเทพฯ: วิทยุชน, 2522, หน้า 274

⁶สมคิดเลิศไพฑูรย์, “หลักความได้สัดส่วน”, *วารสารนิติศาสตร์*, 20, 4 (ธันวาคม 2533): 99–100

⁷วรพจน์วิศรุตพิชญ์, *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*, กรุงเทพฯ: วิทยุชน, 2543, หน้า 85

รัฐสภาตราขึ้นหรือไม่ และในขณะเดียวกันก็ไม่ได้หมายความว่าประชาชนในรัฐสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพของตนอย่างไร้ขอบเขต ด้วยเหตุที่รัฐมีหน้าที่ในการธำรงรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ จึงมีอำนาจบังคับให้ประชาชนในรัฐกระทำการหรืองดเว้นกระทำการในบางเรื่องภายใต้ข้อจำกัดว่ารัฐจะใช้อำนาจได้เท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะและเท่าที่กฎหมายให้อำนาจไว้โดยชัดแจ้งเท่านั้น โดยนัยนี้ประชาชนในรัฐจึงต้องเสียดุลเสรีภาพของตนบางเรื่องเพื่อประโยชน์ส่วนรวม⁸

หลักแห่งความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) จึงถือเป็นหลักการพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐฝ่ายปกครองกับเอกชนผู้อยู่ใต้อำนาจหลักแห่งความได้สัดส่วนนี้ประกอบด้วยหลักกฎหมายย่อย 3 หลักด้วยกันคือ

1.2.1 หลักแห่งความเหมาะสม(Principle of Suitability)

หลักแห่งความเหมาะสม(Principle of Suitability)เป็นหลักการที่บังคับให้องค์กรฝ่ายปกครองของรัฐต้องพิจารณาเลือกออกคำสั่งที่สามารถดำเนินการให้บรรลุความมุ่งหมายตามที่กฎหมายซึ่งให้อำนาจได้กำหนดไว้เท่านั้น

คำสั่งทางปกครองใดๆก็ตามที่ในความเป็นจริงแล้วไม่อาจทำให้บรรลุความมุ่งหมายตามที่กฎหมายซึ่งให้อำนาจกำหนดไว้ได้ ย่อมเป็นคำสั่งที่ไม่เหมาะสม และเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

1.2.2 หลักแห่งความจำเป็น(Principle Of Necessity)

หลักแห่งความจำเป็น หมายความว่า ในบรรดาคำสั่งทางปกครองหลายๆ คำสั่งที่คำสั่งเหล่านั้นล้วนแล้วแต่สามารถทำให้บรรลุความมุ่งหมายตามที่กฎหมายซึ่งให้อำนาจกำหนดไว้ได้ทั้งสิ้น ดังนี้ ต้องพิจารณาว่า ถ้าเป็นคำสั่งที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของเอกชนแล้ว องค์กรฝ่ายปกครองต้องเลือกออกคำสั่งที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของเอกชนน้อยที่สุด แต่ถ้าเป็นคำสั่งที่ให้ประโยชน์แก่เอกชน ฝ่ายปกครองต้องเลือกออกคำสั่งที่มีผลทำให้รัฐเสียประโยชน์น้อยที่สุด

หลักแห่งความจำเป็นนี้จะนำมาพิจารณาก็ต่อเมื่อกรณีนั้นมีมาตรการอยู่หลายมาตรการด้วยกันที่สามารถจะทำให้บรรลุความมุ่งหมายตามวัตถุประสงค์ที่กฎหมายซึ่งให้อำนาจกำหนดไว้ แต่ในกรณีที่ไม่มีมาตรการ หรือวิธีการที่เหมาะสมอื่นใดให้เลือกได้ ปัญหาที่

---

⁸ อภิชาติพร จุฑารัตน, “บทบาทใหม่ศาลปกครองไทย”, ในการสัมมนาใหญ่ประจำปีครั้งที่ 1 พ.ศ. 2551 ของสถาบันสัญญา ธรรมศักดิ์ เพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หัวข้อ “นิติรัฐ” ในสังคมไทย, วารสารวิชาการศาลปกครอง 8, 1 (มกราคม-เมษายน 2552): 4-6

จะต้องพิจารณาจึงมีอยู่ว่า องค์กรฝ่ายปกครองได้เลือกออกคำสั่งซึ่งเป็นมาตรการเท่าที่จำเป็นแล้วหรือไม่ หมายความว่า คำสั่งนั้นเป็นคำสั่งที่รุนแรงน้อยที่สุดแล้วหรือไม่ หรือว่ามีละนั้นแล้วก็ไม่อาจจะบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายตามที่กฎหมายซึ่งให้อำนาจกำหนดไว้ได้เลย

1.2.3 หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Principle of Proportionality in The Narrow Sense)

“หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ” เป็นอีกหลักการหนึ่งที่ศาลใช้อ้างเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของคำสั่งทางปกครอง ความมุ่งหมายของหลักการนี้ โดยสรุปก็คือ “ระหว่างความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เอกชนโดยเป็นผลมาจากคำสั่งทางปกครองอย่างใดอย่างหนึ่งกับประโยชน์ที่สังคมส่วนรวมจะได้รับนั้น สมดุลกันหรือไม่” เพราะฉะนั้น โดยหลักการนี้ จึงห้ามองค์กรใช้อำนาจรัฐฝ่ายปกครองใช้อำนาจออกคำสั่งใดๆ ซึ่งเป็นที่เห็นได้ชัดเจนว่าหากได้มีการลงมือปฏิบัติตามคำสั่งนั้นแล้ว จะเกิดผลประโยชน์น้อยมากแก่สังคมหรือคนส่วนใหญ่ ไม่คุ้มกับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับเอกชน

จึงเห็นได้ว่า หลักแห่งความได้สัดส่วนนี้มุ่งบังคับให้องค์กรของรัฐฝ่ายปกครองออกคำสั่งที่อยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการให้ความมุ่งหมายของกฎหมายที่ให้อำนาจแก่องค์กรนั้นๆ สำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องก่อความเสียหายหรือมีผลกระทบที่น้อยที่สุดแก่เอกชนหรือรัฐ แล้วแต่กรณีและห้ามองค์กรของรัฐฝ่ายปกครองออกคำสั่งที่เมื่อได้ลงมือปฏิบัติแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์น้อยมากไม่คุ้มกับความเสียหายที่จะตกแก่เอกชนหรือรัฐ

หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบนี้มุ่งพิจารณาที่ “ภาวะสมดุลระหว่างความเสียหายที่เอกชนจะได้รับกับ ประโยชน์อันสังคมจะพึงได้รับการปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองมาตรการใดมาตรการหนึ่ง” ดังนั้น โดยนัยแห่งหลักการนี้ จึงห้ามองค์กรฝ่ายปกครองออกคำสั่งทางปกครองใดๆ ที่เห็นได้ชัดว่า เมื่อลงมือปฏิบัติตามคำสั่งนั้นแล้ว จะเกิดประโยชน์แก่มหาชนน้อยมาก หรือไม่คุ้มกับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับเอกชนผู้ได้รับผลกระทบจากคำสั่งนั้น

หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบมุ่งบังคับให้องค์กรฝ่ายปกครองออกคำสั่งที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายตามที่กฎหมายซึ่งให้อำนาจนั้นกำหนดไว้ และในขณะเดียวกันต้องก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชนหรือแก่รัฐ แล้วแต่กรณี น้อยที่สุด และห้ามองค์กรฝ่ายปกครองออกคำสั่งที่เมื่อปฏิบัติตามคำสั่งนั้นแล้ว จะเกิดประโยชน์น้อยมาก ไม่คุ้มกับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับเอกชนหรือแก่รัฐอย่างไรก็ตาม การนำหลักแห่งความได้สัดส่วนมาใช้ในการพิจารณาคำสั่งทางปกครองใดๆ นั้น ศาลจะพิเคราะห์ความ

ระมัดระวังอย่างยิ่ง โดยศาลจะจำกัดอำนาจของศาลอยู่กับการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองหรือการไม่บังคับตามคำสั่งทางปกครอง เฉพาะแต่ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองนั้นเป็นคำสั่งที่ฝ่าฝืนความได้สัดส่วนอย่างชัดแจ้งถึงขนาดที่ศาลได้ว่า ไม่มีวิญญูชนคนใดจะออกคำสั่งเช่นนั้น และในกรณีที่ไม่ว่าแน่ชัด หรือกรณีมีข้อสงสัย ศาลก็มักจะยกประโยชน์ให้กับองค์กรฝ่ายปกครองของเสมอ

1.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการอภิบาลระบบ (Governance) ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ

การให้บริการสุขภาพมีความท้าทายสูงเนื่องจากมีความหลากหลายในธรรมชาติของความเจ็บป่วยความเสียหายที่มีความคาดหวังที่สูงของผู้รับบริการความซับซ้อนของขั้นตอนการบริหารจัดการและทรัพยากรที่จำกัด

การบริการสุขภาพให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการข้อมูลที่ดีประวัติการเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาลได้รับการบันทึกในเวชระเบียนข้อมูลสุขภาพถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องเก็บรักษาให้ได้มาตรฐานทั้งนี้มีอุบัติการณ์ (incidents) ปัญหาต่างๆเกิดขึ้นกับข้อมูลสุขภาพและกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องเช่น

- 1) ข้อมูลไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน
- 2) ข้อมูลส่วนบุคคลหรือความลับของผู้ป่วยถูกเปิดเผยอย่างไม่เหมาะสม
- 3) ข้อมูลสูญหายหรือค้นหาไม่พบ
- 4) ไม่สามารถอ่านลายมือแพทย์ในเวชระเบียนได้
- 5) แพทย์ใช้เวลาในการบันทึกข้อมูลเวชระเบียนนานทำให้คิวผู้ป่วยสะสมเป็นจำนวนมากมีผู้ป่วยที่ไม่ได้รับบริการในเวลาต้องให้มารับบริการที่แผนกฉุกเฉินแทนส่งผลกระทบต่อความแออัดและความรวดเร็วในการให้บริการ
- 6) มีการกำหนดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลแต่เจ้าหน้าที่ลาหยุดจึงทำให้ไม่มีผู้ทำงานนั้นแทนได้
- 7) มีการปฏิบัติที่แตกต่างกันในโรงพยาบาลเดียวกันและต่างโรงพยาบาล
- 8) โรงพยาบาลไม่ได้ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด
- 9) สิ่งที่กฎหมายกำหนดไม่สามารถปฏิบัติได้ในทันทีต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ
- 10) ผู้ป่วยให้คำยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรแต่จัดเก็บด้วยระบบมือจึงไม่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงเอกสารดังกล่าวเกิดผลเสียกับผู้ป่วย
- 11) ไฟฟ้าดับทำให้ไม่สามารถให้บริการได้เนื่องจากข้อมูลเวชระเบียนส่วนใหญ่ถูกเก็บไว้ในระบบสารสนเทศโรงพยาบาล

การสร้างตระหนักรู้ (Awareness) ในเรื่องความถูกต้องและมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลเวชระเบียนและสุขภาพช่วยส่งเสริมให้เกิดความรู้และความสนใจในการป้องกันปัญหาข้างต้นแต่ในทางปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการจำเป็นจะต้องมีมากกว่าการสร้างตระหนักรู้ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญคือ โครงสร้างและระบบงาน โดยมีบุคลากรที่มีความรู้และทักษะเป็นพื้นฐาน โรงพยาบาลมีโครงสร้างองค์กรเพื่อสนับสนุนการทำงานได้แก่หน่วยงานเวชระเบียนเป็นผู้รับผิดชอบข้อมูลเวชระเบียนผู้ป่วยและการจัดการให้ข้อมูลถูกต้องไม่ซ้ำซ้อนหน่วยงานคุณภาพคอยกำกับดูแลการดำเนินงานต่างๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลหน่วยงานจัดการความเสี่ยงจัดการลดความเสี่ยงและแก้ไขเรื่องร้องเรียนต่างๆ หน่วยงานเทคโนโลยีสารสนเทศกำกับดูแลโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและระบบสารสนเทศในการจัดการข้อมูลสารสนเทศของโรงพยาบาลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

1.4 หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายไทย

1.4.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติรับรองเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในมาตรา 32 ความว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ”

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้สิทธิของบุคคล ในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง การกระทำที่เป็นการกล่าวหาหรือใส่ร้ายผู้อื่นซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำ มิได้ ยกเว้นหากเป็นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะจึงจะสามารถกระทำได้ก็แต่โดยการบัญญัติกฎหมาย

1.4.2 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

แม้ว่าในประเทศไทยจะไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีเพียงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เท่านั้น ดังนั้นกฎหมายที่ว่าด้วยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจึงได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หมวด 3

1) หลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

พ.ศ. 2540

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มีหลักการสำคัญประการหนึ่งในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ดังที่ปรากฏในหลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ ว่า “ในระบอบประชาธิปไตย การให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความจริงอันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้นสมควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคงและจะยังผลให้ประชาชนมีโอกาสรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะปกป้องรักษาประโยชน์ของตนประการหนึ่งกับสมควรคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการไปพร้อม อีกประการหนึ่ง”

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดความหมายของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมายรหัสหรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย⁹

ในส่วนของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้วางหลักเกณฑ์ไว้โดยเฉพาะเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคล เพราะปกติคนเราจะมีความเป็นส่วนตัวในการดำรงชีวิตระดับหนึ่งที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นนำไปเปิดเผยต่อสาธารณะ ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่สบายใจหรือรำคาญใจ รวมทั้งเป็นเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวโดยหลักการหน่วยงานของรัฐจะนำไปเปิดเผยโดยที่เจ้าของข้อมูลไม่ยินยอมนั้นไม่ได้ ส่วนความยินยอมสามารถจัดทำไว้ล่วงหน้าหรือจะทำการครั้งคราวที่จะเปิดเผยก็ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ มีข้อยกเว้นให้หน่วยงานของรัฐสามารถเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยไม่ต้องขอความยินยอมได้ในบางกรณีตามที่กฎหมายกำหนด

⁹พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 4

2) สิทธิของเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

(1) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร กรณีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีเหตุอันควรสงสัย หรือตรวจสอบพบว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของคนที่หน่วยงานของรัฐรวบรวมเก็บไว้มีข้อความส่วนใดที่ไม่ถูกต้องอยู่ด้วย พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 นี้ ได้ให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตนได้ เพราะกฎหมายมีเจตนารมณ์เพื่อให้หน่วยงานของรัฐ จัดเก็บและนำข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดไปใช้ให้บังเกิดผลร้ายแก่บุคคล นอกจากนี้ บุคคลยังมีสิทธิสำเนาข้อมูลข่าวสารนั้นได้ด้วย ถ้าข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นความลับหน่วยงานของรัฐอาจปฏิเสธไม่ให้ตรวจดูได้ ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐต้องตรวจสอบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่จัดเก็บไว้ให้ตรงกับความเป็นจริงอยู่เสมอและพยายามเก็บข้อมูลจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง

(2) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน ถ้าบุคคลใดพบว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้อง ผู้นั้นมีสิทธิทำคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐแก้ไขข้อมูลข่าวสาร นั้น ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาและแจ้งผลให้ผู้นั้นทราบโดยไม่ชักช้า

(3) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ยอมปฏิบัติตามคำขอแก้ไขผู้ มีคำขออาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ซึ่งถ้ากรรมการวินิจฉัย ฯ ได้ วินิจฉัยเช่นใดหน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตาม

(4) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนแนบไว้กับข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์คำสั่งของหน่วยงานของรัฐหรือไม่ หรือผลการพิจารณาอุทธรณ์จะเป็นเช่นใด เจ้าของผู้มีสิทธิขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ ทั้งนี้ การให้หมายเหตุไว้เป็นวิธีการสุดท้ายกรณีที่ผู้ขอแก้ไขไม่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องได้ชัดเจนและหน่วยงานยืนยันว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองนั้นถูกต้องสมบูรณ์แล้ว เพื่อจะเตือนให้ผู้จะนำข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นมาใช้ได้ตระหนักและใช้ดุลพินิจโดยระมัดระวังว่าที่ถูกต้องเป็นเช่นใด สำหรับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูล จะทำได้ต่อเมื่อเข้าข้อยกเว้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 24 เท่านั้น เช่น การเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่การใช้ข้อมูลตามปกติเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยต่อหอบจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อการ

ป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคลและต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐ/
หน่วยงานของรัฐรวมทั้งบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายในการขอข้อเท็จจริง เป็นต้น

3) **หน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล**
หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ดังนี้

บุคคล ดังนี้

(1) ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงพอที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น

(2) พยายามเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่จะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น โดยในการจัดเก็บจากเจ้าของข้อมูลหน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้ผู้นั้นทราบถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลมาใช้ ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ และต้องแจ้งให้ทราบด้วยการขอข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นการบังคับหรือไม่ เพื่อที่เจ้าของข้อมูลจะได้ทราบถึงผลกระทบจากการให้ข้อมูลข่าวสารและขอบเขตที่จะนำข้อมูลข่าวสารนั้นไปใช้ รวมทั้งให้เจ้าของข้อมูลมีอิสระที่จะตัดสินใจว่าควรให้ข้อมูลข่าวสารหรือไม่

(3) จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาและตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอเกี่ยวกับสิ่งดังต่อไปนี้

- ก. ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้
- ข. ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
- ค. ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ
- ง. วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล
- จ. วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล
- ฉ. แหล่งที่มาของข้อมูล

(4) ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(5) จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามความเหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้การนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล

4) **การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล**

ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งถือหลักว่า “ปกปิดเป็นหลักเปิดเผยเป็นข้อยกเว้น” นั้น อาจแยกพิจารณาได้ 2 กรณี คือ

กรณีที่ 1 เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะตัวของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน และเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องให้บุคคลนั้น หรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้นได้ตรวจดูหรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น

กรณีที่ 2 เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (บุคคลที่สาม) มีเงื่อนไข ดังนี้

เงื่อนไขแรกหากว่าหน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้

เงื่อนไขที่สองหากเจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ผู้นั้นเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องให้เวลาอันสมควรที่ผู้นั้นอาจเสนอคำคัดค้านได้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง โดยหลักแล้วหน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้ แต่อย่างไรก็ตาม การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูลก่อนมีข้อยกเว้นในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เป็นการเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตน เพื่อนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

(2) เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น

(3) เป็นการเปิดเผยต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผน หรือการสถิติหรือสำมะโนต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น

(4) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด

(5) เป็นการเปิดเผยต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา

(6) เป็นการเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าจะคดีประเภทใดก็ตาม

(7) เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล

(8) เป็นการเปิดเผยต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว

(9) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

กรณีต่างๆ ที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ล้วนแต่เป็นกรณีที่มีความสำคัญ เช่น เป็นการรักษาประโยชน์สาธารณะ หรือเป็นการรักษาสุขภาพหรือชีวิตของบุคคล ฯลฯ และแม้ว่ากฎหมายจะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวได้ แต่การเปิดเผยดังกล่าวก็ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองประโยชน์ส่วนบุคคลด้วย กล่าวคือ จะต้องทำให้มีผลกระทบกระเทือน อันเกิดจากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวแก่บุคคลให้น้อยที่สุด

1.4.3 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ตามที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... โดยมีหลักการเพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งระบบสื่อสารส่งผลให้การเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสามารถกระทำได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว อันจะนำมาซึ่งความเดือดร้อน จากการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล หรือความเสียหายในกรณีที่มีการนำไปแสวงหาประโยชน์หรือเปิดเผยโดยไม่ได้รับความยินยอมหรือแจ้งล่วงหน้า ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในบางเรื่อง แต่ก็ยังไม่มีหลักเกณฑ์ กติกาหรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล

ตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... มาตรา 3 ให้คำนิยามของ “ข้อมูลส่วนบุคคล” ไว้ว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา สถานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ประวัติการทำงาน หรือประวัติกิจกรรม บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือ สิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคน หรือ รูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย ซึ่งจะมีความคล้ายคลึงกับคำนิยามข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้ “เจ้าของข้อมูล

ส่วนบุคคล” ครอบคลุมถึง “ทายาทหรือคู่สมรสของเจ้าของ ข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีที่เจ้าของ ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย”

2) การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

หลักการสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามร่างพระราชบัญญัติ นี้คือการบัญญัติให้ “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” จะกระทำการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคลไม่ได้ หากเจ้าของ ข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ให้ความยินยอม เว้นแต่มีบทบัญญัติให้กระทำ ได้ (มาตรา 16) ข้อยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอมดังกล่าวได้แก่ (มาตรา 19)

- (1) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย
- (2) เป็นไปเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และการขอ ความยินยอมไม่สามารถดำเนินการได้ในเวลานั้น
- (3) เป็นไปเพื่อประโยชน์ที่เกี่ยวกับชีวิต สุขภาพ หรือความปลอดภัย ของเจ้าของข้อมูล
- (4) เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนของพนักงานสอบสวน หรือ การพิจารณาคดีของศาล
- (5) เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยหรือสถิติและได้เก็บข้อมูล เพื่อการนั้นไว้เป็นความลับ
- (6) กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในการขอความยินยอมจาก เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลด้วย และต้องไม่เป็นการหลอกลวง หรือทำให้เจ้าของข้อมูลเข้าใจ ผิดในวัตถุประสงค์ (มาตรา 16) ทั้งนี้การเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างไป จากวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้จะกระทำได้อีกต่อเมื่อ (มาตรา 18)

ก. ได้แจ้งวัตถุประสงค์ใหม่ให้เจ้าของข้อมูลทราบ และได้รับความ ยินยอมก่อนการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยแล้ว

ข. มีบทบัญญัติอื่นให้กระทำได้นอกจากนี้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ดูแลรักษาความมั่นคงปลอดภัยมิให้ข้อมูลส่วนบุคคลสูญหาย ถูกแก้ไข หรือ เปลี่ยนแปลง และมีหน้าที่ดูแลข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้หรือเปิดเผยให้มีความถูกต้องครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน (มาตรา 17)

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากเจ้าของข้อมูลไม่ว่าจะเก็บโดยตรงหรือเก็บจากแหล่งอื่นโดยเจ้าของข้อมูล ไม่ได้ให้ความยินยอม (มาตรา 22) เว้นแต่

- (1) ได้รับยกเว้นตามมาตรา 19
- (2) เป็นสิ่งที่ได้จากการดูหรือสังเกตการณ์จากการแสดง การกีฬา หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน และบุคคลที่ถูกเก็บข้อมูลเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ และกิจกรรมนั้นเป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณะ
- (3) เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินความเหมาะสมของบุคคลในการที่จะได้รับรางวัลเกียรติยศหรือผลประโยชน์อื่นในลักษณะคล้ายคลึงกัน
- (4) เป็นการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- (5) มีความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

นอกจากนี้ ยังห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลอันมีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรมหรือการกระทำผิด หรือได้รับโทษใดๆ ประวัติสุขภาพ แหล่งกำเนิดของเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนา หรือข้อมูลอื่นที่อาจเป็นผลร้ายทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง หรือก่อให้เกิดความรู้สึกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 23)

การเก็บข้อมูลอันมีลักษณะต้องห้ามนั้นจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความยินยอมเป็นหนังสือ หรือในกรณีต่อไปนี้

- (1) ได้รับยกเว้นตามมาตรา 19
- (2) เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในทางการแพทย์หรือการรักษาพยาบาลบุคคลใดและได้เก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการนั้นไว้เป็นความลับ
- (3) มีความจำเป็นอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

4) การใช้และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

ในการใช้และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครอง โดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูล (มาตรา 25) เว้นแต่

- (1) ในกรณีที่เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ตามมาตรา 22 (1) (2) (3) หรือ
- (4) และใช้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่เก็บรวบรวม

(2) มีความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(3) การเก็บรักษาและการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะสามารถเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลไว้ได้เท่าระยะเวลาที่กำหนดหรือเท่าที่จำเป็นตามวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา หรือหมดความจำเป็นตามวัตถุประสงค์แล้ว หรือเจ้าของข้อมูลเพิกถอนความยินยอม ให้ผู้ควบคุมข้อมูลจัดการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือทำให้ข้อมูลนั้นไม่ปรากฏชื่อหรือสิ่งบอกลักษณะที่ทำให้รู้ตัวเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ภายใน 30 วัน หรือในกรณีที่ทำเป็นเพื่อประโยชน์ในการทำวิจัยหรือสถิติผู้ควบคุมข้อมูลจะไม่จัดการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นก็ได้แต่ต้องมีหนังสือแจ้งเจ้าของข้อมูลเพื่อขอความยินยอม (มาตรา 31)

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลยังต้องจัดให้มีระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้หรือเปิดเผยโดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล หรือเพื่อป้องกันการสูญหายหรือทำลาย หรือถูกเรียกดูสืบค้น เชื่อมโยง ใช้เปิดเผย ทำสำเนา หรือเปลี่ยนแปลง แก้ไข โดยไม่มีสิทธิหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การเก็บรักษาในพื้นที่นิรภัย การเข้ารหัส หรือการจัดให้มีระบบสำรองของสารสนเทศในกรณีฉุกเฉิน (มาตรา 32) นอกจากนี้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลยังมีหน้าที่ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน หรือเป็นปัจจุบันตามที่เจ้าของข้อมูลร้องขอเป็นหนังสือ (มาตรา 33)

5) สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิ ดังต่อไปนี้ (มาตรา 41)

(1) ขอตรวจดูหรือขอสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน

(2) ขอให้แจ้งถึงการมีอยู่ การใช้หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน

(3) ขอให้ดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน

(4) ขอให้ระงับการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนในกรณีที่ข้อมูลไม่ถูกต้อง

(5) ขอให้ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อพ้นกำหนดการเก็บรักษา หรือเป็นข้อมูลที่เกินกว่าความจำเป็นตามวัตถุประสงค์

(6) ขอให้เปิดเผยการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน ในกรณีที่ข้อมูลเป็นเจ้าของข้อมูลไม่ได้ให้ความยินยอม

6) คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย (มาตรา 7)

- (1) รัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ
- (2) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
- (3) กรรมการซึ่งเป็นผู้แทนคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหนึ่งคน ผู้แทนหอการค้าไทยหนึ่งคน และผู้แทนสมาคมธนาคารไทยหนึ่งคน
- (4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายและด้านเทคโนโลยี ด้านละ 2 คน และต้องแต่งตั้งจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่ง

อำนาจหน้าที่ที่สำคัญของคณะกรรมการ เช่น กำหนดนโยบาย มาตรการ หรือแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เสนอความเห็นต่อ นายกรัฐมนตรีเพื่อออกกฎกระทรวง หรือประกาศตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นต้น (มาตรา 11)

7) การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ในกรณีที่มีกฎหมายใดที่บัญญัติเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะแล้ว ให้บังคับตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น แต่ถ้ามีเหตุอันควร นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจประกาศให้นำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งรวมถึงบทกำหนดโทษ ไปใช้บังคับเพิ่มเติมหรือแทนที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นได้ (มาตรา 4)

พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่ (มาตรา 5)

- (1) หน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ เว้นแต่รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ
- (2) บุคคลหรือนิติบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนของบุคคลหรือนิติบุคคลนั้นเท่านั้น โดยมีให้ผู้อื่นใช้ข้อมูลนั้น หรือเปิดเผยข้อมูลนั้นต่อผู้อื่น
- (3) บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมเท่านั้น
- (4) ผู้ควบคุมข้อมูลหรือกิจการที่ได้รับยกเว้น โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

8) การดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย

ในกรณีที่มีเรื่องร้องเรียนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ร้องเรียนไปยัง คณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลที่ได้รับความสะดวกหรือเสียหายร้องเรียนต่อคณะกรรมการว่าผู้ควบคุมข้อมูลหรือ ลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือประกาศที่ออกตาม พระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการจะทำหน้าที่ตรวจสอบการกระทำใดๆ ของผู้ควบคุมข้อมูลหรือ ลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของผู้ควบคุมข้อมูลเกี่ยวกับความสะดวกหรือเสียหายที่เกิดขึ้นกับเจ้าของข้อมูล (มาตรา 45)

หากคณะกรรมการตรวจสอบแล้วว่าเรื่องร้องเรียนนั้นเป็นความจริง หรือเป็นการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้จริง ให้ คณะกรรมการดำเนินการไต่ถามถ้อยคำ หากไม่สามารถดำเนินการไต่ถามถ้อยคำได้ ให้คณะกรรมการออกคำสั่งให้ผู้ควบคุมดำเนินการแก้ไขการกระทำของตนให้ถูกต้อง หรือสั่งห้ามผู้ควบคุมที่กระทำการให้ เกิดความสะดวกหรือเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลให้ดำเนินการระงับความสะดวกหรือเสียหาย ภายในระยะเวลาที่กำหนด (มาตรา 47)

คณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลจะมีที่คณะ มีคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม วาระการดำรงตำแหน่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคลประกาศ (มาตรา 45) และวิธีการยื่นคำร้องเรียน วิธีการพิจารณาคำร้องเรียน ระยะเวลา พิจารณาคำร้องเรียน ก็ให้เป็นไปตามคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลประกาศเช่นเดียวกัน (มาตรา 46)

ในส่วนของอาคารสำนักงาน สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร ของราชการจะมีหน้าที่ปฏิบัติงานวิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ (มาตรา 15)

9) บทกำหนดโทษ

ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดโทษสำหรับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายไว้ ทั้งส่วนที่เป็นโทษปรับทางปกครอง และส่วนที่เป็นโทษอาญา การกระทำที่มีโทษปรับทางปกครอง (โทษปรับทางปกครองไม่เกินหนึ่งแสนบาท) อาทิเช่น

(1) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 17 ที่กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลมีหน้าที่ ดูแลรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลมิให้สูญหาย ถูกแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลง

(2) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 18 ที่กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลต้องทำการ เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้ต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(3) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 31 ที่กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้ได้เท่าระยะเวลาที่กำหนด หรือเท่าที่จำเป็นตามวัตถุประสงค์

(4) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 33 ที่กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลมีหน้าที่ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองให้มีความเป็นถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ตามที่เจ้าของข้อมูลร้องขอ

การกระทำที่มีโทษอาญา (โทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท) อาทิเช่น

(1) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 22 ที่กำหนดห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของ

(2) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 ที่กำหนดห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมข้อมูลอันมีลักษณะต้องห้าม เช่น พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม เป็นต้น

(3) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 25 ที่กำหนดห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของ

(4) การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 27 ที่กำหนดห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของ

2. มาตรการทางกฎหมายในการรักษาความลับของข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วย

2.1 สิทธิของผู้ป่วย

ในข้อ 8 ของปฏิญญาว่าด้วย “สิทธิผู้ป่วย” ของแพทยสมาคมโลก (The World Medical Association Declaration on the Rights of the Patient) ได้กล่าวถึงสิทธิของผู้ป่วยที่จะได้รับการรักษาความลับ (Right to confidentiality) ไว้ดังนี้¹⁰

“ก. ข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วย, อาการเจ็บป่วย, การวินิจฉัยโรค การฟื้นฟู และ การบำบัดรักษา รวมทั้งข้อมูลส่วนบุคคลอื่นๆ จะต้องถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับ แม้กระทั่งหลังจากผู้ป่วยเสียชีวิตลง แต่ทายาทมีสิทธิที่จะขอข้อมูลซึ่งจะบ่งบอกถึงความเสี่ยงเกี่ยวกับสุขภาพของเขา

¹⁰วิฑูรย์อึ้งประพันธ์ และไพศาลลิมสถิตย์, คำแปล “ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิผู้ป่วยของแพทยสมาคมโลก”, *วารสารคลินิก*, 26(10 ตุลาคม 2551)

ข. ข้อมูลที่เป็นความลับจะเปิดเผยได้ก็ต่อเมื่อผู้ป่วยให้ความยินยอมโดยชัดแจ้ง หรือโดยอำนาจแห่งบทบัญญัติกฎหมาย ข้อมูลดังกล่าวจะเปิดเผยแก่ผู้ให้บริการด้านสุขภาพอื่นได้ก็ต่อเมื่อเป็นความจำเป็นที่จะต้องรู้เท่านั้น เว้นแต่ผู้ป่วยได้ให้ความยินยอมโดยชัดแจ้งแล้ว

ค. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ป่วยทุกประเภทจะได้รับความคุ้มครอง การคุ้มครองข้อมูลส่วนตัวจะต้องจัดเก็บไว้อย่างเหมาะสม ชิ้นส่วนเนื้อเยื่อของมนุษย์ที่สามารถอ้างอิงข้อมูลส่วนตัวได้ จะได้รับความคุ้มครองเช่นกัน”

2.2 มาตรฐานการจัดการเวชระเบียน

2.2.1 ความหมายของเวชระเบียน

เวชระเบียน (Medical Record) หมายถึง เอกสารทางการแพทย์ทุกประเภทที่ใช้บันทึกและเก็บรวบรวมเรื่องราวประวัติของผู้ป่วย ทั้งประวัติส่วนตัว ประวัติครอบครัว ประวัติการแพ้ยา เอกสาร การยินยอมให้ทำการรักษาพยาบาล ประวัติการเจ็บป่วยในอดีตและปัจจุบัน ข้อมูลบ่งชี้เฉพาะของบุคคล การรักษาพยาบาล ค่ารักษาพยาบาล ผลการตรวจจากห้องปฏิบัติการ ผลการชันสูตรบาดแผลหรือผลการชันสูตรพลิกศพ ผลการบันทึกค่าทั้งที่เป็นตัวเลข ตัวอักษร รูปภาพ หรือเครื่องหมายอื่นใด จากอุปกรณ์ เครื่องมือในสถานบริการสาธารณสุข หรือเครื่องมือทางการแพทย์ทุกประเภท หรือเอกสารการบันทึก การกระทำใดๆ ที่เป็นการสั่งการรักษาการปรึกษาเพื่อการรักษาพยาบาลการส่งต่อผู้ป่วยไปทำการรักษาที่อื่น การรับผู้ป่วยรักษาต่อการกระทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจในการรักษาพยาบาลตามที่สถานบริการสาธารณสุขกำหนดไว้เอกสารอื่นๆ ที่ใช้ประกอบเพื่อการตัดสินใจทางการแพทย์ เพื่อการประสานงานในการรักษาพยาบาลผู้ป่วย และเอกสารอื่นใดที่ทางองค์การอนามัยโลกหรือสถานบริการสาธารณสุขกำหนดไว้ว่าเป็นเอกสารทางเวชระเบียน หมายถึงชื่อของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดทำเอกสารดังกล่าว การเก็บรวบรวม การค้นหา การบันทึก การแก้ไข การให้รหัสโรค รหัสหัตถการ การจัดทำรายงานทางการแพทย์ การนำมาจัดทำสถิติผู้ป่วย การนำมาเพื่อการศึกษาวิจัยหรือเพื่อการอื่นใดตามที่สถานบริการสาธารณสุขกำหนด นอกจากนี้ยังรวมถึงเอกสารทางการแพทย์ที่อยู่ในรูปแบบสื่อดิจิทัลหรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Medical Record: EMR) ซึ่งเป็นรูปแบบของเวชระเบียนที่มีการพัฒนาขึ้นในปัจจุบัน

2.2.2 ความสำคัญของเวชระเบียน

ประการแรก เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำมาใช้เป็นหลักฐานทางการแพทย์และสื่อสารข้อมูลในการรักษาผู้ป่วยระหว่างทีมสุขภาพเพื่อให้การวางแผนการดูแลผู้ป่วยได้อย่างต่อเนื่องสามารถ เป็นหลักฐานทางกฎหมายและการเบิกจ่ายงบประมาณในด้านสถิติทางการแพทย์ การบันทึกประวัติผู้ป่วย การให้รหัสโรค (coding) และบันทึกโรค

ประการที่สอง เป็นองค์ประกอบสำคัญในระบบสารสนเทศทางสาธารณสุข เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำสถิติโรค และการให้บริการสารสนเทศทางการแพทย์ทั้งในระดับโรงพยาบาลไปจนถึงระดับประเทศในการวางแผนตัดสินใจทางคลินิก การวางแผนนโยบายสาธารณสุขไปจนถึงการวิจัย

ประการที่สาม เป็นคลังข้อมูลและแหล่งเอกสารสำคัญทางการแพทย์ที่สามารถนำไปสนับสนุนการบริหาร งานวิชาการ งานการเรียน การสอนงานวิจัยและงานบริการได้อย่างมีระบบ¹¹

มาตรฐานการบันทึกเวชระเบียน หมายถึง คุณภาพการบันทึกเวชระเบียนตามมาตรฐานสถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล มีการสรุปเวชระเบียนตามมาตรฐานของสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข มาตรฐานการจัดกลุ่มวินิจฉัยโรคและน้ำหนักสัมพัทธ์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และมาตรฐานขององค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แพทยสภา ราชวิทยาลัยแพทย์ต่างๆ และสภาพยาบาล

2.2.3 การบริหารเวชระเบียน

การบริหารเวชระเบียน หมายถึง การบริหารระบบบันทึกเวชระเบียน ระบบจัดเก็บที่ปลอดภัย ระบบเข้าถึงและรักษาความลับ และระบบตรวจสอบคุณภาพ โดยประกอบไปด้วย

การบริหารเวชระเบียนผู้ป่วย

1) ระบบการบันทึก

การบันทึกเวชระเบียนมีสองรูปแบบ ได้แก่ เวชระเบียนในรูปแบบเอกสาร ซึ่งบันทึกด้วยลายมือหรือการพิมพ์โดยกำกับด้วยลายมือของผู้เขียนหรือผู้พิมพ์ และเวชระเบียนที่บันทึกในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งกำกับด้วยรหัสของผู้กรอก ทั้งนี้ต้องระบุวันที่ ที่บันทึกด้วยเสมอ

2) มาตรฐานข้อมูล ที่บันทึกเป็นไปตามชุดข้อมูลตามมาตรฐานขององค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แพทยสภา ราชวิทยาลัยแพทย์ต่างๆ สภาพยาบาล สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล และแนวทางการสรุปเวชระเบียน โดยแพทย์ของสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข โดยมีข้อมูลถูกต้องพอเพียงสำหรับการให้รหัสโรค รหัสหัตถการ

¹¹สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, คู่มือแนวทางการบันทึกและตรวจประเมินคุณภาพการบันทึกเวชระเบียน(Medical record guideline), ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด, 2557, หน้า 3

3) เป้าหมาย

- (1) เพื่อสื่อสารระหว่างทีมผู้ให้บริการรักษาพยาบาลผู้ป่วย
- (2) เพื่อเป็นข้อมูลด้านการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง สามารถประเมินคุณภาพของการรักษาพยาบาลได้
- (3) เพื่อเป็นหลักฐานทางกฎหมายและเป็นข้อมูลสนับสนุนทางการศึกษา วิจัย

4) ผู้รับผิดชอบ

ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล เภสัชกร เทคนิคการแพทย์ รังสีการแพทย์ นักกายภาพบำบัดและเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่มีหน้าที่บันทึกข้อมูลในเวชระเบียน

3. แนวคิดเกี่ยวกับ eHealth

3.1 ความหมายของ eHealth

eHealth ในสหรัฐอเมริกา นิยมเรียกว่า Health IT แม้จะใช้คำต่างกัน แต่โดยความหมายในแง่ของการใช้ประโยชน์แล้ว ไม่ได้แตกต่างกัน eHealth ประกอบไปด้วย e และ Health เริ่มจากคำว่า Health หรือ สุขภาพ คือ ภาวะที่มีความพร้อมสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การดูแลตนเอง การดูแลคนที่เรารัก และได้รับการดูแล

ส่วน e คือ electronic technology ซึ่งเรารู้กันอยู่แล้ว เช่น computer โทรศัพท์มือถือและแท็บเล็ต อินเทอร์เน็ตและ Social Media

IT ก็คือ Information Technology หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ

เมื่อเอามารวมกัน ก็คือ eHealth หรือ Health IT ซึ่งก็คือ เทคโนโลยีและบริการ ICT ที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ให้บริการด้านสุขภาพและประชาชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพทั่วถึง เป็นธรรมและปลอดภัย

แนวคิดในเรื่อง eHealth เป็นที่ตื่นตัวไปทั่วโลก องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ได้ผลักดันให้ทุกประเทศเห็นความสำคัญในการดำเนินงานนโยบาย eHealth WHO ให้คำจำกัดความว่า eHealth คือ ประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) เพื่อสนับสนุนการให้บริการด้านสุขภาพ

eHealth เชื่อมโยงระหว่างผู้ป่วยและผู้ให้บริการด้านสุขภาพ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพครอบคลุมถึงการรับ-ส่งข้อมูลสุขภาพระหว่างหน่วยงานต่างๆ รวมถึงระบบใบสั่งยา อิเล็กทรอนิกส์ บันทึกสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลสุขภาพ ระบบการส่งต่อ เครือข่ายบริการสุขภาพ

Telemedicine อุปกรณ์เสริม รวมทั้งอุปกรณ์พกพาต่างๆ ที่ใช้ในระบบสุขภาพ เว็บไซต์สุขภาพ (Web Portal) โครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ข้อมูลสำหรับการวิจัยและการดูแลทางคลินิกและเครื่องมืออื่นๆ ที่ช่วยในการป้องกันโรค การวินิจฉัยการรักษาการตรวจสุขภาพ การบริหารจัดการต่างๆ ที่ช่วยให้การดำเนินงานด้าน eHealth ดียิ่งขึ้น รวมถึง การใช้อินเทอร์เน็ตหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ เพื่อการเผยแพร่หรือให้บริการข้อมูลการดูแลสุขภาพแก่ประชาชน

แม้นิยามของ eHealth จะเป็นภาพที่กว้างและมีความหลากหลาย แต่โดยสรุปแล้ว “eHealth คือ เทคโนโลยีดิจิทัลและบริการ ICT ที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ให้บริการด้านสุขภาพและประชาชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทัวถึง เป็นธรรมและปลอดภัย”

สำหรับประเทศไทยจากการศึกษาของคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาระบบสารสนเทศด้านการสาธารณสุขไทย วัตถุประสงค์ปัญหาของระบบข้อมูลสารสนเทศสุขภาพของประเทศไทยได้ดังนี้¹²

3.1.1 ไทยมีระบบข้อมูลสารสนเทศสุขภาพมากมายหลายระบบ ส่วนใหญ่ตอบสนองการบริหารจัดการและการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล หน่วยงานต่างๆ มีข้อมูลตัวชี้วัดโครงการฯ ต่างๆ มากมาย ซ้ำซ้อน ระบบสารสนเทศที่มีตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ที่เป็นผู้ให้บริการ และประชาชนมีน้อย นอกจากนั้นระบบสารสนเทศสุขภาพที่มีเหล่านี้ไม่สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ ข้อมูลสุขภาพไม่มีการบูรณาการ

3.1.2 ขาดการดำเนินการเพื่อวางรากฐานด้านระบบสารสนเทศสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านมาตรฐานข้อมูลสุขภาพ มาตรฐานกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของการใช้ข้อมูลสุขภาพ

3.1.3 ขาดหน่วยงานในระดับประเทศที่จะกำหนดยุทธศาสตร์ วางกรอบการพัฒนา และชี้้นำการระบบสารสนเทศสุขภาพและสาธารณสุข

3.1.4 บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขต้องใช้เวลาถึงกว่าร้อยละ 40 ของเวลาทำงานมาเพื่อจัดการรายงานและข้อมูลที่คนอื่นต้องการ มากกว่าจะได้รับประโยชน์จากระบบ

---

¹²คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาระบบสารสนเทศด้านการสาธารณสุขไทยในคณะกรรมการการสาธารณสุขวุฒิสภา, รายงานผลการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาระบบสารสนเทศด้านการสาธารณสุขไทยในคณะกรรมการการสาธารณสุขวุฒิสภาเรื่องระบบสารสนเทศด้านการสาธารณสุขไทย, กรุงเทพฯ:สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2554, หน้า 31-32

ข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้อยู่ ทำให้การให้บริการสุขภาพแก่ประชาชน ไม่มีประสิทธิภาพตามที่ควร

3.1.5 ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ข้อมูลสุขภาพของตน

3.2 รูปแบบการทำงานของ eHealth

ระบบสารสนเทศสุขภาพที่ดี (Meaningful Use) กล่าวคือต้องเป็นระบบที่ทำหน้าที่ และสามารถตอบสนองการทำงานและความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลได้ทุกระดับได้แก่

3.2.1 ตอบสนองความต้องการในระบบบริการสุขภาพ (Health Care Delivery)

เช่นระบบความปลอดภัยและคุณภาพในการดูแลผู้ป่วย การเบิกจ่ายค่าบริการ การบริหารจัดการการให้บริการ เป็นต้น

3.2.2 ตอบสนองความต้องการในระบบงานด้านสาธารณสุข (Population and Public Health) เช่น ระบบงานด้านระบาดวิทยา ระบบงานด้านการป้องกันควบคุมโรค

3.2.3 ตอบสนองความต้องการในระบบข้อมูลสำหรับประชาชน (Personal Health) นอกจากนี้แล้วระบบสารสนเทศสุขภาพและเทคโนโลยีสารสนเทศสุขภาพต้องเป็นระบบที่มีการบูรณาการ (Integrated Health Information) ของข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ระบบข้อมูลสุขภาพต่างระบบกันต้องสามารถแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงกันได้ ระบบข้อมูลสุขภาพที่บูรณาการและแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน (Integrated Health Information Systems) จะทำให้เกิดประโยชน์ระบบสุขภาพ ดังนี้

- 1) คุณภาพการบริการดีขึ้น (Improve Health Care Quality)
- 2) ป้องกันความผิดพลาดจากการให้บริการทางการแพทย์ (Prevent Medical Errors)
- 3) เพิ่มประสิทธิภาพของการบริการสุขภาพ (Increase the Efficiency of Care Provision)
- 4) ลดความสูญเปล่าจากการให้บริการสุขภาพเกินจำเป็น (Reduce Unnecessary Health Care Costs)
- 5) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการบริการสุขภาพ (Increase Administrative Efficiencies)
- 6) ลดงานด้านเอกสาร (Decrease Paperwork)
- 7) ทำให้ประเทศสามารถขยายการให้บริการด้านสุขภาพได้ทั่วถึง (Expand Access to Affordable Care)

บังคับใช้ที่จะสร้างความไว้วางใจ และเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคและผู้ปฏิบัติงานด้าน eHealth รวมถึงการใช้งานระบบ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการออกกฎหมายที่สำคัญ

3.3.7 กำลังคน (Workforce)

การสร้างความรู้และทักษะด้าน eHealth เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรด้านสุขภาพ ตลอดจนความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคและความร่วมมือจากภาคเอกชน การสร้างเครือข่ายระดับชาติ ระดับภูมิภาคและเครือข่ายเฉพาะทางพิเศษสำหรับการดำเนินงาน eHealth นอกจากนี้ยังควรให้ความสำคัญในการสร้างการศึกษาด้าน eHealth และโปรแกรมการฝึกอบรมต่างๆ

บทที่ 3

กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์

สำหรับในบทที่ 3 นี้ จะเป็นการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของไทยและต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ เยอรมันและออสเตรเลีย ตามลำดับ

1. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลสารสนเทศทางด้านสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของไทย

ในการพิจารณามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลสารสนเทศทางด้านสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของไทยจะเห็นได้ว่ามีกฎหมายหลายฉบับที่ให้คุ้มครองกล่าวคือ

1.1 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

ในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้มีการรับรองหลักการรักษาความลับของผู้ป่วยเอาไว้ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 7 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

“ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล เป็นความลับส่วนบุคคล ผู้ใดจะนำไปเปิดเผยในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหายไม่ได้ เว้นแต่การเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรง หรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่น เพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้”

ซึ่งหากบุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา 7 นั้น ผู้กระทำการฝ่าฝืนอาจต้องรับโทษ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 49 มีสาระสำคัญว่า“ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 7 หรือมาตรา 9 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้”

บทบัญญัติในมาตรา 7 นี้ ถือเป็นกฎหมายที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านการแพทย์ จึงสมควรที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ดังกล่าว รวมทั้งแง่มุมในการปฏิบัติลักษณะต่างๆ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อความรับผิดชอบของบุคลากรด้านการแพทย์ที่เกี่ยวข้องได้

1.1.1 ความเป็นมาของบทบัญญัติในมาตรา 7

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ได้มีบทบัญญัติหลาย ประการที่กล่าวถึงสุขภาพอนามัยของประชาชนไว้ โดยเฉพาะบทบัญญัติในมาตรา 52 ที่กล่าวถึง สิทธิของบุคคลในการรับบริการทางสาธารณสุข มาตรา 34 สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนบุคคล มาตรา 82 หน้าที่ของรัฐในการส่งเสริมการสาธารณสุข จึงเป็นแรงผลักดันให้มีการออกกฎหมายว่าด้วย สุขภาพแห่งชาติ โดยเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 ได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2543 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการ ปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ” หรือเรียกโดยย่อว่า “คปรส.” โดยอำนาจหน้าที่ประการหนึ่งของ คณะกรรมการชุดนี้ คือ การดำเนินการร่างกฎหมายว่าด้วยสุขภาพแห่งชาติ จนกระทั่ง พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติและ ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2550

1.1.2 ความหมายของ “ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล”

แม้จะได้มีการบัญญัติหลักการตามมาตรา 7 ไว้ก็ตาม แต่ไม่ได้มีการให้คำ จำกัดความคำว่า “ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล” เอาไว้แต่ประการใด มีเพียงการให้คำจำกัดความ ของคำว่า “สุขภาพ” ไว้ในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น¹⁴

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาว่า การที่กฎหมายให้ความคุ้มครองข้อมูลด้าน สุขภาพของบุคคลนั้น เนื่องจากข้อมูลดังกล่าว เป็นข้อมูลส่วนบุคคลประเภทหนึ่ง จึงอาจเทียบเคียง ความหมายของคำว่า ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล จากความหมายของคำว่า ข้อมูลส่วนบุคคลตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

“ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่ง เฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะทางการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือ ประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้น หรือเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้ รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความ รวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย”

ซึ่งหลักในการพิจารณาความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ประกอบด้วย องค์ประกอบพื้นฐาน 2 ประการ คือ ข้อมูลดังกล่าวนั้นต้อง

¹⁴ “สุขภาพ” หมายความว่า ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล

- 1) เป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล
- 2) มีสิ่งบอกลักษณะที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้

ดังนั้น อาจให้คำนิยามข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติว่า หมายถึง “ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดด้านสุขภาพของบุคคล ซึ่งอาจจะระบุตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลได้จากข้อมูลดังกล่าว

1.1.3 หลักการห้ามเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล

- 1) บุคคลที่อยู่ในบังคับของหน้าที่ตามมาตรา 7

การห้ามการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลตามความในมาตรา 7 นั้น เป็นการห้ามมิให้ “ผู้ใด” เปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ตนได้รับทราบมาดังกล่าว ซึ่งหากเปรียบเทียบกับบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลด้านสุขภาพอื่นๆ แล้ว จะเห็นได้ว่า ข้อห้ามในมาตรา 7 มีขอบเขตการใช้บังคับที่กว้างกว่ากฎหมายอื่นๆ กล่าวคือ

(1) กฎหมายที่ควบคุมเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพทางการแพทย์ หรือประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยการห้ามเปิดเผยความลับที่ได้มาจากการประกอบวิชาชีพนั้น ใช้บังคับกับบุคคลที่ประกอบวิชาชีพ หรือผู้เข้ารับการศึกษาอบรมในอาชีพดังกล่าวเท่านั้น

(2) พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ในส่วนที่ว่าด้วยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น ใช้บังคับกับข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของ “หน่วยงานของรัฐ” เท่านั้น

- 2) ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล เป็นความลับส่วนบุคคล

ตามที่บัญญัติไว้ในตอนต้นของมาตรา 7 ว่า ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล เป็นความลับส่วนบุคคล จึงเป็นที่น่าพิจารณาว่า การบัญญัติให้ข้อมูลดังกล่าวนี้ เป็นความลับส่วนบุคคล มีความหมายเป็นพิเศษประการใดหรือไม่

ทั้งนี้ จากการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความลับที่มีอยู่ก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติแล้ว ไม่ปรากฏการใช้ถ้อยคำว่า “ความลับส่วนบุคคล” ในกฎหมายเหล่านั้นแต่ประการใด ไม่ว่าจะเป็นบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 323 ที่ใช้เพียงคำว่า “ความลับ” เท่านั้น¹⁵ หรือในกฎหมายเกี่ยวกับจริยธรรมทางการแพทย์

¹⁵ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 323

“ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่นโดยเหตุที่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ โดยเหตุที่ประกอบอาชีพเป็นแพทย์ เภสัชกร คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอความ ทนายความ หรือผู้สอบบัญชีหรือโดยเหตุที่เป็นผู้ช่วยในการประกอบ อาชีพนั้นแล้วเปิดเผยความลับนั้นในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ที่ใช้คำว่า “ความลับของผู้ป่วย”¹⁶ หรือในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ ก็ให้ความสำคัญกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ระบุว่าเป็นความลับหรือไม่ หรือในกรณีของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545¹⁷ ที่ให้ความสำคัญคุ้มครองข้อมูล ข่าวสารส่วนบุคคลที่ได้จากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยไม่ได้ค้ำประกันว่าเป็นความลับใดๆ หรือไม่

จะเห็นได้ว่า กรณีถ้อยคำที่ว่า ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล เป็นความลับส่วนบุคคล นั้น ไม่ได้ส่งผลทางกฎหมายเป็นประการพิเศษแต่ประการใด คงเป็นเพียงความประสงค์ของผู้ร่างที่จะวางหลักการคุ้มครองข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลในลักษณะเดียวกับความผิดฐานเปิดเผยความลับของผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 323¹⁸

3) การห้ามการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล “ในประการที่กระทำให้บุคคลนั้นเสียหาย”

มาตรา 7 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ บัญญัติห้ามการนำเอาข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลไปเปิดเผย “ในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหาย” ซึ่งจากบทบัญญัติในส่วนนี้ สามารถเทียบเคียงได้กับบทบัญญัติในมาตรา 323 ในประมวลกฎหมายอาญา¹⁹ ดังนั้น โดยข้อความของบทบัญญัติในมาตรา 7 ย่อมแปลความได้ว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพ

ผู้รับการศึกษาอบรมในอาชีพดังกล่าวในวรรคแรก เปิดเผยความลับของผู้อื่นอันตนได้ล่วงรู้หรือได้มาในการศึกษาอบรมนั้น ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหาย “แก่ผู้หนึ่งผู้ใดต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

¹⁶ ตัวอย่างเช่น ข้อบังคับของแพทยสภา ว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2526 ข้อ 9

“ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมต้องไม่เปิดเผยความลับของผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ ซึ่งตนทราบมาเนื่องจากการประกอบวิชาชีพ เว้นแต่ด้วยความยินยอมของผู้ป่วย หรือเมื่อต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือหน้าที่”

¹⁷ มาตรา 41 พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

“ผู้ใดนำข้อเท็จจริงหรือเอกสารหลักฐานใดอันเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ได้มาจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ไปเปิดเผยต่อบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยในการปฏิบัติตามหน้าที่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี หรือได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการหรือคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด”

¹⁸ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากกรณีที่ปรากฏคำว่า “ในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหาย” ซึ่งเป็นองค์ประกอบในลักษณะเดียวกับบทบัญญัติในมาตรา 323 ประมวลกฎหมายอาญา

¹⁹ มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่า ในขณะที่ยกบทบัญญัติในมาตรา 323 ห้ามการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับ “ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด” ซึ่งหมายความว่า ความเสียหายนั้นอาจเกิดกับเจ้าของข้อมูลหรือบุคคลอื่นก็ได้ แต่บทบัญญัติในมาตรา 7 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาตินี้ บัญญัติว่า “ในประการที่น่าจะกระทำ

ของบุคคล สามารถกระทำได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยในประการที่น่าจะทำให้บุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลนั้นเสียหาย จึงเป็นปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า การเปิดเผยข้อมูลในลักษณะใดบ้าง ที่น่าจะทำให้ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลเสียหาย

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของการบัญญัติหลักเกณฑ์ว่าด้วยการให้ความคุ้มครองข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว ซึ่งสิทธิความเป็นส่วนตัวนี้ ถือเป็นสิทธิเด็ดขาดอย่างหนึ่ง การเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม หรือไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะกระทำ เช่นว่านั้นได้นั้น ย่อมถือเป็นการเปิดเผยที่ทำให้เจ้าของข้อมูลเกิดความเสียหายทั้งสิ้นไม่ว่าการเปิดเผยนั้นจะกระทบต่อชื่อเสียง หรือผลประโยชน์ในทางทรัพย์สินของเจ้าของข้อมูลหรือไม่ก็ตาม ตัวอย่างเช่น กรณีที่ผู้ป่วยเพียงแต่เจ็บป่วยเป็นโรคร้ายมาทั่วไปซึ่งไม่ได้เป็นที่รังเกียจของคนทั่วไป ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลเช่นว่านั้นต่อบุคคลอื่น ไม่น่าจะทำให้ผู้ป่วยที่เป็นเจ้าของข้อมูลนั้น ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังเลยก็ตาม ก็ยังต้องถือว่าการนำข้อมูลด้านสุขภาพดังกล่าวไปเปิดเผยโดยที่ไม่ได้รับความยินยอมหรือโดยที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ป่วยที่เป็นเจ้าของข้อมูล เป็นต้น

จึงอาจสรุปได้ว่า เพื่อให้เป็นไปตามหลักในการให้ความคุ้มครองข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล ให้เป็นไปตามหลักการสากล และสอดคล้องกับหลักการตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วย²⁰ การเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วยนั้น จึงอาจกระทำได้แต่เฉพาะกรณีที่ผู้ป่วยให้ความยินยอมไว้ หรือเป็นการเปิดเผยที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายอื่นๆ ที่ให้อำนาจเปิดเผยได้เท่านั้น

1.1.4 ข้อยกเว้นของหลักการรักษาความลับในข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล

หลักการห้ามเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลนั้น มีข้อยกเว้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 7 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติอยู่ 2 ประการ ได้แก่

1) การเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลโดยตรงโดยมีสาระสำคัญดังนี้

ให้บุคคลนั้นเสียหาย” ซึ่งเมื่ออ่านประกอบกับข้อความในตอนต้นของมาตรานี้แล้ว การพิจารณาความเสียหายตามมาตรานี้ น่าจะพิจารณาจากตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลเท่านั้น

²⁰คำประกาศสิทธิของผู้ป่วย “ข้อ 7 ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับตนเองจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ โดยเคร่งครัด เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้ป่วย หรือการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย”

ข้อยกเว้นประการนี้ อาจพิจารณาลักษณะของการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลได้ ดังนี้

(1) การเปิดเผยข้อมูลต่อเจ้าของข้อมูลหรือผู้รับมอบอำนาจโดยตรง ซึ่งในข้อนี้ ถือเป็นสิทธิของเจ้าของข้อมูล ที่สามารถขอรับทราบข้อมูลด้านสุขภาพของตนได้²¹

(2) การเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลในกรณีที่ได้รับการความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล ซึ่งความยินยอมในที่นี้ ย่อมหมายถึงความยินยอมอันชัดแจ้ง ปราศจากการขู่เจ็ญ รวมทั้งต้องเป็นความยินยอมที่เกิดขึ้นจากการที่เจ้าของข้อมูลนั้น ได้รับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนแล้ว (informed Consent) เช่น การขอข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลของบริษัทที่รับทำประกันชีวิตของบุคคลดังกล่าว โดยได้รับความยินยอมจากบุคคลที่ขอทำประกันชีวิตแล้ว

(3) การเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล ในขั้นตอนกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลนั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นการเปิดเผยภายในหน่วยงานที่รักษาเจ้าของข้อมูลดังกล่าว หรือระหว่างแพทย์ พยาบาล หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรักษาเจ้าของข้อมูลนั้น ทั้งนี้ โดยอาศัยหลักความยินยอมโดยปริยายของเจ้าของข้อมูล ที่อนุญาตให้ใช้ข้อมูลนั้น เพื่อดำเนินการรักษาตามที่จำเป็น

2) มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ข้อยกเว้นในประการที่สองนี้ เป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล ซึ่งอาจพิจารณาเหตุผลตามกฎหมายได้ดังนี้

(1) กรณีกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

ในกรณีที่ผู้ครอบครองข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540²² มีข้อยกเว้นที่อาจเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวโดยไม่จำเป็นต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

ก. เป็นการเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงานของตนเพื่อนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

ข. เป็นการใช้อัตนุตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น

²¹ คำประกาศสิทธิของผู้ป่วย “ข้อ 9. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเฉพาะของตนที่ปรากฏในเวชระเบียนเมื่อร้องขอ ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวต้อง ไม่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของบุคคลอื่น”

²² “หน่วยงานของรัฐ” ซึ่งหมายถึง ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐ และหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ค. เป็นการเปิดเผยต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผน หรือการสถิติหรือสำมะโนต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังบุคคลอื่น

ง. เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อ หรือ ส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด

จ. เป็นการเปิดเผยต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือ หน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจสอบคุณค่าในการเก็บรักษา

ฉ. เป็นการเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อการป้องกันการฝ่าฝืน หรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใด ก็ตาม

ช. เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต หรือสุขภาพของบุคคล

ซ. เป็นการเปิดเผยต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลที่มี อำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว

ฅ. กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากข้อยกเว้นต่างๆ ที่ปรากฏใน มาตรา 24 ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการแล้ว จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่แล้ว เป็นกรณี ที่กฎหมายไม่ได้บังคับให้ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวแต่ประการใด ยกเว้นกรณีตาม 8 ซึ่งเป็น เรื่องที่หน่วยงานที่มีอำนาจขอข้อมูลนั้น โดยตรง จึงอาจเกิดปัญหาที่ว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพ ของบุคคลในกรณีอื่นนอกจาก 8 นั้น เป็นการเปิดเผยที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา 7 พระราชบัญญัติ สุขภาพแห่งชาติ เพราะไม่ใช่กรณีที่ “มีกฎหมาย เฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย” แต่ประการใด²³

(2) กรณีการใช้อำนาจศาลหรือพนักงานสอบสวน

การเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลโดยอ้างอำนาจตาม กฎหมายนั้น ได้แก่ การใช้อำนาจในการเรียกพยานหลักฐานที่คู่กรณีไม่ยอมเปิดเผยโดยอ้างว่าเป็น ความลับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 92 หรือกฎหมายวิธีพิจารณาความ

²³หากเทียบกับร่างเดิมของกฎหมายฉบับนี้ที่ใช้ถ้อยคำว่า “การเปิดเผยข้อมูล (ด้านสุขภาพของบุคคล) ตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้เว้นแต่...(เป็นการเปิดเผย) ตามที่กฎหมายว่าด้วยกรณีนับบัญญัติ” แล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นถ้อยคำที่เปิดกว้างต่อการนำข้อยกเว้นต่างๆ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการมาใช้บังคับมากกว่า ถ้อยคำในฉบับของมาตรา 7 ที่ใช้บังคับอยู่มาก

อาญา มาตรา 231 หรือการใช้อำนาจรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 เป็นต้น

(3) พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2523

ในพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2523 บัญญัติไว้ในมาตรา 7 ว่า ในกรณีที่มีโรคติดต่อร้ายแรง หรือโรคติดต่อต้องแจ้งความเกิดขึ้น หรือมีเหตุสงสัยว่าได้มีโรคติดต่อดังกล่าวเกิดขึ้น ให้บุคคลดังต่อไปนี้แจ้งต่อเจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือพนักงานเจ้าหน้าที่

ก. ในกรณีที่มีการป่วยหรือมีเหตุสงสัยว่าได้มีการป่วยด้วยโรคติดต่อดังกล่าวเกิดขึ้นในบ้าน ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าบ้าน หรือของผู้ควบคุมดูแลบ้าน หรือของแพทย์ผู้ทำการรักษาพยาบาล

ข. ในกรณีที่มีการป่วยหรือมีเหตุสงสัยว่าได้มีการป่วยด้วยโรคติดต่อดังกล่าวเกิดขึ้นในสถานพยาบาล ให้เป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบในสถานพยาบาลนั้น

ค. ในกรณีที่มีการชันสูตรทางการแพทย์ ตรวจพบว่าอาจมีเชื้ออันเป็นเหตุของโรคติดต่อดังกล่าว ให้เป็นหน้าที่ของผู้ทำการชันสูตรทางการแพทย์หรือของผู้รับผิดชอบในสถานที่ที่ได้มีการชันสูตรทางการแพทย์นั้น

ดังนั้น บุคคลที่มีหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น ย่อมต้องมีหน้าที่ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโรคติดต่อดังกล่าว ซึ่งรวมถึงข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 7 ด้วย

1.1.5 ข้อห้ามการใช้อำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายในการขอข้อมูลด้านสุขภาพ

ของบุคคล

แม้จะได้มีการบัญญัติถึงข้อยกเว้นของหลักการห้ามเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลไว้ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยเฉพาะการยอมรับกรณีที่ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลตามที่มีกฎหมายบังคับไว้ แต่ในตอนท้ายของบทบัญญัติมาตรา 7 เอง ได้มีข้อความบัญญัติไว้ว่า “แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับ ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้”

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากถ้อยคำในตอนท้ายนี้ คือ การที่บทบัญญัติในตอนต้นได้ยอมรับถึงการใช้อำนาจ หรือสิทธิตามกฎหมาย (ซึ่งหมายความถึงกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่น) เพื่อบังคับให้ผู้ครอบครองข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล ต้องเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ตนมีไว้ในครอบครองดังกล่าว แต่บทบัญญัติในส่วนท้ายนี้เองกลับเขียนในทำนองปฏิเสธอำนาจ หรือสิทธิที่บุคคลอื่นมีตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารราชการ หรือกฎหมายอื่น

ในการขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตน เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมทำให้ศาลหรือพนักงานสอบสวน ไม่มีอำนาจในการขอเอกสารที่เกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล มาใช้เพื่อประโยชน์ในการเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

1.1.6 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลในลักษณะต่างๆ

1) การเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลโดยอัยเหตุจำเป็น

แม้ในมาตรา 7 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ จะกล่าวถึงกรณีที่เป็นข้อยกเว้นของหลักการห้ามเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลเอาไว้อย่างจำกัดก็ตาม แต่ด้วยการที่การกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 7 นั้น เป็นการกระทำความผิดอาญาอย่างหนึ่ง ผู้กระทำจึงย่อมสามารถอ้างเหตุที่ว่าตนได้กระทำความผิดด้วยความจำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 67²⁴ เพื่อให้ตนเองไม่ต้องรับโทษตามกฎหมายได้

ตัวอย่างเช่น แพทย์ได้ตรวจพบว่า สามีเป็นผู้ติดเชื้อ HIV แต่สามีไม่ประสงค์จะให้ภรรยาทราบเรื่องดังกล่าว ซึ่งหากไม่มีการระมัดระวังป้องกันแล้ว ภรรยาก็อาจติดเชื้อและมีอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ ดังนี้ แพทย์ย่อมสามารถเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของสามีดังกล่าวให้ภรรยาทราบ โดยที่ตนไม่ต้องรับโทษตามกฎหมายอาญา ทั้งในความผิดฐานเปิดเผยความลับตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 323 รวมทั้งความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ ทั้งนี้ โดยอาศัยหลักกฎหมายในเรื่องการกระทำความผิดจำเป็นตามมาตรา 67 มาเป็น เหตุยกเว้นโทษได้²⁵

2) การเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล “เพื่อประโยชน์สาธารณะ”

เป็นที่น่าสังเกตว่า หากพิจารณาจากเนื้อหาของการรับรองสิทธิความเป็นส่วนตัวตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแล้ว²⁶ จะเห็นได้ว่าสิทธิดังกล่าวนั้น กฎหมายไม่ได้ให้

²⁴ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 67

²⁵เอนกมจินดา, “การเปิดเผยเวชระเบียนกับกฎหมายข้อมูลข่าวสาร”, *วารสารนิติศาสตร์*, 33,4(ธันวาคม 2546):763-796

²⁶รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 35

“สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ความคุ้มครองอย่างเต็มที่แต่ประการใด โดยข้อยกเว้นที่อาจมีการกระทำอันมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้นั้น คือ หากการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ตัวอย่างของกรณีที่อาจมีการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล เพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น

– แพทย์ทำการรักษาผู้ป่วย ซึ่งจากลักษณะของบาดแผลที่ถูกยิงนั้น ทำให้เชื่อได้ว่า ผู้ป่วยเป็นโจรปล้นธนาคารที่ถูกยิงมา แพทย์อาจทำการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้

– เมื่อผู้ป่วยที่แพทย์ทำการรักษามีลักษณะที่จะก่ออาชญากรรมได้ เช่น ผู้ป่วยมีอาการทางจิต และมีประวัติเคยก่อความรุนแรงมาก่อน และมีแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรมได้

– เมื่อผู้ป่วยมีอาการที่จะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยให้บริการที่จำเป็นต่อผู้อื่น เช่น คนขับรถสาธารณะที่เป็นโรคลมบ้าหมู เป็นต้น

เมื่อมีเหตุการณ์ในลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นเกิดขึ้น แพทย์อาจทำการเปิดเผยข้อมูลแก่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการที่จำเป็นในการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่สาธารณะก็ได้ ซึ่งจากการศึกษาแนวทางของประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา หรือสิงคโปร์ ก็ได้ยอมรับว่าการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะนั้น เป็นเรื่องที่ยุติธรรมที่ผู้ครอบครองข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของข้อมูลแต่ประการใด

3) การขอเวชระเบียนโดยบุคคลที่มีอำนาจกระทำแทนผู้ป่วย

เมื่อพิจารณาตามมาตรา 25 ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ กำหนดให้บุคคลมีสิทธิขอข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับตนได้ เว้นแต่เป็นข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย ซึ่งบุคคลดังกล่าวนั้น อาจจำแนกได้เป็น

(1) เจ้าของข้อมูลหรือผู้กระทำการแทน

(2) แพทย์ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าของข้อมูล

(3) บุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งในกฎกระทรวง ฉบับที่ 2

พ.ศ. 2541 ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 กำหนดรายละเอียดของบุคคลที่มีอำนาจทำการแทนไว้ ดังนี้

ก. กรณีเจ้าของข้อมูลเป็นผู้เยาว์ ให้ผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิดำเนินการแทน แต่ถ้าผู้เยาว์มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีแล้ว การดำเนินการต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมด้วย

ข. ในกรณีเจ้าของข้อมูลเป็นผู้ไร้ความสามารถ ให้ผู้อนุบาล มีสิทธิดำเนินการแทน

ค. ในกรณีเจ้าของข้อมูลเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ ไม่สามารถดำเนินการตามมาตรา 23 มาตรา 24 และมาตรา 25 ด้วยตนเอง เพราะเหตุมีกายพิการหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือมีเหตุอื่นทำนองเดียวกัน ให้ผู้พิทักษ์มีสิทธิดำเนินการแทน

ง. ในกรณีเจ้าของข้อมูลถึงแก่กรรม และมีได้ทำพินัยกรรม กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้บุคคลดังต่อไปนี้มีสิทธิดำเนินการแทนตามมาตรา 24 ได้ตามลำดับก่อนหลัง

(ก) บุตรชอบด้วยกฎหมายหรือบุตรบุญธรรม

(ข) คู่สมรส

(ค) บิดาหรือมารดา

(ง) ผู้สืบสันดาน

(จ) พี่น้องร่วมบิดามารดา

4) คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ในกรณีตามมาตรา 23 และมาตรา 25 ให้บุคคลที่ระบุไว้ในข้อ (1) (2) (3) (4) และ (5) มีสิทธิดำเนินการแทนไม่ว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดจะมีความเห็นเช่นใดก็ตาม

ในขณะที่หากพิจารณาตามความในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติแล้ว จะได้เห็นข้อความในตอนท้ายซึ่งได้บัญญัติเอาไว้ว่า “แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้ ย่อมแสดงให้เห็นถึงการปฏิเสธสิทธิในการขอเวชระเบียนโดยบุคคลอื่นๆ นอกจากผู้ป่วยเอาไว้อย่างสิ้นเชิง และหากผู้ครอบครองเวชระเบียนเปิดเผยเวชระเบียนแก่บุคคลเหล่านั้นไป อาจก่อให้เกิดความรับผิดชอบตามมาตรา 49 ได้ ทั้งนี้ แม้ ผู้ครอบครองเวชระเบียนดังกล่าวจะอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ก็ตาม

อย่างไรก็ตาม ถ้าญาติของผู้ป่วยได้แสดงถึงเหตุผลที่จำเป็นว่า หากไม่ได้รับทราบข้อมูลในเวชระเบียนแล้ว จะก่อให้เกิดอันตรายอันใกล้จะถึง และไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้โดยวิธีอื่น กับทั้งการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายเกินสมควรแล้ว การที่ผู้ครอบครองเวชระเบียนเปิดเผยข้อมูลในเวชระเบียนนั้นไป อาจอ้างได้ว่าเป็นการกระทำโดยจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลที่ขอข้อมูลนั้น เพื่อให้ตนไม่ต้องมีความรับผิดชอบทางอาญาก็ได้

นอกจากนี้ หากพิจารณาตามมาตรา 8 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ แล้ว²⁷ ก็อาจเทียบเคียงได้ว่าบุคคลที่อยู่ในฐานะที่กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้รับทราบข้อมูลแทนผู้ป่วย ก็อาจถือได้ว่าเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ป่วยโดยปริยายได้เช่นกัน

5) การขอให้เปิดเผยเวชระเบียนเพื่อประโยชน์ในการวิจัย

เวชระเบียนเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญในการศึกษาเพื่อพิสูจน์ข้อสมมติฐานกับข้อมูลในอดีต ที่เรียกกันว่า การวิจัยข้อมูลทางคลินิกย้อนหลัง (Retrospective clinical research) ซึ่งภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ในมาตรา 24 (4) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐสามารถเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลได้ หากเป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย โดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับบุคคลใด ซึ่งหน่วยงานจะต้องจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง²⁸

ในทางปฏิบัติ นักวิจัยส่วนหนึ่งจะขอความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ป่วยไว้ล่วงหน้าแล้ว²⁹ แต่กรณีที่ไม่ได้มีการขอความยินยอมจากผู้ป่วยไว้ล่วงหน้า อาจแยกพิจารณาการให้ข้อมูลเวชระเบียนเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

(1) กรณีหน่วยงานที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

²⁷มาตรา 8 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

“ในการบริการสาธารณสุข บุคลากรด้านสาธารณสุขต้องแจ้งข้อมูลด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการให้ผู้รับบริการทราบอย่างเพียงพอที่ผู้รับบริการจะใช้ประกอบการตัดสินใจในการรับหรือไม่รับบริการใด และในกรณีที่ผู้รับบริการปฏิเสธไม่รับบริการใด จะให้บริการนั้นมิได้

ในกรณีที่เกิดความเสียหายหรืออันตรายแก่ผู้รับบริการเพราะเหตุที่ผู้รับบริการปกปิดข้อเท็จจริงที่ตนรู้และควรบอกให้แจ้ง หรือแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ผู้ให้บริการไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายหรืออันตรายนั้น เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ให้บริการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับกรณีดังต่อไปนี้

- (1) ผู้รับบริการอยู่ในภาวะที่เสี่ยงอันตรายถึงชีวิตและมีความจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเป็นการรีบด่วน
- (2) ผู้รับบริการไม่อยู่ในฐานะที่จะรับทราบข้อมูลได้ และไม่อาจแจ้งให้บุคคลซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ปกครอง ผู้ปกครองดูแล ผู้พิทักษ์ หรือผู้อนุบาลของผู้รับบริการ แล้วแต่กรณี รับทราบข้อมูลแทนในขณะนั้นได้

²⁸เอนกมจินตา, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่*25, หน้า 774-775

²⁹“เรื่องเดียวกัน”, หน้า 775

ในกรณีที่เป็นกรณขข้อมูลเวชระเบียนโดยไม่คำนึงถึงว่าเป็นเวชระเบียนของใครนั้น ได้มีการกำหนดให้เป็นดุลพินิจของหน่วยงานที่ครอบครองเวชระเบียนที่จะเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้ โดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารของบุคคลใด และจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติในมาตรา 24 นี้ มีขอบบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่ผู้ทำการวิจัยในการ “ขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตน” แต่เป็นกรณีที่กฎหมายให้ดุลพินิจในการเปิดเผยข้อมูลแก่หน่วยงานผู้ครอบครองเวชระเบียนเท่านั้น การเปิดเผยข้อมูลเวชระเบียนในกรณีนี้จึงถือเป็นกรณีที่สามารเปิดเผยได้ตามกฎหมาย

ส่วนการขข้อมูลเวชระเบียนโดยที่ผู้วิจัยต้องการทราบถึงชื่อหรือข้อมูลที่ระบุถึงตัวเจ้าของเวชระเบียนได้นั้น ย่อมไม่อาจกระทำได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากเจ้าของเวชระเบียนเท่านั้น

(2) กรณีหน่วยงานที่ไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

สำหรับหน่วยงานที่ครอบครองเวชระเบียนและไม่ได้อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการนั้น ย่อมไม่มีการรับรองอำนาจในการเปิดเผยข้อมูลเวชระเบียนไว้ แม้ในกรณีที่เป็นการเปิดเผยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับบุคคลใดก็ตาม ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ โดยเฉพาะเฉพาะ Privacy Rule ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งให้อำนาจในการใช้หรือการเปิดเผยข้อมูลที่ได้มีการปกปิดหรือลบข้อมูลอันอาจทำให้ระบุตัวบุคคลได้ออกไป

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากหลักของการให้ความคุ้มครองข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลแล้ว เมื่อข้อมูลที่เปิดเผยไม่มีลักษณะเป็นข้อมูลที่อาจระบุถึงตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลได้แล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลในลักษณะเช่นว่านั้น ย่อมไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา 7 แต่ประการใด ผู้ครอบครองเวชระเบียนที่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวจึงไม่ต้องรับโทษทางอาญาจากการกระทำนั้น อย่างไรก็ตาม ผู้ครอบครองเวชระเบียนอาจต้องรับผิดชอบในทางแพ่งต่อบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลดังกล่าวได้ หากการใช้ข้อมูลดังกล่าวอยู่นอกเหนือขอบเขตของความยินยอมที่เจ้าของข้อมูลได้ให้เอาไว้

6) การเปิดเผยเวชระเบียนเพื่อประโยชน์ทางการรับรองคุณภาพ

กระบวนการตรวจสอบเพื่อรับรองคุณภาพของโรงพยาบาล ถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งหัวข้อหนึ่งที่มีจะมีการตรวจสอบ คือ การตรวจเวชระเบียนในแง่ของความสมบูรณ์ครบถ้วนของการบันทึกเวชระเบียน (chart audit) ซึ่งย่อมทำให้ผู้ตรวจรู้เห็นชื่อ

ผู้ป่วยรวมทั้งข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วยอย่างละเอียด³⁰ ซึ่งอาจแยกพิจารณาผลทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

(1) กรณีหน่วยงานที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

ตามปกติการตรวจสอบรับรองคุณภาพของคณะผู้ตรวจสอบมักไม่มีการขอความยินยอมหรือรับมอบอำนาจจากผู้ป่วยแต่ประการใด ดังนั้น คณะผู้ตรวจสอบจึงไม่มีสิทธิที่จะล่วงรู้ถึงเวชระเบียนของผู้ป่วยแต่ประการใด แต่ในส่วนของโรงพยาบาลผู้ครอบครองเวชระเบียนนั้น มักมีการตั้งคณะกรรมการเวชระเบียนของโรงพยาบาลขึ้น เพื่อทำกิจกรรมตรวจสอบเวชระเบียนเป็นกิจจะลักษณะ และคณะกรรมการชุดนี้ก็จะร่วมกับคณะผู้ตรวจสอบจากภายนอกเพื่อทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของการบันทึกเวชระเบียน โดยถือเป็นการใช้ข้อมูลตามปกติ ภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น ซึ่งหน่วยงานมีอำนาจเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล (มาตรา 24 (2) พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ)³¹

(2) กรณีหน่วยงานที่ไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

แม้ว่าจะตีความได้ว่า การใช้เวชระเบียนเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบรับรองคุณภาพ ถือเป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลก็ตาม แต่ในกรณีของหน่วยงานที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งไม่มีกฎหมายให้อำนาจในการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวไว้โดยตรง ย่อมมีปัญหาว่าจะสามารถเปิดเผยข้อมูลในเวชระเบียนให้กับคณะผู้ตรวจสอบ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบรับรองคุณภาพได้หรือไม่

ในที่นี้ ผู้เขียนเห็นว่า กระบวนการตรวจสอบรับรองคุณภาพในปัจจุบัน ถือเป็นกระบวนการที่มีความจำเป็น และเกี่ยวข้องกับคุณภาพของบริการที่ผู้ป่วยจะได้รับโดยตรง ซึ่งน่าจะถือได้ว่าอยู่ในขอบเขตของการให้ความยินยอมในการเข้ารับบริการด้านสุขภาพของผู้ป่วยนั่นเอง อย่างไรก็ตาม เพื่อความชัดเจน หน่วยงานควรที่จะขอความยินยอมจากผู้ป่วยในการใช้ข้อมูลเวชระเบียนเพื่อการตรวจสอบรับรองคุณภาพเอาไว้ล่วงหน้าด้วย

³⁰ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 776-779

³¹ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 777-778

7) แพทย์ขอเวชระเบียนเพื่อใช้ต่อสู้คดีในคดีถูกผู้ป่วยฟ้องร้องหรือ ร้องเรียน

เมื่อแพทย์ถูกผู้ป่วยฟ้องร้องหรือร้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นการต่อพนักงานสอบสวนหรือศาล หรือต่อองค์กรวิชาชีพ แพทย์ย่อมมีความจำเป็นต้องใช้หลักฐานในการต่อสู้คดี โดยเฉพาะในส่วนของเวชระเบียน เพื่อให้สามารถทราบหรือทบทวนลำดับความเป็นมาของการรักษาพยาบาลที่ถูกกล่าวหาว่าไม่ได้มาตรฐานในครั้งนั้นๆ³²

(1) กรณีหน่วยงานที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

หากหน่วยงานที่ครอบครองเวชระเบียนที่แพทย์ต้องการนั้น อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ แพทย์อาจใช้สิทธิเพื่อขอให้หน่วยงานดังกล่าวเปิดเผยข้อมูลเวชระเบียน ตามมาตรา 15 ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการได้³³ ซึ่งหากหน่วยงานมีคำสั่งมิให้เปิดเผยแล้ว แพทย์อาจอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ ตามมาตรา 35

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่น่าพิจารณาคือ การที่มาตรา 7 ในตอนท้าย ปฏิเสธอำนาจตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการและกฎหมายอื่นในการ “ขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตน” ใวันั้น อาจแปลความได้ว่าแม้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารจะได้มีคำสั่งให้แพทย์มีสิทธิได้รับเอกสารเวชระเบียนก็ตาม หน่วยงานที่ครอบครองเวชระเบียนก็อาจอ้างความในมาตรา 7 นี้เพื่อไม่ยอมส่งมอบเวชระเบียนให้กับแพทย์ก็ได้

(2) กรณีหน่วยงานที่ไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

ในกรณีที่หน่วยงานซึ่งครอบครองเวชระเบียนไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ การที่แพทย์จะขอเวชระเบียน เพื่อใช้ประกอบการ

³² “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 781

³³ มาตรา 15 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

“ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน”

(5) รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

ต่อผู้คดีนั้นย่อมไม่มีกฎหมายเปิดช่องให้กระทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาข้อห้ามการขอเอกสารข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนที่ปรากฏในมาตรา 7 แล้ว ย่อมทำให้เห็นว่าหน่วยงานที่ครอบครองเวชระเบียนย่อมมีสิทธิอย่างเต็มที่ในการปฏิเสธคำขอเวชระเบียนของแพทย์ เว้นแต่จะแพทย์จะได้รับความยินยอมจากผู้ป่วย ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงทัศนคติของความเป็นคู่ความในคดีแล้ว ย่อมไม่มีทางที่แพทย์จะได้รับความยินยอมเช่นนั้นเลย

เมื่อแพทย์ถูกปฏิเสธคำขอเวชระเบียนไม่ว่าจากหน่วยงานที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการหรือไม่ แพทย์ผู้นั้นอาจต้องอาศัยอำนาจของผู้มีอำนาจในกระบวนการพิจารณาคดี ไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวน ศาล หรือองค์กรวิชาชีพต่อไป

8) การขอเวชระเบียนโดยพนักงานสอบสวนหรือศาล หรือองค์กรวิชาชีพ

เมื่อคู่ความมีความติดขัดในการที่จะขอเอกสารมาใช้ในการประกอบการต่อสู้คดี คู่ความย่อมมีสิทธิขอให้ศาลมีหมายเรียกพยานมาใช้ในการประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งย่อมรวมถึงกรณีของเวชระเบียนที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานด้วย และในส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจในการแสวงหาหลักฐานเพื่อใช้ในการประกอบการพิจารณาในกระบวนการสอบสวนได้ นอกจากนี้ ในส่วนที่เป็นการร้องเรียนแพทย์ต่อองค์กรวิชาชีพ กฎหมายก็ให้อำนาจแก่องค์กรวิชาชีพในการที่จะเรียกให้มีการส่งเอกสารที่จำเป็นในการพิจารณาได้³⁴ ซึ่งในกรณีของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการนั้น ก็ได้มีการยอมรับกรณีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามคำสั่งศาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจจะขอข้อเท็จจริงดังกล่าวไว้ ตามมาตรา 24 (8)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติแล้วนั้น ข้อความในตอนท้ายที่ว่า “แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้” ย่อมมีลักษณะเป็นการปฏิเสธทั้งอำนาจและสิทธิของบุคคลที่จะขอเอกสารเวชระเบียนได้ ทำให้ผู้ครอบครองเวชระเบียนอาจยกบทบัญญัติดังกล่าวเพื่อปฏิเสธที่จะส่งมอบเอกสารเวชระเบียนให้กับ ศาล พนักงานสอบสวน หรือองค์กรวิชาชีพที่ทำหน้าที่สอบสวนหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง

³⁴เช่น มาตรา 37 พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525

“ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม และของคณะอนุกรรมการสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อนุกรรมการจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรมและอนุกรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจเรียกบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำ และมีหนังสือแจ้งให้บุคคลใดๆ ส่งเอกสาร หรือวัตถุเพื่อประโยชน์แก่การสืบสวนสอบสวน”

ทั้งนี้ ข้อพิจารณาที่สำคัญในเรื่องนี้ คือ การที่กฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวน ศาล หรือองค์กรทางวิชาชีพ ในการที่จะมีอำนาจในการเรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมาประกอบการพิจารณานั้น มีลักษณะของการให้หลักประกันแก่บุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม หรือกระบวนการวินิจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของบุคคลใดๆ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมเช่นว่านี้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 40 กี่ดี หรือในส่วนของกระบวนการพิจารณาคำสั่งทางปกครองตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองก็ดี³⁵ ย่อมเห็นได้ว่าความในมาตรา 7 ตอนท้ายนี้ ให้ผลทางกฎหมายที่ขัดแย้งกับหลักการพื้นฐานดังกล่าว และเป็นการกระทบถึงสิทธิของบุคคลในกระบวนการพิจารณาอย่างยิ่ง

9) การขอเวาระเบียนโดยบริษัทประกัน

บริษัทผู้รับประกัน ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาข้อมูลด้านสุขภาพของผู้รับประกันจากเวาระเบียน ไม่ว่าจะป็นในขั้นตอนของการพิจารณากรมธรรม์ ว่าผู้เอาประกันภัยปกปิดข้อมูลด้านสุขภาพไว้หรือไม่ หรือขั้นตอนของการพิจารณาค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เอาประกันภัยจะได้รับค่าสินไหมทดแทนเท่าใด

ในทางปฏิบัติแล้ว บริษัทประกันจะดำเนินการดังกล่าวข้างต้น ด้วยการได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยแล้ว ในกรณีที่เวาระเบียนดังกล่าวอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการแล้ว การให้ข้อมูลดังกล่าวอาจต้องมีการลบหรือตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นใดเพื่อไม่ให้เป็นการเปิดเผยข้อมูลที่อาจกระทบถึงสิทธิของผู้ป่วยโดยไม่จำเป็นตามมาตรา 9 วรรคสองของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการด้วย³⁶

³⁵พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

“มาตรา 30 ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองอาจกระทบถึงสิทธิของคู่กรณี เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตน

มาตรา 31 คู่กรณีมีสิทธิขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็นต่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือป้องกันสิทธิของตนได้ แต่ถ้ายังไม่ได้ทำคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น คู่กรณีไม่มีสิทธิขอตรวจดูเอกสารอันเป็นต้นร่างคำวินิจฉัย

³⁶เนก ชมจินดา, “อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 25”, หน้า 784-787

2. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลสารสนเทศทางด้านสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของต่างประเทศ

2.1 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลคือ The Data Protection Act 1998 หรือ DPA มีขึ้นเพื่อเป็นการอนุวัติการให้เป็นตาม The European Data Protection Directive หรือ Directive 95/46/EC โดยได้รวบรวมกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหลายที่มีอยู่เข้าด้วยกันและร่างขึ้นเพื่อทดแทนกฎหมายอื่นๆ เช่น The data protection Act 1984 และ The Access to Personal Files Act 1987 เป็นต้น The Data protection Act 1998 มีผลใช้บังคับในวันที่ 1 มีนาคม 2000

ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลซึ่งถูกจัดเก็บโดยเครื่องมืออัตโนมัติเพื่อวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้ หรือถูกจัดเก็บโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินการโดยเครื่องมืออัตโนมัติดังกล่าว หรือถูกจัดเก็บเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (Relevant filing system) หรือโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นข้อมูลซึ่งสามารถเข้าถึงได้ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 68 โดยข้อมูลที่ได้รับคุ้มครองภายใต้พระราชบัญญัติดังกล่าวได้แก่ข้อมูลที่ถูกจัดเก็บโดยทางคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลซึ่งได้รับมาในรูปของแผ่นกระดาษโดยผู้ประมวลผลข้อมูลประสงค์จัดเก็บในรูปของข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ย่อมได้รับความคุ้มครองเช่นกัน โดย The Data protection Act 1998(DPA) กำหนดหลักการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้ 8 ประการ ดังนี้³⁷

2.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องถูกประมวลผลอย่างเป็นธรรมและชอบด้วยกฎหมาย³⁸ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลนั้นต้องไม่ถูกประมวลผล เว้นแต่เป็นไปตามเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งของ Schedule 2 กล่าวคือ

- 1) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้ความยินยอมในการประมวลผล
- 2) การประมวลผลนั้นจำเป็น
  - (1) เพื่อการปฏิบัติตามสัญญาซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นคู่สัญญาหรือ

³⁷John Woulds. A Practical Guide to the Data Protection Act.(London : The Constitution Unit/UCL,2004),p.7-8.

³⁸ The Data protection Act 1998 Section 4.

(2) เพื่อปฏิบัติตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับความคิดเห็นในการเข้าทำสัญญา

3) การประมวลผลนั้นจำเป็นเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายซึ่งใช้บังคับต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือหน้าที่อื่นตามที่ระบุในสัญญา

4) การประมวลผลนั้นเป็นการจำเป็นเพื่อรักษาผลประโยชน์สำคัญของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

5) การประมวลผลนั้นเป็นการจำเป็น³⁹

(1) เพื่อกระบวนการยุติธรรม

(2) เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร

(3) เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมาย

(4) เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของกษัตริย์ หรือ Minister of the Crown หรือ

หน่วยงานรัฐบาล

(5) เพื่อเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลใดๆ เพื่อประโยชน์สาธารณะ

6) หากเป็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหว ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งของ Schedule 3 กล่าวคือ⁴⁰

(1) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้ความยินยอมโดยชัดแจ้ง

(2) การประมวลผลนั้นเป็นการจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้สิทธิหรือหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงาน

(3) การประมวลผลนั้นเป็นการจำเป็น

ก. เพื่อปกป้องประโยชน์สำคัญของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเห็นว่าอาจไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือ

ข. เพื่อปกป้องผลประโยชน์สำคัญของบุคคลอื่นเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเพิกถอนความยินยอมอย่างไม่มีเหตุผล

(4) การประมวลผลนั้น

³⁹ The Data protection Act 1998 Section 1(1).

⁴⁰ Information Commissioner's Office , “The guide to data protection”, Accessed 4 August 2018, <https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-data-protection/key-definitions/>

ก. ได้กระทำโดยเป็นกิจกรรมที่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรหรือบุคคลนั้นซึ่งมิได้กระทำเพื่อแสวงหากำไรและมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง ปรัชญา ศาสนา หรือสหภาพแรงงาน

ข. ได้กระทำเพื่อป้องกันสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ค. เกี่ยวกับปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของบุคคลหรือสมาคมหรือมีความสัมพันธ์พิเศษเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของบุคคลหรือสมาคมนั้น

ง. ไม่เปิดเผยข้อมูลนั้นต่อบุคคลที่สามโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

จ. ข้อมูลซึ่งได้ถูกเปิดเผยไว้เป็นสาธารณะภายใต้การตัดสินใจของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(5) การประมวลผลนั้น

ก. จำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินคดี

ข. จำเป็นเพื่อการขอคำปรึกษาทางกฎหมาย

ค. จำเป็นเพื่อการก่อตั้ง ใช้ หรือต่อสู้ทางกฎหมาย

(6) การประมวลผลนั้นจำเป็น

ก. เพื่อกระบวนการยุติธรรม

ข. เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร

ค. เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมาย

ง. เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของกษัตริย์ หรือ Minister of the Crown

หรือหน่วยงานรัฐบาล

(7) การประมวลผลนั้น

ก. เป็นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหวโดยบุคคลที่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อต้านการทุจริต

ข. เป็นการจำเป็นเพื่อป้องกันการทุจริต

(8) การประมวลผลนั้นเป็นการจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์

2.1.2 ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต้องได้รับมาเพื่อวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้และชอบด้วยกฎหมาย และต้องไม่ประมวลผลเพิ่มเติมอันเป็นการขัดกับวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้

2.1.3 ข้อมูลส่วนบุคคลต้องเพียงพอ เกี่ยวข้องและไม่เกินกว่าที่จำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ที่ข้อมูลนั้นจะถูกประมวลผล⁴¹

2.1.4 ข้อมูลส่วนบุคคลต้องถูกต้อง และในกรณีจำเป็นข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต้องเป็นปัจจุบัน

2.1.5 ข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกประมวลผล เพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง ต้องไม่ถูกเก็บไว้เกินกว่าเวลาที่จำเป็น

2.1.6 ข้อมูลส่วนบุคคลต้องถูกประมวลผล โดยคำนึงถึงสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

2.1.7 ต้องมีมาตรการทางเทคนิคและทางองค์กรที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการประมวลผลที่ไม่มีอำนาจหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย และป้องกันข้อมูลส่วนบุคคลจากการสูญหาย การทำลาย หรือความเสียหาย

2.1.8 ผลบังคับใช้⁴²

พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่บังคับใช้บังคับแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในกรณี

1) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นตั้งอยู่ในประเทศอังกฤษและข้อมูลส่วนบุคคลถูกประมวลผลในประเทศอังกฤษ หรือ

2) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งมิได้ตั้งขึ้นในประเทศอังกฤษหรือเขตเศรษฐกิจยุโรป (EEA) แต่ได้ใช้เครื่องมือในประเทศอังกฤษเพื่อประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้นอันมิได้มีวัตถุประสงค์เพียงโอนข้อมูลผ่านประเทศอังกฤษเท่านั้น ในกรณีดังกล่าวผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องตั้งตัวแทนในประเทศอังกฤษ โดยผู้ควบคุมข้อมูลจะถูกถือว่าตั้งอยู่ในประเทศอังกฤษในกรณีดังต่อไปนี้คือ

(1) บังคับบุคคลซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในประเทศอังกฤษ

(2) นิติบุคคลซึ่งตั้งตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ

(3) ห้างหุ้นส่วนหรือสมาคมซึ่งมิใช่นิติบุคคลตั้งขึ้นตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ

(4) บุคคลใดๆ ซึ่งมีใช้กรณีตาม a. b. หรือ c. แต่มีสำนักงาน สาขา หรือตัวแทนซึ่งดำเนินกิจกรรม หรือมีวิธปฏิบัติเป็นปกติในประเทศอังกฤษ

3) สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

⁴¹ The Data protection Act 1998 Section 34.

⁴² สรุปรจาก The Data protection Act 1998 Part V Enforcement

(1) สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของตน

เมื่อเจ้าของข้อมูลร้องขอเป็นหนังสือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิได้รับการแจ้งถึงการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตน โดยองค์กร โดยต้องแจ้งถึงข้อมูลซึ่งเกี่ยวกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจะถูกประมวลผลหรืออาจถูกประมวลผล และผู้รับหรือประเภทของผู้รับซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลนั้นอาจถูกเปิดเผยนอกจากนี้การแจ้งนั้นต้องอยู่ในรูปแบบซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเข้าใจได้ถึงข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเกี่ยวกับตนและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่มาของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีอยู่ ทั้งนี้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจร้องขอให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลส่งเอกสารหรือหลักฐานเพิ่มเติมได้เพื่อยืนยันตัวเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่จำเป็นต้องแจ้งถึงข้อมูลนั้นจนกว่าเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะได้ส่งเอกสารหรือหลักฐานตามที่ถูกร้องขอ⁴³

หากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นอาจทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลของปัจเจกบุคคลของผู้อื่นถูกเปิดเผย ผู้ควบคุมข้อมูลไม่จำเป็นต้องให้ข้อมูลแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามที่ร้องขอ เว้นแต่ปัจเจกบุคคลอื่นได้ให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแก่บุคคลที่ร้องขอ หรือมีเหตุผลอันสมควรที่จะปฏิบัติตามคำร้องขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยปัจเจกบุคคลอื่นมิได้ให้ความยินยอมในการเปิดเผยซึ่งในกรณีเช่นนี้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องพิจารณาถึง⁴⁴

ก. หน้าที่ในการรักษาข้อมูลอันผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีต่อปัจเจกบุคคลอื่น

ข. กระบวนการซึ่งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำเพื่อขอความยินยอมจากปัจเจกบุคคลอื่น

ค. ปัจเจกบุคคลอื่นสามารถให้ความยินยอมได้หรือไม่ และ

ง. ปัจเจกบุคคลอื่นได้ปฏิเสธการให้ความยินยอมหรือไม่

ในกรณีที่ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลถูกประมวลผลโดยวิธีอัตโนมัติเพื่อวัตถุประสงค์ในการประเมินข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ประสิทธิภาพในการทำงาน ความน่าเชื่อถือทางเครดิต ความน่าไว้วางใจหรือความประพฤติของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งการประเมินข้อเท็จจริงดังกล่าวเพื่อประเมินข้อเท็จจริง

⁴³ The Data protection Act 1998 Section 7- Section 9.

⁴⁴ The Data protection Act 1998 Section 44.

ใดๆ และอาจส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ต้องแจ้งแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลถึงเหตุผลที่ใช้ในการประเมินนั้น

เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้แจ้งข้อมูลส่วนบุคคลแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามคำขอแล้ว หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีการร้องขอเช่นเดียวกันหรือคล้ายกันอีกผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามคำขอภายหลังเว้นแต่ระยะเวลาจะได้อ่านไปพอสมควรแล้ว โดยระยะเวลาผ่านไปพอสมควรนั้นให้พิจารณาถึงลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถูกประมวลผล และความถี่ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถูกแก้ไข

(2) สิทธิในการคัดค้านการประมวลผลที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือความวิตกกังวลอย่างรุนแรง

ปัจเจกบุคคลมีสิทธิแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าในเวลาใดๆ เรียกร้องให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหยุดหรือไม่เริ่มการประมวลผลหรือไม่ประมวลผลเพื่อวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ หรือโดยวิธีการที่ระบุไว้ในเวลาอันสมควรในสองกรณี คือ การประมวลผลข้อมูลนั้น หรือการประมวลผลเพื่อวัตถุประสงค์หรือโดยวิธีที่ระบุไว้นั้นก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายที่มีนัยสำคัญหรือความวิตกกังวลอย่างรุนแรงแก่บุคคลนั้นหรือบุคคลอื่น และความเสียหายหรือความวิตกกังวลนั้นไม่สมควรเกิดขึ้น

เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้รับการแจ้งเป็นหนังสือแล้ว ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแจ้งเป็นหนังสือแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลภายใน 20 วันระบุดัง

ก. ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำตามหรือมีเจตนากระทำตามหนังสือแจ้งของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือ

ข. ถึงเหตุผลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับหนังสือแจ้งของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในส่วนที่ไม่สมเหตุผลและส่วนที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะดำเนินการตามหรือมีเจตนาดำเนินการตามหนังสือนั้น

(3) สิทธิในการคัดค้านการประมวลผลเพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาดแบบตรง

ปัจเจกบุคคลมีสิทธิไม่ว่าในเวลาใดๆ แจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เรียกร้องให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหยุดหรือไม่เริ่มต้นซึ่งการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลนั้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาดแบบตรงภายในเวลาอันสมควร ทั้งนี้การตลาดแบบตรง หมายถึงการสื่อสารไม่ว่าโดยวิธีใดๆ ซึ่งสื่อโฆษณาหรือสื่อการตลาดมุ่งโดยตรงไปยังปัจเจกบุคคลคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ

(4) สิทธิในการคัดค้านการประมวลผลโดยวิธีอัตโนมัติ

ปัจเจกบุคคลมีสิทธิไม่ว่าในเวลาใดๆ แจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อร้องขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลยืนยันว่าจะไม่มีการตัดสินใจเกี่ยวกับหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจส่งผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลนั้น อันได้กระทำโดยอาศัยการประมวลผลโดยวิธีอัตโนมัติเท่านั้น โดยที่การประมวลผลดังกล่าวเกี่ยวกับการประเมินสิ่งต่างๆ เกี่ยวกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ประสิทธิภาพในการทำงาน ความน่าเชื่อถือทางเครดิต ความน่าเชื่อถือหรือความประพฤติของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น

(5) สิทธิเกี่ยวกับการตัดสินใจโดยวิธีอัตโนมัติ

ปัจเจกบุคคลมีสิทธิแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าในเวลาใดๆ เพื่อเรียกร้องให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำให้มั่นใจว่าจะไม่มีการตัดสินใจที่มีพื้นฐานบนการประมวลผลโดยวิธีอัตโนมัติเพียงอย่างเดียวซึ่งกระทำโดยหรือกระทำในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอันจะส่งผลกระทบต่อปัจเจกบุคคล โดยการประมวลผลดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสิ่งต่างๆ เกี่ยวกับปัจเจกบุคคลนั้น เช่น ประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคลนั้น ความน่าเชื่อถือด้านเครดิต หรือความประพฤติของบุคคลนั้น อย่างไรก็ตามหากมิได้มีหนังสือแจ้งของปัจเจกบุคคลและเมื่อมีการตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญโดยมีพื้นฐานจากการประมวลผลโดยวิธีอัตโนมัติเพียงอย่างเดียวผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งไปยังเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลถึงการตัดสินใจนั้น โดยเร็วและปัจเจกบุคคลมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลพิจารณาการตัดสินใจหรือขอให้ตัดสินใจใหม่โดยต้องแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลภายใน 20 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งการตัดสินใจจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

เมื่อมีการแจ้งเป็นหนังสือจากปัจเจกบุคคลให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหากการตัดสินใจใหม่หรือพิจารณาการตัดสินใจนั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งเป็นหนังสือไปยังเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลภายใน 20 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากปัจเจกบุคคลระบุวิธีการที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะดำเนินการตามคำขอ แต่หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้รับภายใต้บทบัญญัติเรื่องการตัดสินใจที่ได้รับยกเว้นซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 12(4) ปัจเจกบุคคลไม่มีสิทธิห้ามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมิให้ทำการตัดสินใจนั้น

ข้อยกเว้นในการตัดสินใจหมายถึง การตัดสินใจซึ่ง⁴⁵

- ก. เป็นการตัดสินใจอัน
- ข. ได้กระทำเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนเพื่อ

⁴⁵The Data protection Act 1998 Section 12.

(ก) เพื่อวัตถุประสงค์ในการพิจารณาว่าจะเข้าทำสัญญากับปัจเจกบุคคลนั้นหรือไม่

(ข) มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าทำสัญญา หรือ

(ค) เพื่อปฏิบัติตามสัญญา หรือ

ค. เป็นกรณีซึ่งกฎหมายอนุญาตหรือบังคับไว้

นอกจากนี้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถอ้างข้อยกเว้นในกรณีดังกล่าวได้ต่อเมื่อผลของการตัดสินใจคือเพื่อทำตามคำร้องขอของปัจเจกบุคคล หรือเป็นกระบวนการซึ่งได้กระทำเพื่อปกป้องประโยชน์อันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ง. เป็นการตัดสินใจซึ่งได้กระทำในสถานการณ์อื่นๆ ตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการรัฐธรรมนูญ (Secretary of State for Constitutional Affairs)

หากปัจเจกบุคคลได้รับความเสียหายจากการที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัตินี้ ปัจเจกบุคคลมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และหากศาลเห็นว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ถูกต้อง ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแก้ไข ลบ หรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในความครอบครองของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นในการให้เหตุผลเกี่ยวกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้

(6) หน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ⁴⁶

เมื่อกล่าวถึง “รายการที่ต้องจดทะเบียน” ซึ่งเกี่ยวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในหัวข้อนี้ให้มีความหมายถึง

ก. ชื่อและที่อยู่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

ข. ชื่อและที่อยู่ของตัวแทน ในกรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้แต่งตั้งตัวแทนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ค. คำอธิบายถึงลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกหรือจะถูกประมวลผลโดยหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และบอกถึงประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล

ง. การบรรยายถึงลักษณะของผู้รับคนหนึ่งหรือหลายคนซึ่งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีเจตจำนงเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

⁴⁶ The Data protection Act 1998 Section 19.

จ. ชื่อ หรือคำบรรยายถึงประเทศหรือดินแดนซึ่งอยู่นอกเขตเศรษฐกิจยุโรปซึ่งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะโอนข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไปไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีเจตจำนงโอนข้อมูลนั้นไปไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

นอกจากนี้เมื่อพูดถึงที่อยู่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นนิติบุคคลให้หมายถึงที่อยู่ตามที่นิติบุคคลนั้นได้จดทะเบียนไว้ และหากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นบุคคลซึ่งประกอบธุรกิจและมีบริษัทจดทะเบียนให้ที่อยู่ของบุคคลดังกล่าวหมายถึงสถานประกอบธุรกิจอันเป็นสำนักงานใหญ่ที่ตั้งอยู่ในประเทศอังกฤษ

ในการขึ้นทะเบียนผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งไปยังคณะกรรมการผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการขึ้นทะเบียนและเสียค่าธรรมเนียมตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับ โดยการแจ้งดังกล่าวต้องระบุรายการที่ต้องจดทะเบียนและคำบรรยายถึงมาตรการที่จะใช้เพื่อปฏิบัติตามหลักการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้ง 7 ประการ เมื่อมีการขึ้นทะเบียนแล้วคณะกรรมการจะต้องเก็บรักษาไว้ซึ่งบัญชีของบุคคลที่ได้ขึ้นทะเบียนและจัดทำการลงทะเบียนในบัญชีอันประกอบไปด้วย (1) รายการที่ต้องจดทะเบียน และ (2) ข้อมูลอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกำหนด ข้อมูลเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนนี้จะถูกจัดเก็บไว้ไม่เกินสิบสองเดือนหรือกำหนดเวลาอื่นตามข้อบังคับเว้นแต่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้เสียค่าธรรมเนียมตามข้อบังคับ

คณะกรรมการจะต้องจัดให้ประชาชนสามารถตรวจสอบบัญชีข้อมูลการลงทะเบียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และอาจมีการอำนวยความสะดวกอื่นๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบข้อมูลนั้นได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร หากมีการเปลี่ยนแปลงรายการที่ต้องจดทะเบียน ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งแก่คณะกรรมการ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการแจ้งการเปลี่ยนแปลง คือ

ก. ให้การลงทะเบียนนั้นมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเกี่ยวกับชื่อที่อยู่แนวปฏิบัติที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน หรือเจตจำนงของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลและ

ข. ได้มีการจัดเตรียมคำบรรยายถึงมาตรการเพื่อปฏิบัติตามหลักการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้ง 7 ประการอันได้ใช้อยู่ในปัจจุบันแก่คณะกรรมการ

หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมิได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไม่สามารถประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างไรก็ตามข้อยกเว้นของการขึ้นทะเบียนมีทั้งหมด 3 ประการ กล่าวคือ

(ก) เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการรัฐธรรมนูญ (Secretary of State for Constitutional Affairs) เห็นว่าการประมวลผลนั้นไม่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(ข) เป็นการประมวลผลซึ่งมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อการยืนยันการจดทะเบียน

(ค) ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไม่ตกอยู่ภายใต้ความหมายของข้อมูลตามพระราชบัญญัตินี้

(7) ข้อยกเว้น⁴⁷

DPA ได้กำหนดให้การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล การประมวลผลและการเปิดเผยข้อมูลนั้นต้องเป็นไปตามหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและ Schedule 2 หรือ Schedule 3 แล้วแต่กรณี และได้กำหนดข้อยกเว้นไว้สำหรับข้อมูลบางประเภทซึ่งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและ Schedule 2 หรือ Schedule 3 ได้แก่ การเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อเหตุผลทางความมั่นคงของประเทศ เพื่อเหตุผลทางอาชญากรรมหรือภาษีอากร เพื่อสุขภาพ การศึกษาและสังคมสงเคราะห์ เพื่อการเขียนข่าว การประพันธ์หรือศิลปะ และเพื่อการวิจัย ประวัติศาสตร์หรือสถิติ นอกจากนี้ DPA ยังกำหนดให้ข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกประเมินผลโดยปัจเจกบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์เกี่ยวกับงานบ้าน ครัวเรือน หรือส่วนตัว รวมถึงบันทึกการเป็นข้อมูลที่ได้รับการยกเว้นอีกด้วย

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของอังกฤษมีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกันกับ Directive 95/46/EC เนื่องจากการออกกฎหมายมาเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตาม Directive 95/46/EC โดย DPA กำหนดให้ข้อมูลส่วนบุคคลนอกจากจะหมายถึงข้อมูลที่สามารถระบุตัวเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้แล้วยังให้หมายรวมถึงข้อมูลที่เมื่อนำไปประกอบกับข้อมูลอื่นซึ่งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีอยู่หรืออาจเข้าถึงได้เป็นข้อมูลส่วนบุคคล การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องหากการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต่อคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเสียก่อนจึงจะสามารถทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ และยังให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการคัดค้านการประมวลผลที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือความวิตกกังวลอย่างรุนแรง สิทธิในการยับยั้งการประมวลผล สิทธิในการคัดค้านการประมวลผลเพื่อ

⁴⁷ The Data protection Act 1998 Section 28.

การตลาดแบบตรง รวมถึงสิทธิในภาคีด้านการประมวลผลโดยวิธีอัตโนมัติและการตัดสินใจโดยวิธีอัตโนมัติ

2.2 ประเทศเยอรมัน

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ Federal Data Protection Act 1990 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 14 กันยายน 1994 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

2.2.1 ขอบเขตการบังคับใช้⁴⁸

กฎหมายนี้ใช้บังคับแก่หน่วยงานของรัฐทั้งระดับสหพันธ์และระดับมลรัฐที่ใช้อำนาจตามกฎหมายสหพันธ์หรือเป็นหน่วยงานของศาล และใช้บังคับแก่เอกชน ซึ่งเก็บรวบรวมใช้หรือดำเนินการกับข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ก็ตาม

อนึ่ง คำว่า “ดำเนินการ” (Process) ได้มีบทนิยามไว้ หมายถึง การเก็บรักษา การแก้ไขปรับปรุง การขยับยั้ง การลบ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งการเปิดเผยได้อธิบายด้วยว่า หมายถึงการเปิดเผยต่อบุคคลที่สามหรือการส่งผ่านบุคคลที่สาม หรือส่งให้บุคคลที่สามสามารถเรียกดูได้

2.2.2 คำนิยามศัพท์

Federal Data Protection Act ได้บัญญัติคำนิยามศัพท์ของคำดังกล่าวไว้ว่า⁴⁹

“ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data)” หมายความว่า ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคล หรือรายละเอียดใดๆ ที่สามารถระบุถึงตัวบุคคล (เจ้าของข้อมูล) ได้

“การจัดเก็บข้อมูล (Collection)” หมายความว่า การได้มาซึ่งข้อมูลจากผู้เป็นเจ้าของข้อมูล

“การประมวลผล (Processing)” หมายความว่า การเก็บรักษา การแก้ไข การเปิดเผย การระงับใช้ และการลบข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าจะกระทำโดยวิธีการใดก็ตาม

“การเก็บรักษา (Storage)” หมายความว่า การเข้าถึง การบันทึก หรือการป้องกันข้อมูลส่วนบุคคลในที่จัดเก็บ เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปประมวลผลหรือใช้อีกครั้ง

“การแก้ไข (Modification)” หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาของข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บ

⁴⁸ Federal Data Protection Act 1990 Section 1.

⁴⁹ Federal Data Protection Act 1990 Section 3.

“การเปิดเผย (Communication) หมายความว่า การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ที่จัดเก็บให้แก่บุคคลที่ 3 ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม โดยวิธีการ a) ส่งผ่านข้อมูลไปยังบุคคลที่ 3 หรือ b) ส่งผ่านข้อมูลให้แก่บุคคลที่ 3 เพื่อสามารถตรวจสอบหรือนำข้อมูลกลับมาใช้ได้”

“การลบข้อมูล (Erasure)” หมายความว่า การลบการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล

“การใช้ (Use)” หมายความว่า การใช้ประโยชน์ในข้อมูลส่วนบุคคลที่ นอกเหนือไปจากการประมวลผล

“ผู้ควบคุมข้อมูล (Data Controller)” หมายความว่า บุคคลหรือองค์กร หรือ บุคคลอื่น ที่ได้รับมอบหมาย ที่ทำหน้าที่จัดเก็บ ประมวลผล หรือใช้ข้อมูลส่วนบุคคล

“ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึก (Special Categories of Personal Data)” หมายความว่า ข้อมูลที่เกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความเห็นทางการเมือง ความเชื่อ ทางศาสนา ลัทธิ ปรัชญา ความเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน สุขภาพและพฤติกรรมทางเพศ

2.2.3 การเก็บรวบรวม ใช้ และการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่ชอบด้วย กฎหมาย ได้แก่⁵⁰

1) เป็นไปตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นหรือได้รับความยินยอมจากผู้ ทรงสิทธิในข้อมูล (The Data Subject) ซึ่งหมายถึงเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

2) การเก็บรวบรวม โดยปราศจากความยินยอมให้กระทำได้ในกรณี

(1) เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย

(2) เป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายปกครอง

(3) การเก็บข้อมูลจากผู้ทรงสิทธิฯ โดยตรงจะทำให้ข้อมูลไม่ถูกต้อง และไม่ก่อความเสียหายแก่ผู้ทรงสิทธิฯ

3) เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมจะต้องแจ้ง รายละเอียดต่อไปนี้ เว้นแต่ผู้ทรงสิทธิฯ จะได้รับทราบอยู่แล้ว

(1) ชื่อหรือสิ่งบอกให้รู้ว่าผู้ควบคุมข้อมูลเป็นใคร

(2) วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม การใช้และการดำเนินการ

(3) แหล่งที่มาของข้อมูลเฉพาะกรณีผู้ทรงสิทธิฯ ไม่รู้ถึงการเปิดเผย

ข้อมูลนั้น

⁵⁰ Federal Data Protection Act 1990 Section 4.

2.2.4 หลักความยินยอม⁵¹ (Section 4a)

1) ความยินยอมต้องมาจากผู้ทรงสิทธิที่มีอิสระในการตัดสินใจซึ่งก่อนตัดสินใจ ผู้ทรงสิทธิฯ ย่อมขอทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม การใช้และการดำเนินการได้ และความยินยอมจะต้องกระทำเป็นหนังสือ เว้นแต่มีสถานการณ์พิเศษอาจกระทำในรูปแบบอื่นที่เหมาะสมได้

2) ในกรณีของการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ สถานการณ์พิเศษตาม (3.1) รวมถึงจะต้องแจ้งถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหนังสือด้วย

3) ในกรณีที่เป็นการเก็บรวบรวม การใช้ หรือการดำเนินการกับข้อมูลที่มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึก (Sensitive Data) การให้ความยินยอมจะต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า รวมถึงข้อมูลลักษณะพิเศษดังกล่าวด้วย

2.2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึกที่ชอบด้วยกฎหมาย จะกระทำได้อีกต่อเมื่อ⁵²

- 1) กฎหมายให้อำนาจ หรือ จำเป็นเพื่อป้องกันประโยชน์ของสาธารณะ
- 2) เจ้าของข้อมูลได้ให้ความยินยอมโดยชัดแจ้ง
- 3) เพื่อป้องกันประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลหรือบุคคลอื่นในกรณีที่เจ้าของข้อมูลไม่สามารถให้ความยินยอมได้ ไม่ว่าจะโดยทางกายภาพหรือทางนิติกรรมตามกฎหมาย
- 4) ข้อมูลนั้นได้ถูกเปิดเผยต่อสาธารณชนโดยเจ้าของข้อมูล
- 5) เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อป้องกันความปลอดภัยต่อสาธารณะ
- 6) มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนเพื่อป้องกันความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนหรือประโยชน์อื่นใดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว
- 7) มีความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ การวินิจฉัยโรค หรือที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาหรือจัดการเกี่ยวกับการบริการทางด้านดูแลสุขภาพ หรือข้อมูลนั้นถูกประมวลผลโดยผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์หรือบุคคลอื่นใดที่มีหน้าที่รักษาความลับเทียบเท่ากับผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์ดังกล่าว
- 8) มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ หรือเพื่อความสำเร็จในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องใช้ข้อมูลนั้น หากไม่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น จะทำให้การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ไม่ประสบความสำเร็จ และการวิจัยดังกล่าวได้ซึ่ง

⁵¹ Federal Data Protection Act 1990 Section 4 a.

⁵² Federal Data Protection Act 1990 Section 13.

น้ำหนักกับผลประโยชน์ที่จะได้รับกับผลประโยชน์ของตัวเจ้าของข้อมูลแล้ว จะเกิดประโยชน์ทางด้านวิทยาศาสตร์มากกว่า

9) รัฐมีเหตุจำเป็นต้องป้องกัน หรือทำให้บรรลุผล เกี่ยวกับจัดการวิกฤตการณ์ หรือความขัดแย้ง หรือการป้องกัน ที่เกี่ยวกับเรื่องมนุษยชาติ

2.2.6 การบันทึก การแก้ไข หรือการใช้ข้อมูลที่มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึกที่ขอบด้วยกฎหมาย จะกระทำได้อีกต่อเมื่อ⁵³

1) เป็นข้อมูลที่ถูกจัดเก็บอย่างถูกต้องตามมาตรา 13 (2) 1.–6. หรือ 9.
2) มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ หรือเพื่อความสำเร็จในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องใช้อัดมุลนั้น หากไม่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น จะทำให้การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ไม่ประสบความสำเร็จ และการวิจัยดังกล่าวได้ชั่งน้ำหนักกับผล ประโยชน์ที่จะได้รับกับผลประโยชน์ของตัวเจ้าของข้อมูลแล้ว จะเกิดประโยชน์ทางด้านวิทยาศาสตร์มากกว่าและเกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ

2.2.7 การโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศ

1) หากไม่ได้โอนไปยังประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปหรือ EU และประเทศนั้นไม่มีมาตรการคุ้มครองข้อมูลอย่างเพียงพอ ห้ามโอนโดยเด็ดขาด

2) หากโอนไปยังประเทศใน EU ให้ปฏิบัติตาม Section 15–16 และ 28–30

3) มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเพียงพอ ให้คำนึงถึงการกำหนดชนิดของข้อมูล วัตถุประสงค์และระยะเวลาของการดำเนินการกับข้อมูล ประเทศที่มาและประเทศปลายทางของข้อมูล หลักนิติธรรม (The Rules of Law) หรือมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยแก่ข้อมูล

4) ความรับผิดชอบในการโอน โดยขอบด้วยกฎหมายนั้นอยู่ที่ผู้ซึ่งเป็นผู้ทำการโอน

5) ผู้รับข้อมูลที่โอนจะต้องแจ้งวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการโอนข้อมูล

2.2.8 ข้อยกเว้นของการโอนไปยังต่างประเทศ⁵⁴

1) ได้รับความยินยอมจากผู้ทรงสิทธิฯ

⁵³ Federal Data Protection Act 1990 Section 14.

⁵⁴ Federal Data Protection Act 1990 Section 14 c.

- 2) เป็นการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำกับผู้ทรงสิทธิฯ หรือเพื่อปฏิบัติตามมาตรการตามที่ผู้ทรงสิทธิฯ ร้องขอเพื่อให้เป็นไปตามสัญญาที่จะทำขึ้น
- 3) เป็นการปฏิบัติตามสัญญาระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลกับผู้ซึ่งได้รับโอนข้อมูลเพื่อประโยชน์ของผู้ทรงสิทธิฯ
- 4) เพื่อรักษาประโยชน์เกี่ยวกับชีวิตของผู้ทรงสิทธิฯ
- 5) The competent supervisory authority อาจอนุญาตให้มีการโอนได้ ถ้าผู้ควบคุมข้อมูลซึ่งเป็นผู้โอนได้แสดงให้เห็นว่าในประเทศผู้รับโอนมีมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเพียงพอ ซึ่งมาตรการอาจจะกำหนดในสัญญากับผู้รับโอนก็ได้

2.2.9 หน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

- 1) เมื่อจะดำเนินการกับข้อมูลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (Automated Processing) จะต้องแจ้งรายละเอียดของตน เช่น ชื่อของผู้ควบคุมข้อมูลชื่อผู้จัดการหรือผู้รับผิดชอบที่อยู่ วัตถุประสงค์ ลักษณะของข้อมูลที่ทำเนิการ ลักษณะของผู้รับข้อมูลที่เปิดเผยให้ระยะเวลาเก็บข้อมูล หรือแผนการโอนข้อมูลไปยังต่างประเทศ⁵⁵
- 2) ผู้ควบคุมข้อมูลต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ทรงสิทธิฯ หากดำเนินการกับข้อมูลโดยไม่ถูกต้องหรือฝ่าฝืนกฎหมายนี้⁵⁶
- 3) ผู้ควบคุมข้อมูลทั้งที่เป็นเอกชนและหน่วยงานของรัฐจะต้องจัดให้มีมาตรการทางเทคนิคหรือการจัดการองค์กรเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะสามารถปฏิบัติตามกฎหมายนี้ (Section
- 4) ในกรณีการดำเนินการกับข้อมูลส่วนบุคคลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (Automated Procedure) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจจัดให้มีกระบวนการเรียกข้อมูลกลับคืนมาได้ตามความเหมาะสมเพื่อประโยชน์ของผู้ทรงสิทธิฯ หรือเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ⁵⁷

2.2.10 สิทธิของผู้ทรงสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล (เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล)⁵⁸

- 1) ขอข้อมูลเกี่ยวกับตน ขอทราบถึงแหล่งที่ถูกเปิดเผยข้อมูลรวมทั้งขอทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

⁵⁵ Federal Data Protection Act 1990 Section 4 e.

⁵⁶ Federal Data Protection Act 1990 Section 7.

⁵⁷ Federal Data Protection Act 1990 Section 10.

⁵⁸ Federal Data Protection Act 1990 Section 19 – 19 a

2) หากข้อมูลถูกเก็บรวบรวมโดยผู้ทรงสิทธิฯ ไม่รู้ ผู้ทรงสิทธิฯ มีสิทธิได้รับแจ้งถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวที่บันทึกไว้ ชื่อของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและวัตถุประสงค์รวมทั้งชื่อผู้รับข้อมูลเมื่อมีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

3) ผู้ทรงสิทธิฯ มีสิทธิขอให้แก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนให้ถูกต้อง ซึ่งถ้าความถูกต้องอยู่ระหว่างการโต้แย้ง ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องบันทึกไว้ด้วยและผู้ทรงสิทธิฯ มีสิทธิขอให้ยับยั้งการดำเนินการใดๆ กับข้อมูลนั้นไว้ก่อนได้⁵⁹

2.2.11 หน่วยงานผู้ควบคุมดูแล (Supervisory Authority)⁶⁰

หน่วยงานนี้มีหน้าที่ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายนี้และอาจเปิดเผยข้อมูลให้แก่หน่วยงาน ผู้ควบคุมดูแลอื่นได้ รวมทั้งเปิดเผยให้แก่หน่วยงานต่างประเทศที่เป็นสมาชิก EU เมื่อหน่วยงานนั้น ร้องขอความช่วยเหลือ เมื่อมีการทำความผิดหน่วยงานนี้มีหน้าที่รายงานให้หน่วยงานสอบสวน และผู้ทรงสิทธิฯ ทราบเพื่อดำเนินคดี นอกจากนี้ หน่วยงานนี้มีอำนาจเรียกให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจัดส่งข้อมูลใดๆ ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ได้

2.3 ประเทศออสเตรเลีย

กฎหมายฉบับล่าสุดของประเทศออสเตรเลีย ก็คือ The Privacy Act 2000 ตามที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 2 ข้างต้น และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศออสเตรเลียจะใช้สองระบบ สำหรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ กฎเกณฑ์ต่างๆ ใน National Privacy Principles [extracted from the privacy amendment (private sector) “NPPs” The Privacy Act 2000 จะมีลักษณะเป็นมาตรฐานกลางซึ่งจะมีผลบังคับใช้กับองค์กรเอกชน (Organization) โดยอัตโนมัติ และจะใช้ระบบประมวลจริยธรรมควบคู่กันไป โดยกฎหมายได้กำหนดว่า NPPs จะใช้บังคับกับองค์กรเอกชน เว้นเสียแต่ว่าองค์กรนั้นๆ ได้จัดทำประมวลจริยธรรม (Privacy Code หรือ Self-regulations หรือ Industry Code) ขึ้นเอง อย่างไรก็ตาม ประมวลจริยธรรมจะมีผลใช้บังคับได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจาก Private Commissioner เสียก่อน โดยประมวลจริยธรรมนั้นจะต้องให้ความคุ้มครองในระดับที่เท่าหรือไม่น้อยกว่ามาตรการที่ระบุไว้ใน NPPs อย่างไรก็ตาม มีผู้วิจารณ์ว่า ระบบประมวลจริยธรรมหรือระเบียบข้อบังคับที่บรรดาองค์กรออกกันเองนั้น มีข้อเสียสองประการ คือ ประการแรก ประมวลจริยธรรมดังกล่าวใช้บังคับได้เฉพาะบุคคลที่เห็นด้วยหรือยอมรับเท่านั้น ประการที่สอง มาตรการบังคับนั้นไม่มีประสิทธิภาพ

⁵⁹ Federal Data Protection Act 1990 Section 20.

⁶⁰ Federal Data Protection Act 1990 Section 38.

ทั้งนี้ เพื่อให้เข้าใจถึงข้อกำหนดของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศออสเตรเลีย ผู้ศึกษาขออธิบายข้อกำหนดกฎหมาย The Privacy Act 2000 ดังต่อไปนี้⁶¹

คำนิยามศัพท์

“การประมวลผลข้อมูล (Processing)” หมายความว่า การดำเนินการใดๆ ไม่ว่าจะกระทำ โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอัตโนมัติหรือไม่ก็ตาม อันเกี่ยวกับการรวบรวม การบันทึก การจัดหมวดหมู่ การจัดเก็บ การให้รายละเอียดข้อมูล การเปลี่ยนแปลงแก้ไข การเลือกสรร การเรียกข้อมูลจากระบบ การเปรียบเทียบ การใช้ประโยชน์ การเชื่อมโยง การระงับใช้ชั่วคราว การเปิดเผย โดยเฉพาะเจาะจง การเปิดเผยโดยทั่วไป การลบข้อมูล และการทำลายข้อมูล

“ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Information)” หมายความว่า ข้อมูลหรือความคิดเห็น ซึ่ง รวมถึงข้อมูลหรือความคิดเห็นที่เป็นส่วนหนึ่งของฐานข้อมูล ไม่ว่าจะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม และ ไม่ว่าจะถูกบันทึกในรูปแบบใด ที่สามารถบ่งชี้ตัวบุคคล ได้อย่างชัดเจนหรือสามารถยืนยันได้จากข้อมูลหรือความเห็น

“ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Data)” หมายความว่า ข้อมูลส่วนบุคคล หรือความเห็นส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้อง

- 1) เชื้อชาติ หรือความเป็นชนกลุ่มน้อย
- 2) ความคิดเห็นทางการเมือง
- 3) ความเป็นสมาชิกขององค์กรทางการเมือง
- 4) ความเชื่อทางศาสนาหรือการเข้าร่วมทางศาสนา
- 5) ความเชื่อทางปรัชญา
- 6) ความเป็นสมาชิกขององค์กรทางวิชาชีพหรือการค้า
- 7) ความเป็นสมาชิกของสหภาพทางการค้า
- 8) พฤติกรรมทางเพศ
- 9) ประวัติอาชญากรรม

“ผู้ควบคุมข้อมูล (Controller)” หมายความว่า บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หน่วยงานของรัฐ องค์กร สมาคมหรือหน่วยงานอื่นใด ซึ่งมีหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

⁶¹ Privacy Act 2000 Section 6.

“ผู้ประมวลผลข้อมูล (Processor)” หมายความว่า บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หน่วยงานของรัฐ องค์กร สมาคมหรือหน่วยงานอื่นใด ซึ่งมีหน้าที่ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในนามของผู้ควบคุมข้อมูล

“เจ้าของข้อมูล (Data Subject)” หมายความว่า บุคคลธรรมดา นิติบุคคล องค์กร สมาคม ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

“การเปิดเผยโดยเฉพาะเจาะจง (Communication)” หมายความว่า การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่บุคคลอื่นซึ่งระบุไว้และไม่ได้เป็นเจ้าของข้อมูล ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม รวมถึงการกระทำอื่นใดที่ทำให้บุคคลอื่นได้รับหรือสามารถค้นข้อมูลนั้นได้ด้วย

“การเปิดเผยโดยทั่วไป (Dissemination)” หมายความว่า การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่บุคคลอื่นซึ่งไม่ได้ระบุไว้ ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม รวมถึงการกระทำอื่นใดที่ทำให้บุคคลอื่นได้รับหรือสามารถค้นข้อมูลนั้นได้ด้วย

“ข้อมูลซึ่งไม่เปิดเผยชื่อ (Anonymous Data)” หมายความว่า ข้อมูลใดๆ ไม่ว่าจะ เป็นข้อมูลดิบหรือข้อมูลที่มีการประมวลผลแล้ว ซึ่งไม่สามารถระบุบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลได้

“คณะกรรมการ (Garante)” หมายความว่า คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายนี้ The Privacy Act 2000 นั้นใช้สองระบบสำหรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ กฎเกณฑ์ต่างๆ ใน NPPs จะมีลักษณะเป็นมาตรฐานกลางซึ่งจะมีผลบังคับใช้กับองค์กรเอกชน (Organization) โดยอัตโนมัติ และใช้ระบบประมวลจริยธรรมควบคู่กันไป โดยกฎหมายได้กำหนด ว่า NPPs จะใช้บังคับองค์กรเอกชน เว้นเสียแต่ว่าองค์กรนั้นๆ ได้จัดทำประมวลจริยธรรม (Privacy Code หรือ Self-regulations หรือ Industry Code) ขึ้นเอง อย่างไรก็ตามประมวลจริยธรรม จะมีผลใช้บังคับได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจาก Private Commissioner เสียก่อน โดยประมวลจริยธรรมนั้น จะต้องให้ความคุ้มครองในระดับที่เท่าหรือไม่น้อยกว่ามาตรการที่ระบุไว้ใน NPPs

อย่างไรก็ดี มีผู้วิจารณ์ว่า ระบบประมวลจริยธรรมหรือระเบียบข้อบังคับที่บรรดาองค์กรออกกันเองนั้น มีข้อเสียสองประการ คือ ประการแรก ประมวลจริยธรรมดังกล่าวใช้บังคับได้เฉพาะบุคคลที่เห็นด้วยหรือยอมรับเท่านั้น ประการที่สอง มาตรการบังคับนั้นไม่มีประสิทธิภาพ

สำหรับคำนิยามคำว่า องค์กรตามกฎหมายฉบับนี้กินความค่อนข้างกว้าง คือ หมายถึง หน่วยงาน บริษัท สมาคม หุ่นส่วน ทรัสต์ และปัจเจกบุคคล

โดยหลักแล้ว กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้ให้คำนิยามของ “การจัดเก็บข้อมูล” (Collection of Personal Information) ว่ามีความหมายแคบกว้างเพียงใด เพียงแต่ภายใต้หลักการข้อที่ 1 ของ NPPs ได้กำหนดเป็นหลักกว้างๆ เกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้ดังนี้⁶²

ประการแรก องค์กรสามารถจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเท่าที่จำเป็นต่อภารกิจหรือการดำเนินงานขององค์กรเท่านั้น ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้จึงใช้บังคับแก่การจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดเก็บแบบการกรอกข้อมูลในรูปของเอกสารทั่วไป หรือด้วยวิธีการทางคอมพิวเตอร์ หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ เพียงแต่ว่าวิธีการจัดเก็บข้อมูลนั้นจะต้องชอบด้วยกฎหมาย และเป็นธรรม รวมทั้งการจัดเก็บจะต้องไม่มีลักษณะเป็นการรุกร้าความเป็นอยู่ส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลมากเกินไป

ประการที่สอง องค์กรจะต้องจัดเก็บ โดยวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Lawful) และ วิธีการที่เป็นธรรม (Fair) และต้องไม่มีลักษณะเป็นการรุกร้ามากเกินไป (An Unreasonably Intrusive Way) โดยองค์กรต้องแจ้งหรือบอกรายละเอียดต่างๆ ของการจัดเก็บ เช่น วิธีการจัดเก็บ วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ ให้แก่เจ้าของข้อมูลทราบก่อนหรือขณะการจัดเก็บ

ประการที่สาม ในเวลาก่อนหรือในขณะที่องค์กรเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากเจ้าของข้อมูล องค์กรจะต้องดำเนินการด้วยวิธีที่เหมาะสมเพื่อให้เจ้าของข้อมูลทราบว่า

- 1) แจ้งเกี่ยวกับชื่อ ภูมิลำเนา สถานที่ทำงานขององค์กรและวิธีการติดต่อกับองค์กร
- 2) วิธีการในการเข้าถึงข้อมูล
- 3) วัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล
- 4) ประเภทขององค์กรที่ได้รับการเปิดเผยข้อมูล
- 5) กฎหมายที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 6) ผลที่เกิดจากการที่เจ้าของข้อมูลไม่ให้ข้อมูลกับองค์กร

ประการที่สี่ ต้องจัดเก็บจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง หากจัดเก็บจากบุคคลอื่นแล้ว ต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบ

ประการที่ห้า ในกรณีที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลอื่น จะต้องดำเนินการอย่างสมเหตุสมผลเพื่อให้เจ้าของข้อมูลรับทราบถึงข้อมูลต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดเว้นแต่เป็นกรณีอันอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพของเจ้าของข้อมูล

⁶²Australian Privacy Principles and National Privacy Principles – Comparison Guide, April 2013, p.10-11.

นอกจากนี้ การประมวลผลข้อมูลยังต้องคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้ด้วย⁶³

ประการแรก คุณภาพของข้อมูล (Data Quality) หลักนี้หมายความว่า องค์กรจะต้องดำเนินการมาตรการที่เหมาะสม (take reasonable step) เพื่อให้หลักประกันแก่เจ้าของข้อมูลที่จัดเก็บนั้นมีความถูกต้องสมบูรณ์ และทันสมัย

ประการที่สอง ความปลอดภัยของข้อมูล (Data Security) หมายความว่า องค์กรจะต้องดำเนินการมาตรการที่เหมาะสม เพื่อให้ประกันแก่เจ้าของข้อมูลที่จัดเก็บนั้นมีความปลอดภัย เพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่สามเข้าถึงหรือใช้ข้อมูลเพื่อเปิดเผยหรือแก้ไขข้อมูลนั้น รวมทั้งต้องจัดให้มีการทำลายข้อมูลหากไม่มีการใช้ข้อมูลนั้นอีกต่อไป

ประการที่สาม การเปิดเผย (Openness) องค์กรต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบก่อน หรือขณะจัดเก็บเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บ การใช้และการเปิดเผยข้อมูลอย่างชัดเจนแก่บุคคลภายนอก ให้ทราบ และหากบุคคลภายนอกร้องขอเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บข้อมูลแล้ว องค์กรจะต้องดำเนินการมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้บุคคลดังกล่าวทราบถึงขั้นตอนเกี่ยวกับการจัดเก็บการใช้และการเปิดเผยข้อมูล⁶⁴

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของออสเตรเลียแยกการใช้และการเปิดเผยข้อมูลออกเป็นสองประเภท คือ การใช้และการเปิดเผยข้อมูลด้วยวัตถุประสงค์ปฐมภูมิ (Primary Purposes) และ การใช้และการเปิดเผยข้อมูลด้วยวัตถุประสงค์ทุติยภูมิ (Secondary Purposes) โดย องค์กรจะเปิดเผยและใช้ข้อมูลได้เฉพาะด้วยการใช้และการเปิดเผยข้อมูลด้วยวัตถุประสงค์ปฐมภูมิ เท่านั้น

สำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล กฎหมายออสเตรเลียได้กำหนดข้อยกเว้นการบังคับใช้ไว้ใน มาตรา 7B และ 7C กล่าวคือ กฎหมายจะไม่มีผลใช้บังคับกับกรณีหลักๆ ดังต่อไปนี้

- 1) การกระทำของบุคคลธรรมดาที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในเชิงพาณิชย์
- 2) เป็นการกระทำขององค์กรที่เป็นผู้ให้บริการตามสัญญาของ Commonwealth หรือของรัฐ
- 3) องค์กรดังกล่าวเป็นธุรกิจขนาดเล็กที่มีรายรับประจำปี (annual turnover) ไม่เกิน 3 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย ทั้งนี้ เว้นแต่จะสมัครใจ

⁶³ Australian Privacy Principles and National Privacy Principles – Comparison Guide, April 2013, p.12.

⁶⁴ Australian Privacy Principles and National Privacy Principles – Comparison Guide, April 2013, p.13.

- 4) เป็นการกระทำของนายจ้างต่อข้อมูลลูกจ้าง ซึ่งเกี่ยวกับการจ้างงานไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบัน
- 5) เป็นการกระทำของผู้มีวิชาชีพสื่อสารมวลชน ที่ทำการเขียนข่าว
- 6) เป็นการกระทำของสมาชิกรัฐสภา ที่กระทำเพื่อการเลือกตั้งตามกฎหมายการเลือกตั้ง หรือเพื่อกระบวนการทางการเมือง
- 7) เป็นการกระทำตามหน้าที่ในสัญญารับเช่าช่วง
สำหรับการประมวลข้อมูลส่วนบุคคลประเภท Sensitive Data กฎหมายออสเตรเลียได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้
  - 1) มีการกำหนดคำนิยามศัพท์ไว้อย่างชัดเจนเป็นการเฉพาะตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น คือ

“ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Data)” หมายความว่า ข้อมูลส่วนบุคคลหรือความเห็นส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้อง

- (1) เชื้อชาติ หรือความเป็นชนกลุ่มน้อย
- (2) ความคิดเห็นทางการเมือง
- (3) ความเป็นสมาชิกขององค์กรทางการเมือง
- (4) ความเชื่อทางศาสนาหรือการเข้าร่วมทางศาสนา
- (5) ความเชื่อทางปรัชญา
- (6) ความเป็นสมาชิกขององค์กรทางวิชาชีพหรือการค้า
- (7) ความเป็นสมาชิกของสหภาพการค้า
- (8) พฤติกรรมทางเพศ
- (9) ประวัติอาชญากรรม
- 2) เรื่องการใช้และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว (Sensitive data) ได้ กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ใน Principle 2 ของ NPPs ข้อ 2.1 ว่า⁶⁵

(1) องค์กร (Organisation) จะต้องไม่เก็บหรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์หลักขององค์กรเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น เว้นแต่วัตถุประสงค์รองจะเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หลัก แต่ถ้าเป็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึก วัตถุประสงค์

---

⁶⁵ Australian Privacy Principles and National Privacy Principles – Comparison Guide, April 2013, p.24-25.

รองจะต้องมีความเกี่ยวข้องโดยตรงอย่างชัดเจนกับวัตถุประสงค์หลักเท่านั้นถึงจะทำการเก็บรวบรวมและเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้

(2) องค์กรจะต้องไม่เก็บหรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนอกเหนือจากวัตถุประสงค์หลักขององค์กรเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น แต่ทั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึกเพื่อการตลาดแบบตรง (Direct Marketing) จะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลอื่นๆ ที่มีใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึก

3) องค์กรจะต้องไม่จัดเก็บข้อมูลอ่อนไหวอันเกี่ยวกับบุคคลใดเว้นแต่

(1) เจ้าของข้อมูลได้ให้ความยินยอม หรือ

(2) การจัดเก็บข้อมูลนั้นกำหนดโดยกฎหมาย หรือ

(3) การจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวมีความจำเป็นเพื่อป้องกันหรือบรรเทาภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงแก่ชีวิตหรือสุขภาพของบุคคลใดๆ โดยที่เจ้าของข้อมูลนั้นไม่อยู่ในฐานะที่จะให้ความยินยอมได้ หรือ

(4) ถ้าข้อมูลนั้นถูกจัดเก็บเพื่อการดำเนินการขององค์กรที่ไม่แสวงหากำไร โดยเข้ากรณีดังต่อไปนี้

ก. เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกขององค์กรนั้นหรือบุคคลผู้ที่ติดต่อหรือร่วมกิจกรรมกับองค์กรนั้นเป็นประจำ

ข. ก่อนหรือในขณะเวลาจัดเก็บข้อมูล องค์กรได้ให้การรับรองต่อบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลว่า องค์กรจะไม่เปิดเผยข้อมูลโดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูล หรือ

(5) การจัดเก็บจำเป็นต่อการจัดตั้งกฎหมาย ดำเนินการตามกฎหมาย หรือป้องกันตามกฎหมาย หรือเพื่อความยุติธรรม

4) ภายใต้หลักเกณฑ์ตามข้อ 3. ข้างต้น องค์กรอาจจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลประเภทข้อมูลสุขภาพ ก็ต่อเมื่อ

(1) ข้อมูลนั้นมีความจำเป็นเพื่อการบริการทางด้านสุขภาพของเจ้าของข้อมูล

(2) ข้อมูลถูกจัดเก็บ

ก. โดยข้อเรียกร้องหรืออำนาจตามกฎหมายนี้และกฎหมายฉบับอื่นๆ

ข. ตามกฎเกณฑ์ที่ถูกตั้งขึ้นโดยหน่วยงานทางด้านสุขภาพหรือหน่วยงานทางด้านยาที่มีอำนาจเกี่ยวข้องกับการรักษาความลับของผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าวซึ่งบังคับองค์กรนั้นๆ

5) ภายใต้หลักเกณฑ์ตามข้อ 3. ข้างต้น องค์กรอาจจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลประเภทข้อมูลสุขภาพ ก็ต่อเมื่อ

(1) การจัดเก็บมีความจำเป็นต่อเหตุดังต่อไปนี้

ก. เพื่อการวิจัยที่เกี่ยวกับสุขภาพสาธารณะหรือความปลอดภัยสาธารณะ

ข. เพื่อรวบรวมหรือวิเคราะห์สถิติเกี่ยวกับสุขภาพสาธารณะหรือความปลอดภัยสาธารณะ

ค. เพื่อจัดการกองทุนการเงิน หรือควบคุมบริการสุขภาพ

(2) ถ้าวัตถุประสงค์นั้นไม่สามารถสำเร็จได้โดยการจัดเก็บข้อมูลที่ไม่ระบุบุคคล (ผู้เป็นเจ้าของ) หรือไม่สามรถระบุได้ชัดว่าเป็นข้อมูลของบุคคลใด

(3) องค์กรไม่สามารถปฏิบัติการสืบหาความยินยอมของบุคคลเพื่อจัดเก็บข้อมูล (4) ข้อมูลถูกจัดเก็บ

ก. ตามที่กฎหมายกำหนด (นอกจากไปจากพระราชบัญญัตินี้)

ข. ตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยองค์กรทางสุขภาพหรือองค์กรทางยาที่ผูกพันกับองค์กร

ค. ตามแนวปฏิบัติที่อนุมัติโดยคณะกรรมการ (Commissioner) ภายใต้ Section 95 A เพื่อประโยชน์ของมาตราอยู่นี้

6) หากองค์กรจัดเก็บข้อมูลสุขภาพภายใต้ข้อ 5. ข้างต้น องค์กรจะต้องดำเนินการอย่างเหมาะสม เพื่อที่จะลบเลขบ่งชี้ข้อมูลก่อนที่จะเปิดเผยข้อมูล

7) องค์กรไม่แสวงหากำไร หมายถึง องค์กรที่ไม่แสวงหากำไรใดๆ ที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับเรื่องเชื้อชาติ การเมือง ศาสนา ประชญา อาชีพ การค้า การรวมตัวทางการค้า

8) นอกจากนี้ ในหลักการข้อที่ 2 ของ NPPs กฎหมายฉบับนี้ได้มีข้อยกเว้นเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลว่า หากข้อมูลส่วนบุคคลที่มีใช้เป็น Sensitive Data แล้ว และใช้เพื่อการขายตรงและตลาดแบบตรง (Direct Marketing) สามารถเปิดเผยได้⁶⁶ แต่ทั้งนี้ที่ตกอยู่ภายใต้

⁶⁶ Australian Privacy Principles and National Privacy Principles – Comparison Guide, April 2013,p.12-13.

เงื่อนไขที่ว่า เจ้าของข้อมูลสามารถยกเลิกความยินยอมดังกล่าวได้ทุกเมื่อ (Right to opt out) ทั้งนี้ เหตุที่กฎหมายยอมให้มีการเก็บ ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลก็คือ ข้อมูลส่วนบุคคลมีความสำคัญมาก สำหรับการประกอบธุรกิจแบบขายตรง ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น อายุ เพศ งานอดิเรก รายได้ การศึกษา อาชีพ สถานะครอบครัว ฯลฯ จะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและบริการ ทำให้ผู้ประกอบการสามารถคาดหมายแนวโน้มสินค้าหรือบริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีขึ้น

อย่างไรก็ดี กฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารของออสเตรเลียถูกวิจารณ์อย่างมากทั้งสหภาพยุโรปและแวดวงนักวิชาการของออสเตรเลียเองว่ามีข้ออ่อนมาก เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้เปิดโอกาสให้มีข้อยกเว้นบางประการที่เปิดช่องให้องค์กรบางประเภท ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ดังนี้

ประการแรก กฎหมายฉบับนี้ไม่มีผลใช้บังคับแก่ “องค์กรธุรกิจขนาดเล็ก” (Small Business Operator) ซึ่งตามกฎหมายฉบับนี้ “องค์กรธุรกิจขนาดเล็ก” หมายถึง องค์กรธุรกิจที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่า 3 ล้านเหรียญต่อปี ประเด็นนี้เองที่ถูกวิจารณ์จากหลายฝ่ายมากกว่าจะทำให้กฎหมายฉบับนี้ไม่สามารถคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างเต็มที่เนื่องจากปัจจุบันนี้ประเทศออสเตรเลียมีผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กเป็นจำนวนมากทำให้ธุรกิจขนาดเล็กจำนวนมากเหล่านี้ ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ อีกทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกิจแบบ E-Commerce อีกด้วย

ประการที่สอง องค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสื่อสารมวลชน (Mass Media) ก็ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ เหตุผลก็คือ การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมต้องอาศัยความเปิดเผยหรือการไหลผ่านของข้อมูลมิฉะนั้นแล้ว การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนก็อาจมีอุปสรรคได้

ในประเด็นนี้มีข้อวิจารณ์จาก Privacy Commissioner ว่าคำว่า Mass Media ตามกฎหมายนี้มีความหมายกว้างจนอาจคลุมถึงองค์กรใดที่จัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลทางอินเทอร์เน็ต

ประการที่สาม ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกจ้าง (Employee Records) ที่เกี่ยวกับการจ้าง (Employment Relationship) เช่น เงินเดือน ความเป็นสมาชิกภาพของลูกจ้างที่มีต่อองค์กรสหภาพแรงงานหรือองค์กรอื่นๆ รวมทั้งบรรดาข้อมูลใดๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรม การลาออก วาระและเงื่อนไขการจ้างงาน เป็นต้น เจตนารมณ์ของข้อยกเว้นนี้เพื่อป้องกันมิให้นายจ้างขายข้อมูล ดังกล่าวแก่บุคคลที่สาม

ประการที่สี่ การเก็บข้อมูลที่ไม่มิวัตถุประสงค์ในทางการค้าพาณิชย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในครอบครัว

ในส่วนของการโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปต่างประเทศนั้น ในหลักการ ข้อที่ 9 ของ NPPs กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของออสเตรเลียรับรองว่า การส่งข้อมูลไปต่างประเทศ (Transborder data flows) สามารถทำได้ แต่ได้วางเงื่อนไขว่า ประเทศปลายทางที่ข้อมูลจะถูกส่งไปนั้นต้องมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศออสเตรเลีย หรือได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล หรือการโอนข้อมูลนั้นมีความจำเป็นสำหรับการทำนิติกรรมสัญญาหรือปฏิบัติการชำระหนี้ที่ได้ทำขึ้นระหว่างองค์กรกับบุคคลที่สาม

กฎหมายฉบับนี้ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาหนึ่งชุดเรียกว่า คณะกรรมการคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัว หรือ Private Commissioner ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบและให้การรับรองกฎข้อบังคับ (self-regulations) ที่ออกโดยภาคเอกชน โดยกฎระเบียบหรือประมวลจริยธรรมดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับได้ต่อเมื่อได้รับรองจากคณะกรรมการ

นอกจากหน้าที่ในการรับรองมาตรฐานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ออกโดยองค์กรเอกชนแล้ว คณะกรรมการยังมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนข้อพิพาทระหว่างเจ้าของข้อมูลกับองค์กรเอกชนที่จัดเก็บหรือเปิดเผยข้อมูล

ในด้านการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูล กฎหมายฉบับนี้ก็ให้สิทธิไว้หลายประการกล่าวคือ⁶⁷

1) สิทธิที่จะเข้าถึงและแก้ไขข้อมูลของตนเพื่อให้เกิดความถูกต้องหรือทันสมัยมากขึ้น โดยองค์กรเอกชนจะต้องอำนวยความสะดวกหรือเปิดโอกาสให้เจ้าของข้อมูลสามารถเข้าถึงและแก้ไขข้อมูลของตนได้ หากผู้นั้นแสดงเจตจำนงหรือร้องขอจะใช้สิทธิดังกล่าว

2) สิทธิที่จะฟ้องร้องต่อศาลหากเจ้าของข้อมูลได้รับความเสียหายจากการประมวลผล ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือผิดพลาด

3) ในกรณีที่ไม่มีกฎหมายห้ามหรือไม่ผิดกฎหมาย (Lawful) หรือกรณีที่สามารถปฏิบัติได้ เจ้าของข้อมูลสามารถใช้นามแฝงหรือไม่ระบุชื่อที่แท้จริงของตนเมื่อมีการติดต่อกับองค์กรได้

ตามกฎหมายฉบับนี้กฎหมายได้เปิดช่องให้องค์กรเอกชนมีทางเลือกได้สองทางเลือก คือ ออกกฎระเบียบข้อบังคับ หรือประมวลจริยธรรมเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อบังคับใช้กับองค์กรได้เอง เพียงแต่กฎระเบียบนั้นต้องได้รับการรับรองจากคณะกรรมการเสียก่อนว่า ได้มาตรฐานไม่น้อยกว่าที่กฎหมายระบุไว้หรือไม่ กฎระเบียบ

⁶⁷<https://www.alrc.gov.au/publications/5.%20The%20Privacy%20Act%3A%20Name%2C%20Structure%20and%20Objects/overview-privacy-act>

หรือประมวลจริยธรรมนั้นจึงมีผลใช้บังคับได้ หากองค์กรใดมิได้จัดทำระเบียบข้อบังคับหรือจัดทำแต่กฏระเบียบข้อบังคับดังกล่าวไม่ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการแล้ว องค์กรนั้นย่อมตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ทันที

บทที่ 4

ปัญหาการคุ้มครองข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพ (eHealth)

ในปัจจุบัน มีข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพที่สำคัญ ทั้งประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 สิทธิของผู้ป่วย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพหลายฉบับและอื่นๆ โดยรายละเอียดอยู่ในภาคผนวกเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. ปัญหาการนำกฎหมายไปใช้เพื่อปฏิบัติงาน

1.1 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

บทบัญญัติในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ครอบคลุมถึงกรณีข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องเปิดเผย ยกเว้นกรณีที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งในกรณีของข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจใช้ดุลพินิจและมีคำสั่งมิให้เปิดเผย ตามมาตรา 15 (4) หรือ 15 (5) ก็ได้ หรือหากเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ก็ไม่อาจเปิดเผยหากปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลและไม่เข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 24 อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดที่สำคัญของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล คือ โดยที่เจตนารมณ์ของกฎหมาย คือ การให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐ เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง อันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้น จึงกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ประกอบกับมีการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการไปพร้อมกัน หลักการที่เป็นที่ยอมรับของกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ คือ “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” และครอบคลุมเฉพาะหน่วยงานของรัฐเท่านั้น กฎหมายนี้จึงไม่ครอบคลุมไปถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพของหน่วยงานภาคเอกชนและอาจทำให้เกิดความลังกั้นในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพได้มาก

1.2 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

“มาตรา 7 ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล เป็นความลับส่วนบุคคล ผู้ใดจะนำไปเปิดเผยในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหายไม่ได้ เว้นแต่การเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรง หรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้”

มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มีความเป็นมาเกิดจากผู้ร่างกฎหมายในขณะนั้นประสงค์ที่จะบัญญัติเรื่องสิทธิผู้ป่วยในเรื่องการรักษาความลับ หรือข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยให้เป็นความลับไว้ในกฎหมายเป็นครั้งแรก ขอบเขตของมาตรา 7 จึงครอบคลุมทั้งบุคลากรทางการแพทย์รวมถึงบุคคลทั่วไปด้วยและรวมไปถึงหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่นำข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลไปเปิดเผยในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหาย ยกเว้นจะเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้น โดยตรง หรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย นอกจากนี้ยังบัญญัติห้ามการอาศัยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่น เพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนด้วย บทบัญญัติในตอนท้ายนี้จะต้องตีความจำกัดเฉพาะกรณีที่มีการเปิดเผยนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลนั้นๆ เอง

ข้อความตอนท้ายของมาตรา 7 ที่ว่า “แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้” นั้น นักวิชาการได้ให้ความเห็นว่า จะตีความในลักษณะเป็นการตัดสิทธิการเปิดเผยข้อมูลตามกฎหมายอื่นมิได้ เช่น มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาแล้ว เห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าว ยังคงมีปัญหาอุปสรรคอยู่ไม่น้อย เช่น

1) ข้อความในส่วนท้ายของบทบัญญัติในมาตรา 7 ทำให้บางคนเกิดความสับสน เนื่องจากเมื่อพิจารณาส่วนแรกของมาตรานี้ จะเห็นว่ากฎหมายกำหนดข้อยกเว้นในการห้ามเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลไว้ 2 กรณีคือ เป็นการเปิดเผยตามความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรง หรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย แต่ส่วนท้ายของมาตรานี้ ระบุห้ามมิให้อ้างกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตน ซึ่งอาจตีความได้ว่า เป็นการยกเลิกข้อยกเว้นการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลอื่นตามที่กฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผยโดยปริยาย อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายหลายจะ

ความเห็นว่าเป็นว่า ข้อความในส่วนท้ายนี้ มุ่งหมายที่จะคุ้มครองข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลอื่นจากการใช้อำนาจตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการในการขอข้อมูลของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูล ซึ่งเป็นการอุดช่องว่างที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลออกไป

2) บทบัญญัตินี้ มุ่งเน้นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพจากการเปิดเผยเป็นหลัก แต่ไม่ครอบคลุมไปถึงการคุ้มครองในกระบวนการเก็บรวบรวม และการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล จึงยังไม่ครอบคลุมทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลอย่างครบวงจร

3) บทบัญญัตินี้ มุ่งเน้นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพจากการเปิดเผยเฉพาะในประการที่น่าจะทำให้เจ้าของข้อมูลเสียหาย ซึ่งแต่ละคนอาจมีทัศนคติและความอ่อนไหวต่อการเปิดเผยข้อมูลของตนแตกต่างกัน เช่น ผู้ป่วยบางรายอาจไม่ประสงค์ให้เปิดเผยข้อมูลโรคประจำตัวหรือประวัติการเจ็บป่วยบางอย่างต่อสาธารณะ แม้จะเป็นโรคประจำตัวหรือการเจ็บป่วยทั่วไป (เช่น โรคหัวใจ) ที่ไม่ได้เป็นโรคร้ายแรงหรือเป็นโรคที่สังคมมีทัศนคติในแง่ลบ (เช่น โรคเอดส์ การถูกล่วงละเมิดทางเพศหรือถูกทารุณกรรม หรือปัญหาทางจิตเวช) ก็ตาม กรณีดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายนี้เพราะการตีความที่แตกต่างกัน

4) บทบัญญัตินี้ กำหนดข้อยกเว้นในการห้ามเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลคล้ายคลึงกับกฎหมายอื่น คือ กรณีได้รับความยินยอมหรือเป็นไปตามความประสงค์ของเจ้าของข้อมูล และกรณีเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายอื่น อย่างไรก็ตาม ไม่ได้มีการกำหนดรายละเอียดหลักเกณฑ์หรือวิธีการในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลหรือมาตรการที่ต้องมีการดำเนินการเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จึงขาดความชัดเจนในทางปฏิบัติ นอกจากนี้ ยังมีบางกรณีในทางปฏิบัติมีความจำเป็นต้องเปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพโดยไม่ได้ขอความยินยอมจากผู้ป่วย แต่กฎหมายในปัจจุบันยังไม่ได้มีการระบุให้ต้องเปิดเผยข้อมูลอย่างชัดเจน

2. ปัญหาเกี่ยวกับข้อห้ามการใช้อำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายในการขอข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล

แม้มีการบัญญัติถึงข้อยกเว้นของหลักการห้ามเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลไว้ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยเฉพาะการขอมรับกรณีที่ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลตามที่มีกฎหมายบังคับไว้ แต่ในตอนท้ายของบทบัญญัติมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้มีข้อความบัญญัติไว้ว่า “แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้”

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากถ้อยคำในตอนท้ายนี้ คือ การที่บทบัญญัติในตอนต้น ได้ยอมรับถึงการใช้อำนาจ หรือสิทธิตามกฎหมาย ซึ่งหมายความ ถึงกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่น) เพื่อบังคับให้ผู้ครอบครองข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล ต้องเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ตนมีไว้ในครอบครองดังกล่าว แต่บทบัญญัติในส่วนท้ายนี้เอง กลับเขียนในทำนองปฏิเสธอำนาจ หรือสิทธิที่บุคคลอื่นมีตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารราชการ หรือกฎหมายอื่นในการขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตน เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมทำให้ศาลหรือพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในการขอเอกสารที่เกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล มาใช้เพื่อประโยชน์ในการเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

3. ปัญหาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลในลักษณะต่างๆ

3.1 การเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลโดยอ้างเหตุจำเป็น

แม้ในมาตรา 7 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ จะกล่าวถึงกรณี เป็นข้อยกเว้นของหลักการห้ามเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลเอาไว้อย่างจำกัดก็ตาม แต่ด้วยการที่การกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 7 นั้น เป็นการกระทำความผิดอาญาอย่างหนึ่ง ผู้กระทำความผิดย่อมสามารถอ้างเหตุที่ว่าตนได้กระทำความผิดด้วยความจำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 67⁶⁸ เพื่อให้ตนเองไม่ต้องรับโทษตามกฎหมายได้

ตัวอย่างเช่น แพทย์ได้ตรวจพบว่า สามีเป็นผู้ติดเชื้อ HIV แต่สามีไม่ประสงค์จะให้ภรรยาทราบเรื่องดังกล่าว ซึ่งหากไม่มีการระมัดระวังป้องกันแล้ว ภรรยาก็อาจติดเชื้อและมีอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ ดังนี้ แพทย์ย่อมสามารถเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของสามีดังกล่าวให้ภรรยาทราบ โดยที่ตนไม่ต้องรับโทษตามกฎหมายอาญา ทั้งในความคิดฐานเปิดเผยความลับตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 323 รวมทั้งความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ ทั้งนี้ โดยอาศัยหลักกฎหมายในเรื่องการกระทำความผิดจำเป็นตามมาตรา 67 มาเป็นเหตุยกเว้นโทษได้⁶⁹

3.2 การเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล “เพื่อประโยชน์สาธารณะ”

เป็นที่น่าสังเกตว่า หากพิจารณาจากเนื้อหาของการรับรองสิทธิความเป็นส่วนตัวตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแล้วจะเห็นได้ว่า สิทธิดังกล่าวนี้ กฎหมายไม่ได้ให้ความคุ้มครอง

⁶⁸ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 67

⁶⁹อนเนก ขมจินดา, “อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 25”, หน้า 763–796

อย่างเต็มที่แต่ประการใด โดยข้อยกเว้นที่อาจมีการกระทำอันมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้นั้น คือ หากการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ตัวอย่างของกรณีที่อาจมีการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล เพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น

– แพทย์ทำการรักษาผู้ป่วย ซึ่งจากลักษณะของบาดแผลที่ดูก็งั้น ทำให้เชื่อได้ว่าผู้ป่วยเป็นโจรปล้นธนาคารที่ดูก็งั้นมา แพทย์อาจทำการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้

– เมื่อผู้ป่วยที่แพทย์ทำการรักษามีลักษณะที่จะก่ออาชญากรรมได้ เช่น ผู้ป่วยมีอาการทางจิต และมีประวัติเคยก่อความรุนแรงมาก่อน และมีแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรมได้

– เมื่อผู้ป่วยมีอาการที่จะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยให้บริการที่จำเป็นต่อผู้อื่น เช่น คนขับรถสาธารณะที่เป็นโรคลมบ้าหมู เป็นต้น

เมื่อมีเหตุการณ์ในลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นเกิดขึ้น แพทย์อาจทำการเปิดเผยข้อมูลแก่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนิน การที่จำเป็นในการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่สาธารณะก็ได้ ซึ่งจากการศึกษาแนวทางของประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา หรือสิงคโปร์ ก็ได้ยอมรับว่าการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะนั้น เป็นเรื่องที่ยุติธรรมที่ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของข้อมูลแต่ประการใด

3.3 การขอเวชระเบียนโดยบุคคลที่มีอำนาจกระทำแทนผู้ป่วย

เมื่อพิจารณาตามมาตรา 25 ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ กำหนดให้บุคคลมีสิทธิขอข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับตนได้ เว้นแต่เป็นข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย ซึ่งบุคคลดังกล่าวนั้น อาจจำแนกได้เป็น

- 1) เจ้าของข้อมูลหรือผู้กระทำการแทน
- 2) แพทย์ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าของข้อมูล
- 3) บุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งในกฎกระทรวง ฉบับที่ 2พ.ศ. 2541

ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 กำหนดรายละเอียดของบุคคลที่มีอำนาจทำการแทนไว้ ดังนี้

(1) กรณีเจ้าของข้อมูลเป็นผู้เยาว์ ให้ผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิดำเนินการแทน แต่ถ้าผู้เยาว์มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีแล้ว การดำเนินการต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมด้วย

(2) ในกรณีเจ้าของข้อมูลเป็นผู้ไร้ความสามารถ ให้ผู้อนุบาลมีสิทธิดำเนินการแทน

(3) ในกรณีเจ้าของข้อมูลเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ ไม่สามารถดำเนินการตามมาตรา 23 มาตรา 24 และมาตรา 25 ด้วยตนเอง เพราะเหตุมีกายพิการหรือมีจิตพันเพื่อนไม่สมประกอบ หรือมีเหตุอื่นทำนองเดียวกัน ให้ผู้พิทักษ์มีสิทธิดำเนินการแทน

(4) ในกรณีเจ้าของข้อมูลถึงแก่กรรมและมีได้ทำพินัยกรรมกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้บุคคลดังต่อไปนี้มีสิทธิดำเนินการแทนตามมาตรา 24 ได้ตามลำดับก่อนหลัง

- ก. บุตรชอบด้วยกฎหมายหรือบุตรบุญธรรม
- ข. คู่สมรส
- ค. บิดาหรือมารดา
- ง. ผู้สืบสันดาน
- จ. พี่น้องร่วมบิดามารดา
- ฉ. คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ในกรณีตามมาตรา 23 และมาตรา 25 ให้บุคคลที่ระบุไว้ในข้อ (1) (2) (3) (4) และ (5) มีสิทธิดำเนินการแทนไม่ว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใด จะมีความเห็นเช่นใดก็ตาม

ในขณะที่หากพิจารณาตามความในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติแล้ว จะได้เห็นข้อความในตอนท้ายซึ่งได้บัญญัติเอาไว้ว่า “แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูล ด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้ ย่อมแสดงให้เห็นถึงการปฏิเสธสิทธิในการขอเวชระเบียน โดยบุคคลอื่นๆ นอกจากผู้ป่วยเอาไว้อย่างสิ้นเชิง และหากผู้ครอบครองเวชระเบียนเปิดเผยเวชระเบียนแก่บุคคลเหล่านั้นไป อาจก่อให้เกิดความรับผิดตามมาตรา 49 ได้ ทั้งนี้แม้ผู้ครอบครองเวชระเบียนดังกล่าวจะอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ก็ตาม

อย่างไรก็ตาม ถ้าญาติของผู้ป่วยได้แสดงถึงเหตุผลที่จำเป็นว่า หากไม่ได้รับทราบข้อมูลในเวชระเบียนแล้ว จะก่อให้เกิดภัยอันตรายอันใกล้จะถึง และไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้โดยวิธีอื่น กับทั้งการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายเกินสมควรแล้ว การที่ผู้ครอบครองเวชระเบียนเปิดเผยข้อมูลในเวชระเบียนนั้นไป อาจอ้างได้ว่าเป็นการกระทำโดยจำเป็นเพื่อป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลที่ขอข้อมูลนั้น เพื่อให้ตนไม่ต้องมีความรับผิดทางอาญาได้

นอกจากนี้ หากพิจารณาตามมาตรา 8 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ แล้ว⁷⁰ ก็อาจเทียบเคียงได้ว่าบุคคลที่อยู่ในฐานะที่กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้รับทราบข้อมูลแทนผู้ป่วย ก็อาจถือได้ว่าเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ป่วยโดยปริยายได้เช่นกัน

3.4 การขอให้เปิดเผยเวชระเบียนเพื่อประโยชน์ในการวิจัย

เวชระเบียนเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญในการศึกษาเพื่อ พิสูจน์ข้อสมมติฐาน กับข้อมูลในอดีต ที่เรียกกันว่า การวิจัยข้อมูลทางคลินิกย้อนหลัง (Retrospective clinical research) ซึ่งภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ในมาตรา 24 (4) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐสามารถเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลได้ หากเป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย โดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับบุคคลใด ซึ่งหน่วยงานจะต้องจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง⁷¹

ในทางปฏิบัติ นักวิจัยส่วนหนึ่งจะขอความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ป่วยไว้ล่วงหน้าแล้ว⁷² แต่กรณีที่ไม่ได้มีการขอความยินยอมจากผู้ป่วยไว้ล่วงหน้า อาจแยกพิจารณาการให้ข้อมูลเวชระเบียนเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

1) กรณีหน่วยงานที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

⁷⁰พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 8

"ในการบริการสาธารณสุข บุคลากรด้านสาธารณสุขต้องแจ้งข้อมูลด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการให้ผู้รับบริการทราบอย่างเพียงพอที่ผู้รับบริการจะใช้ประกอบการตัดสินใจในการรับหรือไม่รับบริการใด และในกรณีที่ผู้รับบริการปฏิเสธไม่รับบริการใด จะให้บริการนั้นมีได้"

ในกรณีที่เกิดความเสียหายหรืออันตรายแก่ผู้รับบริการเพราะเหตุที่ผู้รับบริการปกปิดข้อเท็จจริงที่ตนรู้ และควรบอกให้แจ้ง หรือแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ผู้ให้บริการไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายหรืออันตรายนั้น เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ให้บริการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับกรณีดังต่อไปนี้

(1) ผู้รับบริการอยู่ในภาวะที่เสี่ยงอันตรายถึงชีวิตและมีความจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเป็นการรีบด่วน

(2) ผู้รับบริการไม่อยู่ในฐานะที่จะรับทราบข้อมูลได้ และไม่อาจแจ้งให้บุคคลซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ปกครอง ผู้ปกครองดูแล ผู้พิทักษ์ หรือผู้อนุบาลของผู้รับบริการ แล้วแต่กรณี รับทราบข้อมูลแทนในขณะนั้นได้"

⁷¹เนก ยมจินดา, "อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 25", หน้า 774-775

⁷²"เรื่องเดียวกัน", หน้า 775

ในกรณีที่เป็นกรขอข้อมูลเวชระเบียนโดยไม่คำนึงถึงว่าเป็นเวชระเบียนของใคร นั้น ได้มีการกำหนดให้เป็นดุลพินิจของหน่วยงานที่ครอบครองเวชระเบียนที่จะเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้ โดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารของบุคคลใด และจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติในมาตรา 24 นี้ มีขอบเขตที่ให้อำนาจแก่ผู้ทำการวิจัยในการ “ขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตน” แต่เป็นกรณีที่กฎหมายให้ดุลพินิจในการเปิดเผยข้อมูลแก่หน่วยงานผู้ครอบครองเวชระเบียนเท่านั้น การเปิดเผยข้อมูลเวชระเบียนในกรณีนี้จึงถือเป็นกรณีที่สามารถเปิดเผยได้ตามกฎหมาย

ส่วนการขอข้อมูลเวชระเบียนโดยที่ผู้วิจัยต้องการทราบถึงชื่อหรือข้อมูลที่ระบุถึงตัวเจ้าของเวชระเบียนได้นั้น ย่อมไม่อาจกระทำได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากเจ้าของเวชระเบียนเท่านั้น

2) กรณีหน่วยงานที่ไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ สำหรับหน่วยงานที่ครอบครองเวชระเบียนและไม่ได้อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการนั้น ย่อมไม่มีการรับรองอำนาจในการเปิดเผยข้อมูลเวชระเบียนไว้ แม้ในกรณีที่เป็นกรเปิดเผย โดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับบุคคลใดก็ตาม ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ โดยเฉพาะเฉพาะ Privacy Rule ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งให้อำนาจในการใช้หรือการเปิดเผยข้อมูลที่ได้มีการปกปิดหรือลบข้อมูล อันอาจทำให้ระบุตัวบุคคลได้ออกไป

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากหลักของการให้ความคุ้มครองข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลแล้ว เมื่อข้อมูลที่เปิดเผยไม่มีลักษณะเป็นข้อมูลที่อาจระบุถึงตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลได้แล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลในลักษณะเช่นว่านั้น ย่อมไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา 7 แต่ประการใด ผู้ครอบครองเวชระเบียนที่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวจึงไม่ต้องรับโทษทางอาญาจากการกระทำนั้น อย่างไรก็ตาม ผู้ครอบครองเวชระเบียนอาจต้องรับผิดชอบในทางแพ่งต่อบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลดังกล่าวได้ หากการใช้ข้อมูลดังกล่าวอยู่นอกเหนือขอบเขตของความยินยอมที่เจ้าของข้อมูลได้ให้เอาไว้

3.5 การเปิดเผยเวชระเบียนเพื่อประโยชน์ทางการรับรองคุณภาพ

กระบวนการตรวจสอบเพื่อรับรองคุณภาพของโรงพยาบาล ถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งหัวข้อหนึ่งที่มีมักจะมีการตรวจสอบ คือ การตรวจเวชระเบียนในแง่ของความสัมพันธ์ครบถ้วนของการบันทึกเวชระเบียน (chart audit) ซึ่งย่อมทำให้ผู้ตรวจรู้เห็นชื่อผู้ป่วย

รวมทั้งข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วยอย่างละเอียด⁷³ ซึ่งอาจแยกพิจารณาผลทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1) กรณีหน่วยงานที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ ตามปกติการตรวจสอบรับรองคุณภาพของคณะผู้ตรวจสอบมักไม่มีการขอความยินยอมหรือรับมอบอำนาจจากผู้ป่วยแต่ประการใด ดังนั้น คณะผู้ตรวจสอบจึงไม่มีสิทธิที่จะล่วงรู้ถึงเวชระเบียนของผู้ป่วยแต่ประการใด แต่ในส่วนของโรงพยาบาลผู้ครอบครองเวชระเบียนนั้น มักมีการตั้งคณะกรรมการเวชระเบียนของโรงพยาบาลขึ้น เพื่อทำกิจกรรมตรวจสอบเวชระเบียนเป็นกิจจะลักษณะ และคณะกรรมการชุดนี้ก็จะร่วมกับคณะผู้ตรวจสอบจากภายนอกเพื่อทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ ครบถ้วนของการบันทึกเวชระเบียน โดยถือเป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น ซึ่งหน่วยงานมีอำนาจเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล (มาตรา 24 (2) พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ)⁷⁴

2) กรณีหน่วยงานที่ไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ แม้อาจจะตีความได้ว่า การใช้เวชระเบียนเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบรับรองคุณภาพ ถือเป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลก็ตาม แต่ในกรณีของหน่วยงานที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งไม่มีกฎหมายให้อำนาจในการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวไว้โดยตรง ย่อมมีปัญหาว່ว่าจะสามารถเปิดเผยข้อมูลในเวชระเบียนให้กับคณะผู้ตรวจสอบ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบรับรองคุณภาพได้หรือไม่

ในที่นี้ ผู้เขียนเห็นว่า กระบวนการตรวจสอบรับรองคุณภาพในปัจจุบัน ถือเป็นกระบวนการที่มีความจำเป็น และเกี่ยวข้องกับคุณภาพของบริการที่ผู้ป่วยจะได้รับโดยตรง ซึ่งน่าจะถือได้ว่าอยู่ในขอบเขตของการให้ความยินยอมในการเข้ารับบริการด้านสุขภาพของผู้ป่วยนั่นเอง อย่างไรก็ตาม เพื่อความชัดเจนหน่วยงานควรที่จะขอความยินยอมจากผู้ป่วยในการใช้ข้อมูลเวชระเบียนเพื่อการตรวจสอบรับรองคุณภาพเอาไว้ล่วงหน้าด้วย

3.6 แพทย์ขอเวชระเบียนเพื่อใช้ต่อผู้คดีในคดีถูกผู้ป่วยฟ้องร้อง หรือร้องเรียน

เมื่อแพทย์ถูกผู้ป่วยฟ้องร้องหรือร้องเรียน ไม่ว่าจะ เป็นต่อพนักงานสอบสวนหรือศาล หรือต่อองค์กรวิชาชีพ แพทย์ย่อมมีความจำเป็นต้องใช้หลักฐานในการต่อสู้คดี โดยเฉพาะใน

⁷³ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 776-779

⁷⁴ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 777-778

ส่วนของเวชระเบียน เพื่อให้สามารถทราบหรือทบทวนลำดับความเป็นมาของการรักษาพยาบาลที่ ถูกกล่าวหาว่าไม่ได้มาตรฐานในครั้งนั้นๆ⁷⁵

1) กรณีหน่วยงานที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ หากหน่วยงานที่ครอบครองเวชระเบียนที่แพทย์ต้องการนั้น อยู่ในบังคับของ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ แพทย์อาจใช้สิทธิเพื่อขอให้หน่วยงานดังกล่าวเปิดเผย ข้อมูลเวชระเบียนตามมาตรา 15 ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการได้⁷⁶ ซึ่งหากหน่วยงานมี คำสั่งมิให้เปิดเผยแล้ว แพทย์อาจอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารได้ ตามมาตรา 35

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่น่าพิจารณาคือ การที่มาตรา 7 ในตอนท้าย ปฏิเสธอำนาจ ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการและกฎหมายอื่นในการ “ขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้าน สุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตน” ใวันั้น อาจแปลความได้ว่าแม้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผย ข้อมูลข่าวสารจะได้มีคำสั่งให้แพทย์มีสิทธิได้รับเอกสารเวชระเบียนก็ตาม หน่วยงานที่ครอบครอง เวชระเบียนก็อาจอ้างความในมาตรา 7 นี้เพื่อไม่ยอมส่งมอบเวชระเบียนให้กับแพทย์ก็เป็นได้

2) กรณีหน่วยงานที่ไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ ในกรณีที่หน่วยงานซึ่งครอบครองเวชระเบียนไม่อยู่ในบังคับของ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ การที่แพทย์จะขอเวชระเบียนเพื่อใช้ประกอบการต่อสู้ คดีนั้นย่อมไม่มีกฎหมายเปิดช่องให้กระทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาข้อห้ามการขอเอกสาร ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนที่ปรากฏในมาตรา 7 แล้ว ย่อมทำให้เห็นว่า หน่วยงานที่ ครอบครองเวชระเบียนย่อมมีสิทธิหรือเพิ่มเติมที่ในการปฏิเสธคำขอเวชระเบียนของแพทย์ เว้นแต่จะ แพทย์จะได้รับความยินยอมจาก ผู้ป่วย ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงทัศนคติของความเป็นคู่ความในคดีแล้ว ย่อมไม่มีทางที่แพทย์จะได้รับความยินยอมเช่นนั้นเลย

⁷⁵ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 781

⁷⁶ มาตรา 15 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

“ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของ รัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน”

(5) รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคล โดย ไม่สมควร

เมื่อแพทย์ถูกปฏิเสธคำขอเวชระเบียนไม่ว่าจากหน่วยงานที่อยู่ใน บังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการหรือไม่ แพทย์ผู้นั้นอาจต้องอาศัยอำนาจของผู้มีอำนาจในกระบวนการพิจารณาคดี ไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวน ศาล หรือองค์กรวิชาชีพต่อไป

3.7 การขอเวชระเบียนโดยพนักงานสอบสวนหรือศาล หรือองค์กร วิชาชีพ

เมื่อคู่ความมีความคิดขัดใจในการที่จะขอเอกสารมาใช้ในการประกอบการต่อสู้คดี คู่ความย่อมมีสิทธิขอให้ศาลมีหมายเรียกพยานมาใช้ในการประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งย่อมรวมถึงกรณีของเวชระเบียนที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานด้วย และในส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจในการแสวงหาหลักฐานเพื่อใช้ในการประกอบการพิจารณาในกระบวนการสอบสวนได้ นอกจากนี้ ในส่วนที่เป็นการร้อง เรียนแพทย์ต่อองค์กรวิชาชีพ กฎหมายก็ให้อำนาจแก่องค์กรวิชาชีพในการที่จะเรียกให้มีการส่งเอกสารที่จำเป็นในการพิจารณาได้⁷⁷ ซึ่งในกรณีของ หน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการนั้น ก็ได้มีการยอมรับกรณีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตามคำสั่งศาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจจะขอข้อเท็จจริงดังกล่าวไว้ตามมาตรา 24 (8)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติแล้วนั้น ข้อความในตอนท้ายที่ว่า “แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้ ย่อมมีลักษณะเป็นการปฏิเสธทั้งอำนาจและสิทธิของบุคคลที่จะขอเอกสารเวชระเบียนได้ ทำให้ผู้ครอบครองเวชระเบียนอาจยกบทบัญญัติดังกล่าวเพื่อปฏิเสธที่จะส่งมอบเอกสารเวชระเบียนให้กับศาล พนักงานสอบสวน หรือองค์กรวิชาชีพ ที่ทำหน้าที่สอบสวนหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ข้อพิจารณาที่สำคัญในเรื่องนี้ คือ การที่กฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวน ศาล หรือองค์กรทางวิชาชีพ ในการที่จะมีอำนาจในการเรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมาประกอบการพิจารณานั้น มีลักษณะของการให้หลักประกันแก่บุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม หรือกระบวนการวินิจฉัยที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของบุคคลใดๆ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมเช่นว่านี้ในรัฐธรรมนูญ

⁷⁷เช่น มาตรา 37 พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525

“ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม และของคณะกรรมการสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อุณหภูมิการจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรมและคณะกรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจเรียกบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำ และมีหนังสือแจ้งให้บุคคลใดๆ ส่งเอกสาร หรือวัตถุเพื่อประโยชน์แก่การสืบสวนสอบสวน”

มาตรา 40 กีด หรือในส่วนของกระบวนการพิจารณาทำคำสั่งทางปกครองตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครองก็ดี⁷⁸ ย่อมเห็นได้ว่าความในมาตรา 7 ตอนท้ายนี้ให้ผลทางกฎหมายที่ขัดแย้งกับหลักการพื้นฐานดังกล่าว และเป็นการกระทบถึงสิทธิของบุคคลในกระบวนการพิจารณาอย่างยิ่ง

3.8 การยกเวาระเบียบโดยบริษัทประกัน

บริษัทผู้รับประกัน ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาข้อมูลด้านสุขภาพของผู้รับประกันจากเวชระเบียน ไม่ว่าจะเป็นในขั้นตอนของการพิจารณากรมธรรม์ว่าผู้เอาประกันภัยปกปิดข้อมูลด้านสุขภาพไว้หรือไม่ หรือขั้นตอนของการพิจารณาค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เอาประกันภัยจะได้รับค่าสินไหมทดแทนเท่าใด

ในทางปฏิบัติแล้ว บริษัทประกันจะดำเนินการดังกล่าวข้างต้น ด้วยการได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยแล้ว ในกรณีที่เวชระเบียนดังกล่าว อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการแล้ว การให้ข้อมูลดังกล่าวอาจต้องมีการลบหรือ ตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นใดเพื่อไม่ให้เป็นการเปิดเผยข้อมูลที่อาจกระทบถึงสิทธิของผู้ป่วยโดยไม่จำเป็นตามมาตรา 9 วรรคสองของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการด้วย

⁷⁸พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

“มาตรา 30 ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองอาจกระทบถึงสิทธิของกลุ่ม เจ้าหน้าที่ที่ต้องให้กลุ่มมีโอกาสที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตน

มาตรา 31 กลุ่มที่มีสิทธิขอตรวจสอบเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือป้องกันสิทธิของตนได้ แต่ถ้ายังไม่ได้ทำคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น กลุ่มที่ไม่มีสิทธิขอตรวจสอบเอกสารอันเป็นต้นร่างคำวินิจฉัย”

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

จากการศึกษาการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจะเห็นว่าประเทศไทยมีการบัญญัติกฎหมายที่มีบทบัญญัติซึ่งเป็นการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพหลายฉบับ กล่าวคือ

1.1 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 323

“ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่น โดยเหตุที่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ โดยเหตุที่ประกอบอาชีพเป็นแพทย์ เกสัชกร คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอ ความ ทนายความ หรือผู้สอบบัญชีหรือโดยเหตุที่เป็นผู้ช่วยในการประกอบอาชีพนั้นแล้วเปิดเผยความลับนั้นในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้รับการศึกษาอบรมในอาชีพดังกล่าวในวรรคแรกเปิดเผยความลับของผู้อื่นอันตนได้ล่วงรู้หรือได้มาในการศึกษาอบรมนั้น ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน”

1.2 พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.2525

ข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2549

“ข้อ 27 ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมต้องไม่เปิดเผยความลับของผู้ป่วย หรือผู้ป่วยที่เสียชีวิตแล้ว ซึ่งตนทราบมาเนื่องจากการประกอบวิชาชีพ เว้นแต่ได้รับความยินยอมโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเมื่อต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือตามหน้าที่”

1.3 พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หมวด 3 ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

มาตรา 24 หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ได้รับไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยดังต่อไปนี้

(4) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย โดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด

(7) เป็นการให้ซึ่งจำเป็น เพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล

กฎหมายไทยเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ

1.4 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

มาตรา 7 “ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล เป็นความลับส่วนบุคคล ผู้ใดจะนำไปเปิดเผยในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหายไม่ได้ เว้นแต่การเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรง หรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย แต่ไม่ว่ากรณีใด ๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้”

อย่างไรก็ดี ข้อความตอนท้ายมาตรา 7 ทำให้เกิดปัญหาในการตีความ ซึ่งเคยมีผลการจัดสัมมนาเรื่องดังกล่าวของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยสรุปว่า การตีความตอนท้ายจะต้องตีความในกรณีที่เป็นการใช้อำนาจในการเปิดเผยข้อมูลที่ทำให้เกิดผลเสียต่อบุคคลอื่น แต่หากเป็นกรณีที่หน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ของข้อมูลผู้ป่วยนั้น มีกฎหมายของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ให้อำนาจที่จะขอได้อยู่แล้ว ส่วนกรณีการขอข้อมูลหรือส่งต่อข้อมูลเพื่อ Refer ผู้ป่วยนั้น เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ป่วยเอง ซึ่งไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ป่วย จึงไม่ตีความว่าเป็นความผิดตามข้อความตอนท้ายของมาตรา 7 จึงสรุปว่า มาตรา 7 ข้อมูลสุขภาพเป็นความลับผู้ใดจะนำไปเปิดเผยในประการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลนั้นไม่ได้ สำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างในโรงพยาบาลเดียวกัน และการส่งต่อระหว่างหน่วยงาน สามารถดำเนินการได้เพื่อประโยชน์ในการรักษาผู้ป่วย ทั้งนี้ จะต้องมี การป้องกันไม่ให้ข้อมูลเผยแพร่ออกไปและเกิดความเสียหาย สำหรับการเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น เช่น การเปิดเผยให้คู่สมรสทราบเกี่ยวกับโรคติดต่อ หรือเกี่ยวกับโรคติดต่อร้ายแรง หรือโรคระบาดแพทย์สามารถเปิดเผยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อป้องกันโรคได้ ทั้งนี้ การพิจารณาร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ควรต้องคำนึงถึงความสมดุลในการรักษาสิทธิส่วนบุคคลและการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้สิทธิประโยชน์อื่นด้วย เนื่องจากสิทธิส่วนบุคคลด้านข้อมูลไม่ใช่สิทธิเด็ดขาด (Absolute Right) เพราะมีข้อยกเว้นที่สามารถเข้าถึงได้ในเรื่องเพื่อประโยชน์ของสาธารณะและประโยชน์ของบุคคลอื่น ซึ่งจะต้องสร้างความสมดุลในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ร่างกฎหมายดังกล่าวจะต้องพิจารณาแนวปฏิบัติประกอบการพิจารณาให้รอบคอบ ประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของสภาปฏิรูปแห่งชาติ) ในร่างมาตรา 38 กำหนดเกี่ยวกับเรื่องสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง เว้นแต่อาศัยอำนาจตามกฎหมายหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งเป็นการบัญญัติหลักการทั่วไป

ทั้งนี้ หากพิจารณากฎหมายของต่างประเทศดังได้ศึกษามาในบทที่ 3 ได้แก่ ประเทศอังกฤษ เยอรมันและออสเตรเลีย จะเห็นว่าแต่ละประเทศจะมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและจะมีบทบัญญัติที่กล่าวถึงการคุ้มครองข้อมูลทางด้านสุขภาพไว้ ในขณะที่ประเทศไทยยังมิได้มีการประกาศใช้บังคับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... ซึ่งขณะนี้ร่างกฎหมายดังกล่าวเพิ่งผ่านการรับรองของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2561 แต่อย่างไรก็ตาม ร่างกฎหมายดังกล่าวยังมีความบกพร่องในการคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของบุคคล กล่าวคือ

ประการแรก ปัญหาการนำกฎหมายไปใช้เพื่อปฏิบัติงาน

ดังจะเห็นได้ว่าตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ครอบคลุมถึงกรณีข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องเปิดเผย ยกเว้นกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติ ซึ่งในกรณีของข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจใช้ดุลพินิจและมีคำสั่งมิให้เปิดเผย ตามมาตรา 15 (4) หรือ 15 (5) ก็ได้ หรือหากเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ก็ไม่อาจเปิดเผยหากปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลและไม่เข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 24 ในขณะที่พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดข้อยกเว้นในการห้ามเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลคล้ายคลึงกับกฎหมายอื่น คือ กรณีได้รับความยินยอมหรือเป็นไปตามความประสงค์ของเจ้าของข้อมูล และกรณีเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายอื่น อย่างไรก็ตาม ไม่ได้มีการกำหนดรายละเอียดหลักเกณฑ์หรือวิธีการในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลหรือมาตรการที่ต้องมีการดำเนินการเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จึงขาดความชัดเจนในทางปฏิบัติ

ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับข้อห้ามการใช้อำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายในการขอข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล ซึ่งหากพิจารณาตามบทบัญญัติมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้มีข้อความบัญญัติไว้ว่า “แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้” ซึ่งทำให้ปฏิเสธอำนาจ หรือสิทธิที่บุคคลอื่นมีตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารราชการ หรือกฎหมายอื่นในการขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตน เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมทำให้ศาลหรือ พนักงานสอบสวน ไม่มีอำนาจในการขอเอกสารที่เกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล มาใช้เพื่อประโยชน์ในการเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

ประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลในลักษณะต่างๆ กล่าวคือ ทำให้การเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลโดยอ้างเหตุจำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 67 และการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล “เพื่อประโยชน์สาธารณะ”

รวมทั้งการขอเวชระเบียน โดยบุคคลที่มีอำนาจกระทำแทนผู้ป่วยตามมาตรา 25 ของพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ กำหนดให้บุคคลมีสิทธิขอข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับ ตนได้ เว้นแต่เป็นข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย

นอกจากนี้ ยังรวมถึงการขอให้เปิดเผยเวชระเบียนเพื่อประโยชน์ในการวิจัยได้ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ในมาตรา 24 (4) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐ สามารถเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่ง อื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลได้ หากเป็นการให้เพื่อ ประโยชน์ในการศึกษาวิจัย

ในกรณีที่การขอเวชระเบียน โดยพนักงานสอบสวนหรือศาล หรือองค์กร วิชาชีพ หากพิจารณาจากบทบัญญัติในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติแล้วนั้น ข้อความใน ตอนท้ายที่ว่า “แต่ไม่ว่าในกรณีใดๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสาร ของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตน ไม่ได้ ย่อมมีลักษณะเป็นการปฏิเสธทั้งอำนาจและสิทธิของบุคคลที่จะขอเอกสารเวชระเบียนได้ ทำ ให้ผู้ครอบครองเวชระเบียนอาจยกบทบัญญัติดังกล่าวเพื่อปฏิเสธที่จะส่งมอบเอกสารเวชระเบียน ให้กับศาล พนักงานสอบสวน หรือองค์กรวิชาชีพ ที่ทำหน้าที่สอบสวนหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง

ประการที่สี่ โครงสร้างของ “คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แห่งชาติ”(มาตรา 7) โดยเฉพาะกรรมการโดยตำแหน่งซึ่งเน้นเฉพาะหน่วยงานด้านความมั่นคง

2. ข้อเสนอแนะ

ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลสุขภาพของบุคคลควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... ในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 ควรแก้ไขเพิ่มเติมนิยามของข้อมูลส่วนบุคคล ควรพิจารณาปรับปรุงนิยามให้ ครอบคลุมระบุตัวอย่างข้อมูลที่ถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลด้วย เช่น ประวัติสุขภาพหรือข้อมูลเวช ระเบียน เพื่อประโยชน์ในการปรับใช้กฎหมายแก่บุคคลทั่วไป

2.2 ควรพิจารณาปรับปรุงมาตรา 7 โครงสร้างของ “คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แห่งชาติ” โดยเฉพาะกรรมการโดยตำแหน่ง ซึ่งเน้นหน่วยงานด้านความมั่นคง จึงควร พิจารณาหน่วยงานด้านส่งเสริมสิทธิของบุคคล เช่น กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานคณะกรรมการ สุขภาพแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานด้านส่งเสริมสิทธิด้านสุขภาพและรับผิดชอบเรื่องข้อมูลส่วนบุคคล

บุคคลด้านสุขภาพ นอกจากนี้ ควรเพิ่มเติมกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีก 2 คน คือ ด้านข้อมูลสุขภาพ และแยกด้านนิติศาสตร์ออกมาเป็นด้านเฉพาะออกจากด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ฯ

2.3 มาตรา 19 และมาตรา 20 ไม่สอดคล้องกับหลักการทั่วไปในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเด็น processing personal data fairly and lawfully กล่าวคือ

ตามมาตรา 19 บัญญัติว่า “การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ให้เก็บรวบรวมได้เท่าที่จำเป็น ภายใต้วัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล”

ควรแก้ไขเพิ่มเติมเป็น “การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ให้เก็บรวบรวมได้เท่าที่จำเป็น ภายใต้วัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและภายใต้ความยินยอมโดยชัดแจ้งของเจ้าของข้อมูล”

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่ากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศต่าง ๆ จะถือหลักความยินยอมของบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลเป็นสำคัญ รวมถึงการนำข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวไปดำเนินการ เช่น การใช้ การเปิดเผย จะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้แก่เจ้าของข้อมูล และมาตรา 20 ควรแก้ไขปรับปรุงเรื่องการดำเนินการต่อข้อมูลส่วนบุคคลที่จะต้องนำหลักความยินยอมมาบัญญัติไว้เป็นหลักการสำคัญเพราะการกำหนดโดยอ้างว่าเป็นการใช้ตามวัตถุประสงค์ของการรวบรวม ใช้หรือเปิดเผย อาจถือเป็นการละเมิดสิทธิของเจ้าของข้อมูลได้ หากมิได้รับความยินยอมหรือไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ ดังจะเห็นได้ว่ามาตรา 20 บัญญัติว่า

“มาตรา 20 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบก่อนหรือในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม
- (2) ข้อมูลส่วนบุคคลที่จะมีการเก็บรวบรวม
- (3) ประเภทของบุคคลหรือหน่วยงานที่ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมอาจจะถูกเปิดเผย
- (4) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล สถานที่ติดต่อ และวิธีการติดต่อ
- (5) สิทธิของเจ้าของข้อมูลตามมาตรา 26 มาตรา 27 และมาตรา 28

กรณีมีเหตุที่ไม่อาจแจ้งรายละเอียดตามวรรคหนึ่งให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามกำหนดเวลาในวรรคหนึ่ง ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแจ้งรายละเอียดตามวรรคหนึ่งแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบโดยไม่ชักช้า” ควรแก้ไขเพิ่มเติมเป็นดังนี้

“มาตรา 20 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบก่อนหรือในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม
- (2) ข้อมูลส่วนบุคคลที่จะมีการเก็บรวบรวม
- (3) ประเภทของบุคคลหรือหน่วยงานที่ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมอาจจะถูกเปิดเผย
- (4) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล สถานที่ติดต่อ และวิธีการติดต่อ
- (5) สิทธิของเจ้าของข้อมูลตามมาตรา 26 มาตรา 27 และมาตรา 28

กรณีมีเหตุที่ไม่อาจแจ้งรายละเอียดตามวรรคหนึ่งให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามกำหนดเวลาในวรรคหนึ่ง ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแจ้งรายละเอียดตามวรรคหนึ่งแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบโดยไม่ชักช้า

หากเจ้าของข้อมูลไม่ยินยอม ผู้ควบคุมข้อมูลจะเก็บรวบรวมไว้ไม่ได้”

2.4 ในหมวด 3 สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 26 – 31) ควรมีบทบัญญัติที่ชัดเจนว่า สิทธิดังกล่าวมีอะไรบ้าง ได้แก่ สิทธิในการเข้าถึงหรือขอตรวจดูหรือขอสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองที่ในความครอบครองของบุคคลอื่น, สิทธิในการขอแก้ไขความถูกต้องของข้อมูลและเป็นปัจจุบัน, สิทธิในการขอให้มีการทำลายหรือลบข้อมูลของตน เมื่อพ้นระยะเวลาในการเก็บรักษาหรือใช้ประโยชน์ในข้อมูลนั้นแล้ว (right to be forgotten), สิทธิในการคัดค้านการเปิดเผยหรือการใช้ข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล รวมถึงการนำข้อมูลไปใช้ในประโยชน์ในทางการค้า ฯลฯ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิตติพันธุ์ เกียรติสุนทร. (2533). *มาตรการทางอาญาในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสาร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติศักดิ์ จันเส. (2553). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับการประกันชีวิต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2548). *รวมบทความกฎหมายมหาชน*. [Online]. สืบค้นจาก www.pub-law.net เล่ม 4.
- คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (ม.ป.ป.). *การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Privacy)*. สืบค้นจาก <http://www.etcommission.go.th/files/article/article-ap.pdf>.
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน. (ม.ป.ป.). *หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง UN International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- คณาธิปทองรวีวงศ์. (2553). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว: ศึกษากรณีการรบกวนสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวจากการใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- คณินบุญสุวรรณ. (2547). *คู่มือการใช้สิทธิของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2545). *สิทธิมนุษยชนไร้พรหมแดน ปรัชญา กฎหมายและความเป็นจริงทางสังคม*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- จักษ์พันธุ์ชูเพชร. (2551). *รัฐประศาสนศาสตร์ว่าด้วยกฎหมายปกครอง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี: Punch Group.
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2529). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล*. กรุงเทพฯ.
- จิรารัตน์วรวัฒน์ธารง. (2548). *การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยวัฒน์วงศ์วัฒนสานต์. (2541). *หลักนิติธรรม (Rule of Law)*. รวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 90 ปี ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์. กรุงเทพมหานคร.
- ชูชีพ ปิณทุศีร์ (2525). *การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล*. กรุงเทพฯ.

- ทวีเกียรติ คุริยะะประพันธ์. (2547). *ปัญหาและการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล*. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.
- ชนันทสุวรรณปริญญา. (2550). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบนธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา: การจัดทำนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (hiva/policy) ของธนาคาร สถาบันการเงิน และผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- นคร เสรีรักษ์ (2557). *ความเป็นส่วนตัว: ความคิด ความรู้ความจริงและพัฒนาการเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ ฯ: พีเพรส.
- นรินทร์ พุ่มศรี. (2555). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นันทวัฒน์บรรณานันท์. (2553). *รวมบทความกฎหมายมหาชน*. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก www.pub-law.net. เล่ม 9.
- นันทวัฒน์บรรณานันท์. (ม.ป.ป.). *การให้สิทธิประชาชนฟ้องศาลรัฐธรรมนูญ กรณีการละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญ (ตอนที่ 1)*. (รายงานผลการวิจัย). [ออนไลน์]. สืบค้นจาก www.pub-law.net.
- นิสาร์ตัน ท้าวโสม. (2555). *ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของคนต่างด้าวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- บรรเจิด สิงคะเนติ และคณะ. (2554). *ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว (Right to privacy)*. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2541 สิงหาคม). “หลักประกันสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่”. *วารสารปกครอง*. 17(2). กรุงเทพมหานคร.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2547). *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2538). *กฎหมายมหาชนเล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2535). *คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ: รัฐธรรมนูญเยอรมัน*. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2553). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (ม.ป.ป.). *หลักการใช้อำนาจขององค์กรที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ*. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- ปฎิวัติ อุ๋นเรือน (2547). *ปัญหาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการโอนข้อมูลระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ.
- ปริญญา ทวานฤมิตรกุล. (2548, สิงหาคม). “การยึดทรัพย์ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นมาตรการทางแพ่งและย้อนหลัง ได้จริงหรือไม่”. *รพีสาร*.
- ปิยะพร วงศ์เบ็ญสัจจ์. (2552). *การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยธนาคารพาณิชย์กับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปิยะภัสร์โรจน์รัตนวาณิชย์. (2556). *แนวทางการคุ้มครองข้อมูลใน Big Data: ศึกษาประเด็นความเป็นส่วนตัวและความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล*. กรุงเทพฯ.
- พงศ์ศักดิ์ ยอดมณี. (2548). *กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสหราชอาณาจักร*. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- พรชัย เลื่อนฉวี. (2555). *กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง*. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (ม.ป.ป.). *คำอธิบาย พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550*. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.chandra.ac.th>.
- พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540.
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550.
- พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544.
- พิชัย พีฆมกมล. (ม.ป.ป.). *การปฏิรูปทางการเมืองกับรัฐธรรมนูญใหม่ (ตอนที่ 2)*. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก www.dlo.co.th.
- พิศิษฐ์วาลาธวัช. (2547). *กฎหมายและจริยธรรมสื่อมวลชน*. กรุงเทพฯ: โกสินทร์.
- ภัทรระ ลิ้มปิติระ. (2557, กันยายน-ธันวาคม). “หลักนิติธรรมสากลกับวิชาชีพทนายความ”. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*. กรุงเทพมหานคร

- ภาควิชานิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์. (2556). *หลักนิติธรรมสากลกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน*. (รายงานผลการวิจัย). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โกคิน พลกุล. (2539). *หลักกฎหมายมหาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- มนตรี รูปสุวรรณ และคณะ (2542). *เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.
- วีระพงษ์บึงไกร (2543). *การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์แห่งประเทศไทย.
- วรเจตน์ภาศิริรัตน์ .(2543). “เงื่อนไขการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน: “มาตรฐานในการควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย”. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. 30(2). กรุงเทพมหานคร
- วรเจตน์ภาศิริรัตน์. (2543, มิถุนายน). “เงื่อนไขการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน: ในการควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย”. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร
- วรเจตน์ภาศิริรัตน์. (2555, มกราคม-กุมภาพันธ์). “หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม”. *จุดนิติ*. กรุงเทพมหานคร.
- วรพจน์วิศรุตพิชญ์. (2538). *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วรพจน์วิศรุตพิชญ์. (2538). *สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ (ศึกษารูปแบบการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ไว้เหมาะสม)*. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วรพจน์วิศรุตพิชญ์. (2540). *ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน รวมบทความบางเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายปกครองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2543). *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วีระพงษ์บึงไกร. (2543). *การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศิริกุล ภู่งพันธ์. (2548). *ข้อคิดว่าด้วยข้อมูลส่วนบุคคล*. กรุงเทพฯ.
- สกล อติศรประเสริฐ (2553). *มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล: ศึกษาเฉพาะกรณีการแยกแยะประเภทข้อมูลส่วนบุคคล*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์. (2547). *กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศแคนาดา* โครงการจัดทำความเห็นทางวิชาการเพื่อจัดทำรายงานเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณาและดำเนินการตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลภาครัฐตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หยุด แสงอุทัย. (2518). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หยุด แสงอุทัย. (2556). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. แก้ไขปรับปรุงโดยสมยศ เชื้อไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนันต์ อริยะชัยพาณิชย์ (2557). “หลักนิติธรรม” เรื่อง มุมมองหลักนิติธรรมในสังคมไทย(หลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” รุ่นที่ 25). (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สถาบันรัฐธรรมนุญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- อุดม รัฐอมฤต เตะคณะ. (2557). *การศึกษาและพัฒนาแนวทางการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้ประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพฯ.
- Henderson, H. (1999). *Privacy in the information age*. New York: Facts on file.
- Hill, G.D.(2009). *Data protection : governance, risk management, and compliance*. Florida: CRC Press.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวอรอุมา ต้อยแก้ว
วัน เดือน ปีเกิด	เกิดวันที่ 27 เมษายน 2529 ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2551
การทำงาน	1 ตุลาคม 2553 – 31 กรกฎาคม 2557 นิติกร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 1 สิงหาคม 2557 – 2 กรกฎาคม 2560 นิติกร เทศบาลตำบลปลายพระยา 3 กรกฎาคม 2560 ถึงปัจจุบัน ปลัดอำเภอ
ตำแหน่ง	ปลัดอำเภอรับผิดชอบงานอำนวยความสะดวกและเป็นธรรมและศูนย์ดำรงธรรม

